

Till
Kommunstyrelsen

Uppföljning av budget 2019 – Tertialrapport 2 med delårsbokslut per den 31 augusti

Rapportering av energianvändningen och
växthusgasutsläppen 2018, dnr KS 2018/1391

Rapportering av energianvändningen och
växthusgasutsläppen 2017 och 2018, dnr KS 2019/946

Tillsynsrapport 2018 – Tillsyn av inomhusmiljö i bostäder.
Redovisning av miljöförvaltningens rapport, dnr 2019/921

Bestämmelser om omställningsstöd och pension för
förtroendevalda i Stockholms stad – OPF, dnr KS 2019/375

Stockholms stads filmstrategi – återrapportering, dnr KS
2019/1246

Elhandelspolicy kommunkoncernen Stockholms stad och
Elhandelsstrategi kommunkoncernen Stockholms stad, dnr
KS 2015/000783

Samordningsförbundet Stockholms stad – årsredovisning,
revisionsberättelse och revisionsrapport 2018, dnr KS
2019/896

Uppföljning av stadens lex Sarah rapportering 2018, dnr KS
2019/872

Rapport - Handlingsplan för förbättrad arbetssituation för
socialsekreterare och biståndshandläggare i Stockholms
stad, dnr KS 2019/676

Uppföljning av Stockholms stads miljöprogram 2016-2019,
dnr KS 2019/1454

Stadsledningskontorets förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Delårsbokslut per den 31 augusti 2019 för Stockholms stad godkänns.
2. Redovisade avsättningar om 144 mnkr godkänns.
3. Förändring av indikatorer, årsmål eller ansvarig nämnd/bolagsstyrelse godkänns enligt bilaga 3 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.
4. Redovisning från miljö- och hälsoskyddsnämnden av ”Tillsynsrapport 2018- Tillsyn av inomhusmiljön i bostäder”, dnr KS 2019/921, godkänns med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.
5. Revidering av Bestämmelser om omställningsstöd och pensioner för förtroendevalda i Stockholms stad – OPF, KS 2019/375 godkänns enligt bilaga 11 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.
6. Stockholms stads filmstrategi – återrapportering, dnr KS 2019/1246, godkänns enligt bilaga 8 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.
7. Fördelning av statsbidrag för att minska segregation godkänns enligt bilaga 9 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.
8. Elhandelspolicy kommunkoncernen Stockholms stad och Elhandelsstrategi kommunkoncernen Stockholms stad, dnr KS 2015/000783 godkänns enligt bilaga 7a och 7b till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.
9. Styrelsen för Samordningsförbundet Stockholms stad, dnr 2019/896, beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2018, bilaga 6a och 6b till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.
10. Uppföljning av stadens lex Sara rapportering år 2018, dnr KS 2019/872 godkänns med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

11. Rapport över Handlingsplan för förbättrad arbetssituation för socialsekreterare och biståndshandläggare i Stockholms stad, dnr KS 2019/676, godkänns med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.
12. Uppföljningen för 2018 av Stockholms stads miljöprogram 2016-2019, dnr KS 2019/1454, godkänns enligt bilaga 10 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.
13. Ansvar för Skolplattform Stockholm överförs 1 januari, 2020 från kommunstyrelsen m.m. till utbildningsnämnden.
14. Ansvar för förvaltningsorganisationen med avseende på avtalsförvaltning och it-nära förvaltning av Skolplattform Stockholm, inklusive erforderliga licensavtal samt ansvar för framtida uppbyggnad/förstärkning av avtals- och it-nära förvaltningsorganisation för Skolplattform överförs från kommunstyrelsen m m till utbildningsnämnden.
15. Arkivansvaret för öppna ärenden och dess handlingar inom projektet Skolplattform Stockholm överförs från kommunstyrelsen mm till utbildningsnämnden.
16. Överenskommelse avseende förskottering av finansiering och medfinansiering för Spårväg syd i enlighet med bilaga 12a godkänns.
17. Överenskommelse avseende förskottering av finansiering och medfinansiering för Roslagsbanan till city i enlighet med bilaga 12b godkänns.
18. Överenskommelse avseende förskottering av finansiering och medfinansiering för tunnelbana Älvsjö-Fridhemsplan i enlighet med bilaga 12c godkänns.
19. Stadens förskottering enligt bifogade överenskommelser uppgår till totalt 223 mnkr (prisnivå januari 2016) och finansieras genom disposition av i tidigare bokslut avsatta medel för infrastruktur.
20. Stadens deltagande i EU-sammanslutningen för innovationer (EIT-Health) avslutas vid årsskiftet 2019/2020 i enlighet vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

21. Kommunstyrelsen ska genomföra upphandling av stadsövergripande ordningsvakter på allmän plats.
22. Kulturnämnden: kulturförvaltningen medges rätt att 2019 omprioritera 0,7 mnkr inom nämndens investeringsplan enligt vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Kommunstyrelsen beslutar för egen del följande.

1. Tertialrapport 2 för 2019 för Stockholms stad godkänns.
2. Nämnderna medges budgetjustering för ökade nettokostnader med 59,5 mnkr vilket regleras i *Central medelsreserv: 2. Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov* i 2019 års budget.
3. Nämnderna medges budgetjustering för ökade nettokostnader för prestationsförändringar med 193,2 mnkr. Finansiering sker ur *Central medelsreserv: 3. Till kommunstyrelsens förfogande för prestationsförändringar* i 2019 års budget.
4. Nämnderna medges budgetjustering för minskade investeringsutgifter med 10,0 mnkr. Finansiering sker ur *Central medelsreserv: 4. Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda investeringsutgifter* i 2019 års budget.
5. Nämnderna medges budgetjustering för ökade nettokostnader med 22,5 mnkr. Finansieringen sker genom att omdisponera för ändamålet budgeterade medel under Kommunstyrelsen m.m. i 2019 års budget enligt bilaga 1 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.
6. Nämnderna medges budgetjustering för omfördelning av internränta med 1,9 mnkr. Finansiering sker via finansförvaltningen enligt bilaga 1 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.
7. Nämndernas budgetar justeras för ökade kostnader och intäkter med 268,9 mnkr för redovisade omslutningsförändringar samt för övriga omfördelningar och justeringar enligt bilaga 1 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

8. Under förutsättning att kommunfullmäktige beslutar att upphandling av stadsövergripande ordningsvakter på allmän plats ska genomföras ska stadsledningskontoret genomföra upphandlingen. Vidare delegeras till stadsdirektören att besluta om förfrågningsunderlag, tilldelning av kontrakt, tecknande och löpande avtalshantering inklusive beslut om eventuella förlängningar, förändringar, kompletteringar och/eller tillägg till avtalen utifrån affärsmässiga grunder med hänvisningar till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.
9. Redovisning från miljö- och hälsoskyddsnämnden av Rapportering av energianvändningen och växthusgasutsläppen 2018, dnr KS 2018/1391, och Rapportering av energianvändningen och växthusgasutsläppen 2017 och 2018, dnr KS 2019/946, godkänns med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.
10. Utöver vad som framgår ovan avslås övriga framställningar i tertialrapport 2 från nämnderna.

Sammanfattning

Enligt stadsledningskontorets anvisningar för uppföljning av kommunfullmäktiges budget 2019 ska stadens nämnder upprätta tertialrapport 2 med fokus på avvikelserapportering samt eventuella åtgärder för att ha en ekonomi i balans och att uppnå kommunfullmäktiges mål.

Det ekonomiska resultatet är det mått som tydligast sammanfattar stadens ekonomiska ställning. Resultatet per den 31 augusti uppgår till 2 621 mnkr (3 455 mnkr). I resultatet ingår realisationsvinster och försäljning av exploateringsfastigheter om 1 293 mnkr.

Helårsprognosen för 2019 års resultat visar efter tillstyrkta budgetjusteringar och övriga korrigeringar ett överskott om 1 080 mnkr inklusive bokförda försäljningsintäkter.

För den kommunala koncernen uppgår periodens resultat till 2 644 mnkr (3 252 mnkr) efter att koncerninterna mellanhavanden räknats bort. I den kommunala koncernens resultat ingår resultatet för staden, resultatet för koncernen Stockholms Stadshus AB samt resultat för stadens övriga bolag som inte ingår i koncernen Stockholms Stadshus AB.

Koncernen Stockholms Stadshus AB:s samlade resultat uppgår till 1 452 mnkr (1 443 mnkr).

Nämnderna har generellt en god budgethållning och redovisar efter resultatöverföring ett prognostiserat överskott jämfört med budget på 56 mnkr. Före resultatdispositioner prognostiseras en negativ budgetavvikelse om 112 mnkr. De nämnder som prognostiserar underskott 2019 ska vidta åtgärder för att uppnå en ekonomi i balans.

Stadsledningskontoret bedömer att staden under år 2019 kommer uppnå samtliga av de tre inriktningsmålen helt. För bolagskoncernen Stockholms Stadshus AB görs bedömningen att kommunfullmäktiges inriktningsmål i huvudsak kommer att uppnås under 2019.

Nämndernas bedömningar stämmer överlag väl överens med kommunfullmäktiges ambitionsnivå och nämnderna prognostiserar att majoriteten av de årsmål som är fastställda i budget 2019 kommer att uppnås. Några nämnder uppmanas att höja ambitionen, vidta åtgärder och se över sina målvärden för de indikatorer som

inte ligger i paritet med kommunfullmäktiges årsmål. I bilaga 4 anges samtliga uppmaningar till stadens nämnder och anmodanden till stadens bolagsstyrelser.

Bakgrund

Stadsledningskontoret har analyserat samtliga nämnders rapporter. Kommunfullmäktige har fastställt tre inriktningsmål samt tolv underliggande mål för verksamhetsområden. Under respektive inriktningsmål ges en sammanfattad bedömning av nämndernas och bolagsstyrelsernas prognostiserade uppfyllelse av årsmålet.

I föreliggande ärende gör stadsledningskontoret en bedömning av uppfyllelse av verksamhetsområdesmålen för det innevarande året. Bedömningen utgår från hur nämnderna och styrelserna, i sina verksamhetsplaner, beskriver att de kommer arbeta under året för att bidra till uppfyllelse av årsmålet.

Ärendets beredning

Ärendet utgör stadens tertialrapport 2 med delårsbokslut per den 31 augusti 2019. Ärendet har beretts av stadsledningskontoret. Samtliga nämnders tertialrapporter per den 31 augusti 2019 har analyserats i förhållande till budget 2019. Bolagsstyrelsernas tertialrapporter har i relevanta delar legat till grund för analysen.

Ärendet

Tertialrapporterna med helårsprognos utgör en del av den löpande uppföljning som kommunstyrelsen har ansvar för. Uppföljningen bygger i huvudsak på att prognostiserade avvikelser mot budget och mot verksamhetens mål redovisas och kommenteras. Syftet är att samlad information om ekonomi och verksamhet ska ge stadens ledning en helhetsbild av budgethållning, effektivitet och kvalitet i relation till beslutade mål. Underlagen utgör en viktig del i kommunstyrelsens uppsiktsplikt.

Magdalena Bosson
Stadsdirektör

Susanne Tiderman
Ekonomidirektör

Bilagor

0. Uppföljning av budget 2019 – Tertialrapport 2 med delårsbokslut per den 31 augusti
1. Av nämnderna begärda och av stadsledningskontoret avstyrkta/tillstyrkta budgetjusteringar samt av nämnderna redovisade omslutningsförändringar
2. Resultatprognos och prognos på investeringsplan

3. Förändring av kommunfullmäktiges indikatorer, målvärden med mera
4. Uppmaningar till stadens nämnder och anmodanden till stadens bolagsstyrelser
5. Nyckeltal
6. a) Revisionsberättelse 2018 Samordningsförbundet Stockholms stad
6. b) Revisionsrapport 2018 Samordningsförbundet Stockholms stad
7. a) Elhandelspolicy kommunkoncernen Stockholms stad
7. b) Elhandelsstrategi kommunkoncernen Stockholms stad (bilaga A)
8. Filmstrategi – återsrapportering
9. Projektmedel Tillväxtverket förslag på fördelning 2019
10. Uppföljning Stockholms stads miljöprogram 2018
11. Bestämmelser om omställningsstöd och pension för förtroendevalda i Stockholms stad
12. Överenskommelse förskottering Sverigeförhandlingen
12. a) Överenskommelse avseende förskottering av finansiering och medfinansiering för Spårväg syd (dukas på sammanträdet)
12. b) Överenskommelse avseende förskottering av finansiering och medfinansiering för Roslagsbanan till city (dukas på sammanträdet)
12. c) Överenskommelse avseende förskottering av finansiering och medfinansiering för tunnelbana Älvsjö-Fridhemsplan (dukas på sammanträdet)

Förvaltningsberättelse

Viktiga beslut och händelser under perioden

Viktiga beslut

- Kommunfullmäktige har beslutat om försäljning av byggnader, upplåtelser av tomträtter och markanvisningar inom Slakthusområdet i Söderstaden med mera
- Beslut har tagits om ett samarbetsavtal mellan Stockholms stad och Kungliga Tekniska Högskolan som i samarbete med Massachusetts Institute of Technology ska driva gemensam forskning kring stadsplanering och stadsutveckling
- Socialnämnden har fått i uppdrag att pröva och meddela tillstånd för försäljningsställe av tobak och liknande produkter, i samband med den nya tobakslagstiftningen – lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter from 1 juli 2019
- Riktlinjer för exploateringsavtal i Stockholms stad har antagits av kommunfullmäktige
- Kommunfullmäktige har beslutat om ny taxa för stadsbyggnadsnämndens verksamhet
- En överenskommelse med Storsthlm om bibehållet kostnadsansvar vid flyttning till särskilt boende mellan kommunerna i Stockholms län har antagits. Ytterligare 14 andra kommuner inom länet har beslutat att anta överenskommelsen som trädde i kraft den 1 juli 2019
- Höjda felparkeringsavgifter från den 1 april 2019
- En rekommendation för konstgräs, gummigranulat och platsgjutet gummi har antagits av miljö- och hälsoskydds-nämnden
- Strategi för god, hälsosam och klimatsmart mat har antagits av kommunfullmäktige

Viktiga händelser

- Agenda 2030-rådet har inrättats och påbörjat sitt arbete.
- Europas största hackathon för kvinnor arrangerades i Stadshuset
- ”Sommar på Sergels torg”, med gratis kultur- och sommaraktiviteter, arrangerades under juni-augusti i samverkan med Gålöstiftelsen, AMF Fastigheter, Vasakronan och City i samverkan
- Anna Whitlocks gymnasium har utsetts till ”Årets Stockholmsbyggnad” 2019
- Projekt Levande Stockholm har fått Stockholms arkitektförenings pris ”Årets Guldrum”

- Projektet ”Hand the ball”, ett socialt projekt med koppling till finalspelen i handbolls-EM januari 2020 har påbörjats. Projektet fokuserar på inkludering och kommunikation i syfte att agera plattform till en positiv fritid och att få barn och unga i rörelse
- Antalet besök med Kulanpremien har ökat med 11 procent jämfört med föregående år. En positiv trend som betyder att skola och förskola genomfört närmare 72 500 kulturbesök.
- Antalet digitala besök till stadens bibliotek har ökat med 12,6 procent jämfört med föregående år
- Stockholms stad har beviljats medel från Europeiska socialfonden (ESF) för projektet Hållbar etablering, som syftar till att underlätta nyanländas etablering på arbetsmarknaden
- Specialhallen för gymnastik på Mälarhöjdens IP samt en ny idrottshall i Hjorthagen har slutförts och tagits i drift
- Ett stadsövergripande projekt för att tydliggöra stadens roll i det civila försvaret samt förstärka stadens förmåga vid höjd beredskap har inletts. I dialog och samverkan med relevanta myndigheter utvecklas strategier för staden samtidigt som kunskapshöjande insatser har påbörjats tillsammans med Försvarshögskolan
- Stadens arbete med ordningsvakter har intensifierats och utökats. Flertalet ansökningar om nya och utökade områden där ordningsvakterna kan verka har tagits fram i samarbete med respektive stadsdelsnämnd och lokalpolisområde. Bland annat har stadsdelsnämnderna Spånga-Tensta och Rinkeby-Kista beviljats ytterligare förordnandeområden, LOV 3 (lagen (1980:578) om ordningsvakter. Idag har staden LOV 3 områden i 13 av 14 stadsdelsnämnder.
- I samverkan med socialnämnden har VBE-team (våldsbejakande extremism) etablerats som ska träffa återvändare från krigsdrabbade områden och erbjuda stöd.
- I arbetet mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck har staden lanserat en extern webbsida (www.aldrigigen.se) med information om vart våldsutsatta och våldsutövare kan vända sig för stöd, hjälp och behandling.

Omvärld och framtid

Svensk BNP minskade oväntat det andra kvartalet 2019. Samtidigt föll sysselsättningen för andra kvartalet i rad och det är nu tydligt att den svenska ekonomin har gått in i en avmattningsfas.

Konjunkturinstitutet förväntar sig att Sveriges ekonomi växer med 1,5 procent under 2019 och med 1,3 procent 2020, att jämföra med

en BNP-tillväxt på 2,4 procent under 2018. Även konjunkturen i Stockholm visar tecken på att mattas av. Lönesumman, som är en indikator på den regionala tillväxten, hade det första kvartalet 2019 ökat med 5,6 procent jämfört med motsvarande kvartal föregående år. Det är en lägre tillväxttakt jämfört med motsvarande kvartal år 2018. Det är fortfarande en god tillväxtnivå, men tendensen är sjunkande. Handelskammarens konjunkturbarometer, som läser av framtidstron hos företag och hushåll i Stockholms län, visar på samma utveckling. Konfidensindikatorn försvagades under andra kvartalet 2019 och stockholmsbarometern ligger nu på 96, vilket betyder att läget är något sämre än det historiska genomsnittet (100).

Stockholms befolkningstillväxt fortsätter, men i något lägre takt än för några år sedan. Stockholms stad hade den 30 juni 2019 en folkmängd av 968 455. Det innebär en ökning på 6 301 invånare under det första halvåret 2019, varav 55 procent avser ett positivt födelseöverskott. Det är en något högre befolkningsökning jämfört med motsvarande period föregående år. Under första halvåret 2019 var det inrikes flyttningsnettot negativt. Det förklaras främst av att det var fler som flyttade från Stockholms stad till andra länskommuner än som flyttade till Stockholms stad från det egna länet. Totalt var det inrikes flyttningsnettot minus 1 667 personer första halvåret 2019, motsvarande under första halvåret 2018 var minus 2 190 personer. Flyttnettot mot utlandet var positivt och uppgick till 4 112 personer första halvåret 2019 (4 403 personer första halvåret 2018).

Läget på arbetsmarknaden i Stockholm är fortsatt gott. Antalet sysselsatta i Stockholms stad i åldern 15-74 år ökade med 1,6 procent andra kvartalet 2019, jämfört med motsvarande kvartal 2018. Det motsvarar nära cirka 8 600 fler personer i sysselsättning. Sysselsättningsgraden, som mäter andelen sysselsatta i procent av befolkningen uppgick till 75,4 procent andra kvartalet 2019, vilket är den högsta nivån under hela tidsserien. Samtidigt finns tecken på att den öppna arbetslösheten nu ökar. Antalet inskrivna öppet arbetslösa vid Arbetsförmedlingen uppgick i augusti till 20 380 personer i Stockholms stad, vilket är en ökning med 2,4 procent jämfört med augusti 2018. Även ungdomsarbetslösheten (18-24 år) ökar. Arbetsförmedlingen bedömer att arbetslösheten kommer att fortsätta öka något under 2019 och 2020.

Samtidigt kvarstår obalansen mellan arbetsgivarnas efterfrågan och arbetskraftsutbudets kompetens. Många av dem som är inskrivna på Arbetsförmedlingen i Stockholm har en svag konkurrensförmåga på

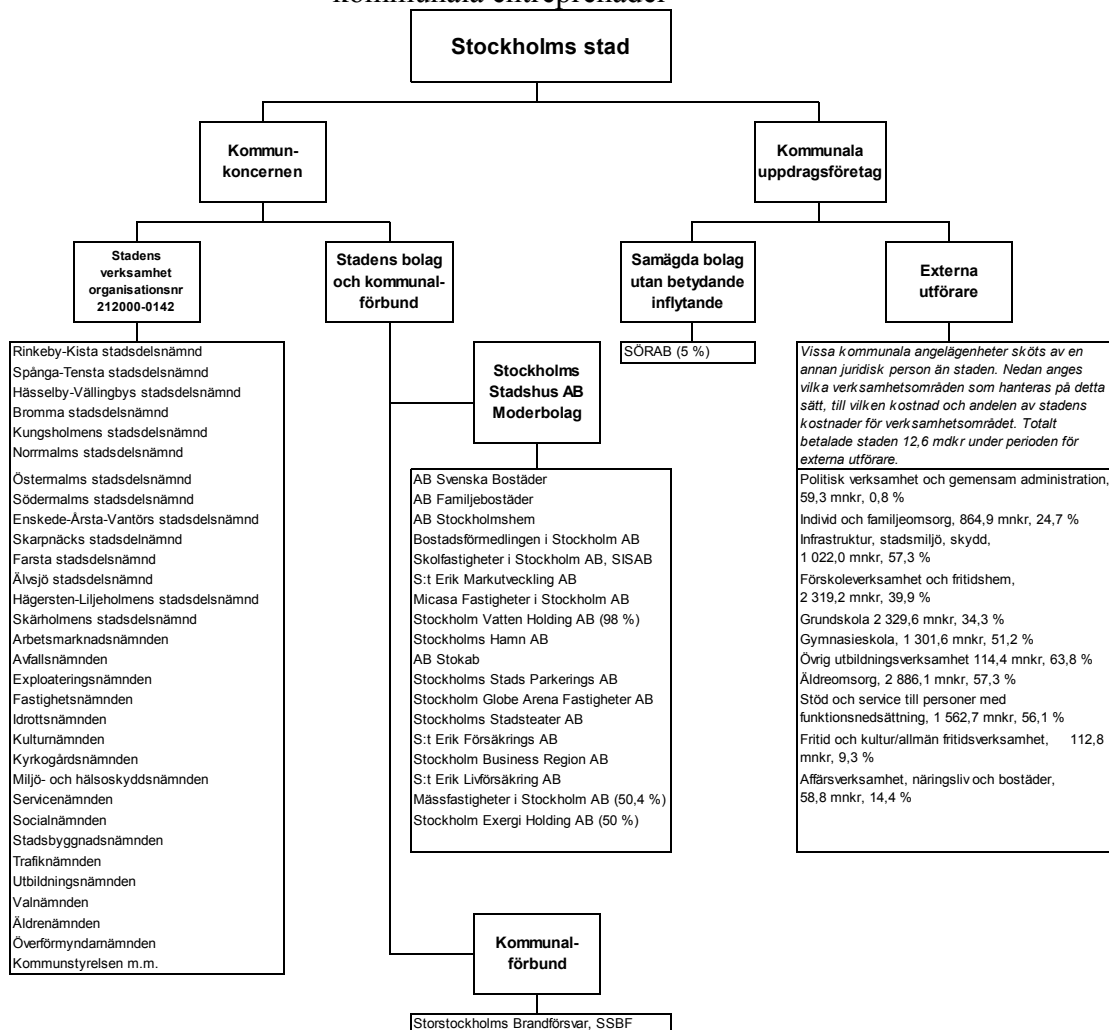
arbetsmarknaden. Av de inskrivna arbetslösa är det många som är i behov av utbildningsinsatser för att de ska kunna närma sig arbetsmarknaden, exempelvis arbetsmarknadsutbildningar och kommunal vuxenutbildning. För personer med utbildning på minst gymnasienivå är arbetslösheten idag mycket låg.

Samtidigt är bristen på arbetskraft inom vissa branscher stor. Svårigheten att rekrytera arbetskraft till den omsorgssektorn är särskilt stor. Den stora bristen på arbetskraft med efterfrågad kompetens riskerar att hämma utvecklingen framöver.

Organisation och styrning

I figuren nedan illustreras de verksamheter som ingår i Stockholms stads samlade kommunala verksamhet per den 1 juli 2019. I redogörelsen klassificeras de juridiska personerna enligt:

- koncernföretag med bestämmande respektive betydande inflytande
- uppdragsföretag av typen andra samägda företag respektive kommunala entreprenader

Integrerat lednings- och styrsystem

Stadens styrmodell, integrerad ledning och styrning av verksamhet och ekonomi, benämns ILS. I budgeten för varje år fastställer kommunfullmäktige inriktningsmål, mål för verksamhetsområdena, indikatorer och aktiviteter. Indikatorerna mäter måluppfyllelsen och aktiviteterna ska bidra till att målen nås. Nämnderna och bolagsstyrelserna konkretiserar kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdena genom nämnd-/bolagsmål inom ram för beslutad budget.

Kommunstyrelsens uppsiktsplikt

Uppsiktsplikt innebär enligt kommunallagen att kommunstyrelsen ska leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter. Som ett led i uppsiktsplikten har kommunstyrelsen granskat nämndernas verksamhetsplaner inklusive väsentlighets- och riskanalyser för 2019. I de fall nämnderna hade angivit för låga årsmål för indikatorer uppmanades de att återkomma med reviderade värden i syfte att säkra uppfyllelsen av kommunfullmäktiges årsmål. Kommunstyrelsen har även granskat och lämnat återkoppling till nämnderna i samband med avstämningsärendet och tertialrapport 1.

God ekonomisk hushållning och periodens måluppfyllelse

Kommunfullmäktige har i budget 2019 beslutat om följande tre inriktningsmål:

- En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla
- En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt
- En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

Kommunfullmäktiges inriktningsmål utgör ramen för stadens styrning av verksamheterna. Inriktningsmålen är verksamhetsövergripande och tydliggör vad som är viktigt att nämnder och bolagsstyrelser uppfyller. Tidsperspektivet är en mandatperiod. Uppfyllelsegraden av inriktningsmålen är en förutsättning för att god ekonomisk hushållning uppnås i staden.

Kommunfullmäktiges verksamhetsområdesmål konkretiserar inriktningsmålen för de olika verksamheter som bedrivs i staden. Tidsperspektivet är flerårigt. Målbedömningen som görs ska därför ses som en bedömning av om staden är på rätt väg och i vilken grad det aktuella årsmålet för verksamhetsområdesmålet uppnåtts under året.

För samtliga verksamhetsområdesmål finns ett antal indikatorer med årsmål. Årsmål för indikatorerna sätts utifrån läge,

förutsättningar och ambitionsnivå. Bedömningen av måluppfyllelsen grundas på en sammanvägning av de indikatorer som valts, de aktiviteter som genomförts under året samt nämndernas analyser för respektive verksamhetsområdesmål.

Utifrån indikatorernas utfall har en bedömning av kommunfullmäktiges verksamhetsområdesmål gjorts och den samlade bedömningen är att staden kommer att uppfylla kraven för en god ekonomisk hushållning för helåret 2019.

Uppfyllelse av kommunfullmäktiges mål

Den samlade bedömningen av den kommunala koncernens måluppfyllelse grundar sig på nämndernas bedömning av målet och prognos och utfall för indikatorerna samt på nämndernas rapportering av genomförda insatser och aktiviteter.

Tre av fem verksamhetsområdesmål under inriktningsmål *En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla* bedöms uppfyllas helt och två mål bedöms uppfyllas delvis. Den samlade bedömningen för inriktningsmålet är att det uppfylls helt. Även inriktningsmål *En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt* bedöms uppfyllas helt, där fyra av fem verksamhetsområdesmål bedöms uppfyllas helt och ett bedöms uppfyllas delvis. Inriktningsmål *En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden* bedöms uppfyllas helt liksom underliggande två verksamhetsområdesmål bedöms uppfyllas helt. Bedömningarna är oförändrade från tertialrapport 1, 2019.

I tabellen nedan illustreras den samlade bedömningen av hur nämnder och bolagsstyrelser prognostiserar sin måluppfyllelse för helår 2019 avseende kommunfullmäktiges inriktningsmål och mål för verksamhetsområdena. Mer detaljerade måltexter finns senare i ärendet.

KFs inriktningsmål/verksamhetsområdesmål	Kommun-koncernens målpuffyllelse
1 En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla	Helt
1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och svetskunskaper är kort	Helt
1.2 Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i	Delvis
1.3 I Stockholm når barn sin fulla potential då Stockholms skolor och förskolor är de bästa i Sverige	Delvis
1.4 I Stockholm får människor i behov av stöd insatser i tid präglade av hög kvalitet, evidens och rättssäkerhet	Helt
1.5 I Stockholm har äldre en tillvaro som präglas av hög kvalitet, trygghet och självbestämmande.	Helt
2 En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt	Helt
2.1 I Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv	Helt
2.2 Stockholm byggs attraktivt, tätt och funktionsblandat utifrån människors och verksamheters skiftande behov	Delvis
2.3 Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet	Helt
2.4 Stockholm är en modern kultur- och evenemangsstad med en stark besöksnäring	Helt
2.5 Stockholm är en hållbar stad med en god livsmiljö	Helt
3 En ekonomisk hållbar och innovativ storstad för framtiden	Helt
3.1 Stockholm har en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser	Helt
3.2 Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna	Helt

Finansiella mål för staden

Staden har satt upp finansiella mål för att garantera en gynnsam ekonomisk utveckling över tid. Samtliga finansiella mål beräknas kunna uppfyllas 2019.

Stadens nettokostnader i förhållande till skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning

Måttet fastställer att stadens nettokostnader i ett långsiktigt perspektiv inte får vara större än skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning, det vill säga kostnaderna ska inte överstiga

intäkterna. Värdet på måttet får uttryckt i procent inte överstiga 100. Kortsiktigt kan även finansnettot användas för att finansiera verksamhetens nettokostnader. Hittills i år utgör verksamhetens nettokostnader 99 procent av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning. Inklusivt finansnettot utgör nettokostnaderna 95 procent. Målet är därmed uppfyllt på kort och lång sikt.

Soliditet

Soliditet mäter hur stor del av stadens tillgångar som är finansierade av eget kapital. Måttet räknas inklusive pensionskulden, som enligt gällande regler delvis ligger utanför balansräkningen. Målet är att soliditeten långsiktigt inte ska understiga 34 procent. Kortsiktigt kan värdet sjunka till 30 procent. Soliditeten per 2019-08-31 uppgår till 35 procent och målet är därmed uppfyllt.

Kapitalkostnadernas andel av nettodriftkostnaderna

En ökad investeringsvolym innebär ökade driftkostnader i form av avskrivningar och ränta. För att bevaka att dessa kostnader inte tar en allt större del av stadens totala nettodriftkostnader har ett mål satts upp att dessa kostnader högst får utgöra sju procent av stadens nettokostnader. I tertialbokslutet uppgår kapitalkostnadernas andel av nettodriftkostnaderna till sex procent. Målet är därmed uppfyllt.

Budgetföljsamhet efter och före tekniska justeringar

En god budgetföljsamhet är en förutsättning för en fungerande ekonomistyrning och därmed god ekonomisk hushållning. Budgetföljsamhet mäter hur väl den ekonomiska styrningen fungerar mot givna förutsättningar i budgeten.

För nämnderna görs uppföljningen för driftbudgeten inklusive kapitalkostnader, resultatenheternas resultat och kommunstyrelsens tekniska justeringar, budgetjusteringar och resultatöverföringar. Målet för budgetföljsamheten är att den efter och före tekniska justeringar inte får överskrida 100 procent. Nämndernas prognoser pekar på att målet för budgetföljsamheten efter tekniska justeringar kommer att uppnås 2019. Däremot bedöms målet för budgetföljsamhet före tekniska justeringar uppnås delvis då den uppgår till 100,2 %.

Mål nämndernas prognossäkerhet tertialrapport 2

Prognossäkerheten beskriver förmågan att bedöma avvikelser och att vidta åtgärder för att hålla given budget. Prognossäkerheten mäts som avvikelsen mellan årets prognoser och utfall, inklusive kapitalkostnader, resultatenheternas resultat och kommunstyrelsens tekniska justeringar. Prognossäkerheten kan mätas först i årsbokslutet.

Måluppfyllelse Tertialrapport 2 2015-2019

%	2019	2018	2017	2016	2015
Nettokostnader/skatteintäkter, utjämningsbidrag, generella statsbidrag	99	98	96	97	97
Soliditet inklusive pensionsskuld	35	37	37	37	36
Kapitalkostnadernas andel av nettodriftkostnaderna	6	6	6	6	6

Periodens resultat för den kommunala koncernen

Periodens resultat efter skatter och finansiellt resultat för den kommunala koncernen uppgår till 2 644 mnkr (3 252 mnkr), efter att koncerninterna mellanhavanden, inklusive utdelning har räknats bort. I den kommunala koncernens resultat ingår resultatet för staden, för koncernen Stockholms Stadshus AB samt för stadens övriga bolag som inte ingår i koncernen Stockholms Stadshus AB. Periodens resultat för koncernen Stockholms Stadshus AB uppgår till 1 452 mnkr (1 443 mnkr) där den största delen hänförs till allmännyttan och kringgärdas av begränsningar avseende vad som kan delas ut. Allmännyttan svarar för 913 mnkr av periodens resultat. Periodens resultat efter finansiellt resultat för koncernen Stockholms Stadshus AB uppgår till 1 823 mnkr (1 737 mnkr).

Periodens resultat för staden

Stadens resultat för perioden uppgår till 2 621 mnkr (3 455 mnkr). Realisationsvinster och vinst vid försäljning av exploateringsfastigheter utgör den största delen av resultatet, 1 293 mnkr (1 618 mnkr). Försäljningar har skett främst i Slakthusområdet, Hagastaden och Medborgarplatsen. Försäljningarna har mindre omfattning än motsvarande period föregående år. Kostnader för medfinansiering i infrastruktur avseende indexreglering och bussterminal Slussen mm uppgår till 144 mnkr (366 mnkr). Hela utdelningen från Stockholm Stadshus AB på 1,5 mdkr (1,7 mdkr) ingår i periodens resultat. Verksamheterna prognostiserar ett överskott på 56 mnkr (235 mnkr), varav 15 mnkr avser stadsdelsnämnderna och 41 mnkr facknämnderna.

Periodens resultat exklusive engångsintäkter från försäljningar uppgår till 1 328 mnkr (1 837 mnkr). Överskottet visar det verksamhetsmässiga resultatet, det vill säga den del av stadens löpande verksamhetskostnader som finansierats med löpande intäkter som skatt, avgifter och statsbidrag. I samband med en tertialrapport inräknas hela utdelningen från Stockholms Stadshus

AB. Justeras resultatet med den tredjedel, som bör användas till tertial tre blir resultatet 828 mnkr (1 270 mnkr)

Nettokostnaderna exklusive jämförelsestörande poster har under perioden ökat med 4,7 procent (5,3) medan skatteintäkter och generella statsbidrag ökat med 2,8 procent (3,4), en i längden inte hållbar utveckling.

Engångsintäkterna från försäljningar har, i enlighet med stadens finansstrategi, använts till att finansiera stadens investeringar och därmed minskat behovet av nyupplåning med motsvarande belopp. Stadens investeringar har inte fullt ut kunnat finansieras med egna medel, det vill säga med resultat, avskrivningar samt försäljningar. Egenfinansieringsgraden uppgår till 92 procent (118 procent). Stadens nettotillgångar har därmed fått användas.

Periodens resultat för staden

Mnkr	2019 T2	2018 T2
Periodens resultat	2 621	3 455
Avgår reavinster*	-1 293	-1 618
Tillkommer gjorda avsättningar	144	366
<i>Resultat exklusive reavinster och engångskostnad</i>	<i>1 473</i>	<i>2 203</i>

Avstämning mot balanskravet

En avstämning mot balanskravet ska göras enligt kommunallagens krav på en ekonomi i balans 11 kapitlet 5§. Syftet med balanskravet är att visa att en kommun inte lever över sina tillgångar.

Realisationsvinster och vissa andra jämförelsestörande intäkter av engångskaraktär räknas bort från resultatet. Enligt lagkravet kan inkomster från försäljning av exploateringsfastigheter räknas med i balanskravsutredningen vilket gjorts nedan. Stadens resultat justerat enligt kommunallagens krav visar att staden uppfyller kravet på en ekonomi i balans då balanskravsresultatet är positivt med 1 974 mnkr (2 926 mnkr).

Mnkr

Periodens resultat	2 621
Avgår jämförelsestörande intäkter	-647
Periodens balanskravsresultat	1 974

Budgetavräkning

Skatteintäkter, utjämning och generella statsbidrag beräknas totalt på årsbasis ge ett överskott på 250 mnkr mot budget. Det är regleringsposten som beräknas bli högre än budgeterat på grund av

att kommunerna har kompenserats för ytterligare sänkt skatt för pensionärer.

Stadens kostnader för pensioner beräknas ge en negativ budgetavvikelse på cirka 170 mnkr beroende på en större ökning av pensionsskulden än budgeterat.

Personalkostnaderna för staden har ökat med 4,9 procent i förhållande till tertialrapport 2 2018. Genomsnittligt antal helårsarbetare har ökat med 933, vilket är mindre än motsvarande ökning föregående år. Arbetsgivaravgifter för stadens personal prognostiseras på årsbasis ge ett litet överskott mot budget.

Totalt prognostiserar stadsdelsnämnder och facknämnder ett överskott om 56 mnkr. För 2018 var motsvarande prognos 236 mnkr.

Pensioner

Kostnader för pensioner i resultaträkningen uppgår till 1 988 mnkr inklusive löneskatt (1 767 mnkr). Beräknade pensionsavgifter, som utgör en procentuell andel av lönesumman för den aktiva personalen följer personalkostnadsökningarna. Kostnaderna prognostiseras ligga i nivå med budgeterat belopp. Förändringen av pensionsskulden för perioden har ökat med 60 procent i jämförelse med samma period 2018. Den kraftiga ökningen beror på två faktorer. Antal anställda i staden har ökat och en del av de nyanställda kvalificerar till förmånsbestämd tjänstepension. Löneökningar leder till att fler av den befintliga personalen kommer upp i inkomstnivåer som ger förmånsbestämd tjänstepension. I och med att hela arbetstiden hittills i kommunsektorn läggs till grund för den förmånsbestämda pensionen, uppnås en språngeffekt på förändringen av pensionsskulden. Sammanlagt beräknas pensionskostnaderna ge ett underskott gentemot budget på 170 mnkr beroende på den stora ökningen av pensionsskulden. Lokala pensionsbestämmelser utöver det kommunala pensionsavtalet, KAP-KL, ingår i pensionsskulden. För anställda födda 1986 eller senare gäller det avgiftsbestämda pensionsavtalet, AKAP-KL. Denna grupp utgör cirka en fjärdedel av personalen. Övriga personalgrupper sorterar under avtalet, KAP-KL och påverkar stadens pensionsavsättning.

Ansvarsförbindelsen för pensionsskuld intjänad till och med 1997 uppgår till 16 519 mnkr inklusive löneskatt, en minskning med 216 mnkr jämfört med årsskiftet 2018. En fortsatt minskning av

ansvarsförbindelsen är väntad under åren framöver.
Pensionsavsättningarna säkras i stadens tillgångar.

Den kommunala koncernens investeringsverksamhet

Kommunala koncernens bruttoinvesteringar uppgår under perioden till 12 363 mnkr (11 251 mnkr). Bruttoinvesteringarna för koncernen Stockholms Stadshus AB uppgår under perioden till 8 269 mnkr (7 427 mnkr).

Bruttoinvesteringarna består främst av nyproduktion av bostäder, infrastruktur som hamnar och va-verksamhet samt förvärv av mark och fastigheter. Med pågående nyanläggningar menas investeringar i anläggningstillgångar av väsentligt värde som är under uppförande, men ännu inte färdigställda.

Stadens investeringsutgifter till och med 31 augusti 2019 uppgår till 4 445 mnkr (4 102 mnkr), vilket är en ökning med 8,4 procent i jämförelse med samma period föregående år. Investeringsinkomster för perioden uppgår till 97 mnkr (36 mnkr). Netto uppgår investeringsutgifterna till 4 348 mnkr.

Stadens investeringar

I stadens investeringsstrategi delas investeringar upp i två typer. Nya investeringar, som medför större nytta än idag, benämns strategiska investeringar. Investeringar som genomförs för att bibehålla nyttan investeringen har i dag benämns ersättningsinvesteringar. Av periodens investeringar är knappt hälften strategiska investeringar medan drygt hälften utgörs av ersättningsinvesteringar. Ersättningsinvesteringarna andel är större än tidigare i och med att ombyggnaden av Slussen har tagit fart.

Stora projekt under perioden har varit Hagastaden, Norra Djurgårdsstaden och Årstafältet. Ombyggnad pågår av Slussen, Östermalmshallen, Medborgarhuset och Kulturhuset. Utbyggnad av vägar för cykelpendling pågår. Investeringar har gjorts i bostadsrätter.

Helårsprognosen för investeringar 2019 uppgår till 7 856 mnkr, vilket är 411 mnkr lägre än budgeterat. Nedan följer en redogörelse från nämnder med stor investeringsverksamhet.

Trafiknämndens avvikelse förklaras i huvudsak av senareläggning av utgifterna för några av investeringarna inom ramen för satsningen Grönare Stockholm. Kyrkogårdsnämndens avvikelse förklaras av förskjutningar i ett flertal projekt. För

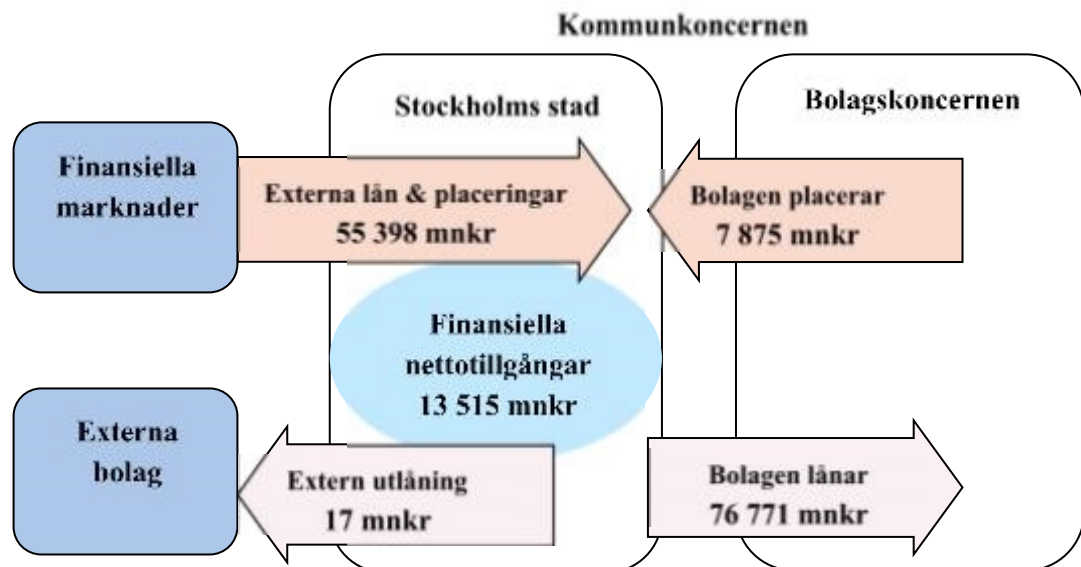
fastighetsnämnden har planeringsförutsättningar ändrats för några projekt, vilket innebär lägre medelsförbrukning under året. Det gäller prognoserna för inköp av bostadsrätter och projekten Stockholms livsmedelscentrum, Stadsbiblioteket och Kulturhuset.

Investeringar nettoutgifter per nämnd (mnkr)

Mnkr	Nämndens budget 2019	Bokfört för perioden	Prognos 2019	Avvikelse
Kommunstyrelsen	-4	-2	-4	0
Servicenämnden	-1	0	-1	0
Stadsdelsnämnderna	-374	-116	-366	8
Arbetsmarknadsnämnden	-6	-2	-4	3
Exploateringsnämnden	-3 561	-2 182	-3 561	0
Fastighetsnämnden	-2 759	-1 462	-2 546	213
Idrottsnämnden	-70	-35	-70	0
Kulturnämnden: kulturförvaltn.	-35	-10	-35	0
Kulturnämnden: stadsarkivet	-9	-6	-9	0
Kyrkogårdsnämnden	-185	-30	-71	113
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-1	-1	-1	0
Socialnämnden	-8	0	-7	1
Stadsbyggnadsnämnden	-3	0	-3	0
Trafiknämnden	-1 113	-457	-1 040	73
Utbildningsnämnden	-135	-42	-135	0
Äldrenämnden	-4	-3	-4	0
Överförmyndarnämnden	0	0	0	0
Kommunstyrelsen	-4	-2	-4	0
Servicenämnden	-1	0	-1	0
TOTALT	-8 267	-4 348	-7 856	411

Kommunala koncernens finansiella ställning

Kommunkoncernen Stockholms stad hade den 31 augusti 2019 en extern skuldportfölj om 55 795 mnkr (48 106). Den externa skuldportföljen har under året ökat med 7 689 mnkr. Skuldökningen beror på en fortsatt hög investeringsnivå i kommunkoncernen som delvis finansieras med lån. Investeringarna består främst av byggnation av bostäder och skolor, samt infrastrukturprojekt.

Kommunala koncernens interna mellanhavanden i mnkr

	Interna köp som har eliminerats	Intern försäljning som har eliminerats	Interna fordringar, exkl. koncernkontot som har eliminerats	Interna skulder, exkl. koncernkontot som har eliminerats
Kommunala koncernen	2 893,0	2 893,0	849,3	849,3

Medarbetarna

Sjukfrånvaro

Staden använder två metoder för att mäta sjukfrånvaro. Dels mäts sjukfrånvaron enligt det lagstadgade kravet, dels enligt en stadsintern definition i indikatorn *Sjukfrånvaro*. Mätmetoderna har olika kvaliteter. Sjukfrånvaron enligt de lagstadgade kraven ger en god ögonblicksbild av nivån på sjukfrånvaron och är jämförbar med andra kommuner och landsting. Sjukfrånvaron enligt stadens egen mätmetod ger en bättre bild av utvecklingstrenden och är därför ett bättre underlag för uppföljning och analys.

När inte annat anges är uppgifterna för sjukfrånvaron i stadens redovisningar framtagna enligt stadens egen mätmetod. Den lagstadgade redovisningen av sjukfrånvaron utgår från en delvis annan beräkningsgrund än stadens interna mätmetod. Stadens metod ställer sjukfrånvaron i relation till avtalad arbetstid. Den lagstadgade redovisningen ställer sjukfrånvaron i relation till ordinarie arbetstid, vilket innebär att frånvaro utan lön till exempel vid föräldraledighet eller tjänstledighet inte ingår. Att frånvaro utan

lön exkluderas gör att ordinarie arbetstid blir lägre än den arbetstid som räknas med i stadens interna mätmetod. Följden blir att sjukfrånvaro enligt den lagstadgade redovisningen blir högre än stadens sjukfrånvaroindikator.

Sjukfrånvaro i procent av ordinarie arbetstid, enligt den lagstadgade redovisningen

	<i>Jan – aug 2019</i>	<i>Jan – aug 2018</i>
Kvinnor	7.2	7.2
Män	4.5	4.2
Yngre än 30 år	5.6	5.4
30–49 år	6.1	6.1
Äldre än 49 år	7.1	7.0
Totalt	6.5	6.4

Sjukfrånvaron i relation till ordinarie arbetstid uppmättes för perioden januari till augusti 2019 totalt till 6,5 procent, vilket är 0,1 procentenheter högre jämfört med samma period året innan. Vid en jämförelse med samma period år 2018 är sjukfrånvaron oförändrad för kvinnor och gruppen 30 - 49 år. För övriga grupper har sjukfrånvaron ökat. Ökningen var störst för män vars sjukfrånvaro ökade med 0,3 procentenheter. För den yngre gruppen ökade sjukfrånvaron med 0,2 procentenheter och för gruppen äldre än 49 år ökade sjukfrånvaron med 0,1 procentenheter.

Långtidssjukfrånvaron, det vill säga den andel av total sjukfrånvaro som varat 60 dagar eller mer uppmättes från januari till augusti 2019 till 49,2 procent. Jämfört med samma period föregående år är det en ökning med 0,1 procentenhet.

Sjukfrånvaro, enligt stadens egen mätmetod, tertiäl 2 år 2019

	<i>Utfall</i>	
	<i>tertiäl 2 2019</i>	<i>Prognos helår¹:</i>
Totalt, hela staden	6,1 % (aug 18 – jul 19)	6,2 %

Medarbetarna i siffror

I slutet av augusti 2019 var totalt 44 632 anställda i Stockholms stad. Av dessa var 41 580 månadsavlönade anställda i stadens förvaltningar och 3 052 var anställda i stadens bolag.

Antal månadsavlönade som slutat i staden per avgångsorsak, jan-aug 2019 och jan-aug 2018

<i>Avgångsorsak</i>	<i>Jan-aug 2019</i>	<i>Jan-aug 2018</i>
Tidsbegränsad anställning upphör	3 117 (47 %)	3 146 (50 %)
Slutat på egen begäran	2 523 (38 %)	2 487 (39 %)
Pension (ålderspension, avtalspension samt sjukersättning tillsvidare)	685 (10 %)	627 (10 %)
Övriga*	284 (4 %)	60 (1 %)
Totalt	6 609 (100 %)	6 320 (100 %)

*Övriga inkluderar: Verksamhetsövergång – ej avknoppning, Avliden, Enligt arbetsgivarens beslut, Uppsägning efter avslutad rehab process samt Arbetsbrist.

Den vanligaste avgångsorsaken bland de som slutat arbeta inom staden under perioden januari till augusti 2019 är att tidsbegränsat arbete upphört vilket utgör 47 procent. Andelen som slutat på egen begäran under perioden var 38 procent av de totala avgångsorsakerna. Pensionsavgångarna ligger i linje med föregående års nivå och motsvarade 10 procent av det totala antalet avgångarna under januari till augusti 2019. Övriga avgångar motsvarar 4 procent vilket är 3 procentenheter högre än samma period föregående år. Ökningen kan förklaras av att det under perioden januari till augusti år 2019 var 218 månadsavlönade som omfattades av verksamhetsövergångar inom äldreomsorg. Under samma period föregående år var det inga verksamhetsövergångar.

Kommunfullmäktiges inriktningsmål

Kommunfullmäktiges inriktningsmål utgör ramen för stadens styrning av verksamheterna. Inriktningsmålen är verksamhetsövergripande och tydliggör vad som är viktigt att nämnder och bolagsstyrelser uppfyller. Tidsperspektivet är en mandatperiod. Uppfyllelsegraden av inriktningsmålen är en förutsättning för att god ekonomisk hushållning uppnås i staden.

Kommunfullmäktiges verksamhetsområdesmål konkretiserar inriktningsmålen för de olika verksamheter som bedrivs i staden. Tidsperspektivet är flerårigt. Målbedömningen som görs ska därför snarare ses som en bedömning av om staden är på rätt väg och i vilken grad det aktuella målet uppnåtts under året än om det långsiktiga verksamhetsområdesmålet faktiskt har uppnåtts.

För samtliga av alla verksamhetsområdesmål finns ett antal indikatorer och för varje indikator har satts ett årsmål. Bedömningen av måluppfyllelsen grundas på en sammanvägning av de indikatorer som valts samt nämndernas analyser för respektive verksamhetsområdesmål. Årsmål för indikatorerna sätts utifrån läge, förutsättningar och ambitionsnivå och utifrån vilken nivå som ska uppnås för respektive år.

En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

Alla stockholmare ska ges förutsättningar att försörja sig själva, kunna förverkliga sina drömmar och inkluderas i samhället.

Offentliga miljöer ska utformas med trygghet i fokus.

Skolutvecklingen i Stockholm ska vila på vetenskaplig grund och även förskolorna ska hålla en hög pedagogisk kvalitet. Personer i behov av stöd ska lita på att samhället fångar upp och stödjer när det behövs och alla ska garanteras en rättssäker behandling.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för inriktningsmålet kommer uppnås helt för 2019. Bedömningen baseras på att årsmålet för tre av de fem underliggande verksamhetsområdesmålen prognostiseras uppnås helt och två prognostiseras uppnås delvis. För bolagskoncernen Stockholms Stadshus AB görs bedömningen att inriktningsmålet kommer att uppfyllas helt under året. Måluppfyllelsen förutsätter god budgethållning och att nämnderna genomför nödvändiga strukturella förändringar.

I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och svetskunskaper är kort

Försörjning genom eget arbete är avgörande för att människor ska få möjlighet att leva självständiga liv och förverkliga sina livsdrömmar. Fler arbetstillfällen skapar även ökade skatteintäkter till vår gemensamma välfärd. Att fler arbetar är främst en vinst för den enskilde. Med ett jobb kommer en inkomst och en gemenskap som skapar självständighet, frihet och trygghet.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2019. Bedömningen grundas på att 26 av 30 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt samt att årsmålet för 8 av kommunfullmäktiges 11 indikatorer bedöms uppnås helt och 2 bedöms uppnås delvis. En indikator kan ej följas upp under 2019, på grund av avsaknad av mätmetod.

Måluppfyllelsen inom ekonomiskt bistånd är fortsatt god, och andelen personer i behov av bistånd ligger på 1,5 procent vilket är samma nivå som i tertialrapport 1. Jämfört med samma period föregående år har andelen personer minskat.

Stadens nämnder och bolag bidrar i arbetet med att tillhandahålla feriejobb och Stockholmsjobb, antingen genom att anställa ungdomar/aspiranter eller tillhandahålla arbetsplatser. Målet för antal ungdomar som fått feriejobb väntas nås under året. Även målet för antal aspiranter som fått Stockholmsjobb väntas nås.

Kommunfullmäktiges budgetaktiviteter inom verksamhetsområdet är påbörjade och löper enligt plan. Staden har sökt och beviljats medel genom Europeiska Socialfonden, ESF, för finansiering av en del av Etableringscentret: projektet Hållbar etablering. Genom projekt ska Stockholms stad, Arbetsförmedlingen och arbetsgivarna utveckla metoder och stöd för att effektivisera vägen till arbete för kortutbildade nyanlända. Bland annat ska arbetsmarknadsinsatser utvecklas i samråd med arbetsgivare.

Indikator	KF:s års mål	Utfall T1			Utfall T2			Helt/delvis/ej uppfyllt	Kommentar
		T	K	M	T	K	M		
Andel barn som lever i familjer med ekonomiskt bistånd	2,8%	2,6%			2,5%			Helt	
Andel kursdeltagare inom grundläggande vuxenutbildning med godkänt betyg efter fullföljd kurs	85%	-	-	-	82,2%	84,6%	78,2%	Delvis	Stadsledningskontoret bedömer att målet delvis kommer att nås. Bedömningen baseras på resultat hittills under året.
Andel kursdeltagare inom gymnasial vuxenutbildning, högskoleförberedande kurser, med godkänt betyg efter fullföljd kurs	74%	-	-	-	73,9%	75,2%	72,1%	Helt	
Andel kursdeltagare inom gymnasial vuxenutbildning, yrkesutbildning, med godkänt betyg efter fullföljd kurs	90%	-	-	-	89,1%	89,9%	87,8%	Delvis	Stadsledningskontoret bedömer att målet delvis kommer att nås. Bedömningen baseras på resultat hittills under året.
Andel personer som har ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen	1,6%	1,5%	1,4%	1,5%	1,5%	1,4%	1,6%	Helt	
Andel vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd jämfört med samtliga vuxna invånare	1,1%	0,9%	0,9%	0,9%	0,9%	1,0%	0,9%	Helt	

Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb	1 050 st	490 st	251 st	237 st	716 st	374 st	342 st	Helt	
Antal tillhandahållna platser för feriejobb	9 000 st	-	-	-	7 743 st			Helt	
Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	1 050 st	743 st			946 st			Helt	
Antal ungdom som fått feriejobb i stadens regi	9 000 st	-	-	-	7 743 st	3 813 st	3 930 st	Helt	

Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i

Stockholm ska vara en säker och trygg stad för alla där människors frihet inte begränsas. Stadens arbete för att motverka kriminalitet ska ske i nära samverkan mellan såväl stadens verksamheter som med polis och andra nyckelaktörer. Stockholm stad ska arbeta strukturerat och målmedvetet mot våldsbejakande extremism och ta lärdom av andra länders arbete och erfarenheter.

Stadsledningskontoret bedömer att målet kommer att uppnås delvis, trots att 26 av 31 nämnder (10 av 14 stadsdelsnämnder) prognostiserar att målet uppfylls helt. 5 nämnder prognostiserar att målet delvis kommer att uppfyllas (Rinkeby-Kista, Norrmalm, Skärholmen, Spånga-Tensta och överförmyndarnämnden). Stadsledningskontoret gör bedömningen att vissa av de planerade aktiviteterna inte kommer att ge full effekt under året. Årsmålet för 9 av kommunfullmäktiges 10 indikatorer bedöms uppnås helt och 1 bedöms uppnås delvis.

Indikatorn avseende trygghet i den stadsdel där man bor väger särskilt tungt i stadsledningskontorets bedömning av verksamhetsmålet. Såväl nämndernas prognoser för 2019 som utfallet från år 2018 tyder på att det är realistiskt att indikatorn kommer uppfyllas. Det kan dock lyftas fram att i verksamhetsberättelsen för 2018 uppfylldes indikatorn avseende trygghet delvis. Stadsledningskontoret konstaterar att stadens nämnder planerar och genomför ett stort antal aktiviteter för att öka tryggheten i stadsdelarna. Detta arbete bedöms på sikt bidra till att målet kommer uppnås men arbetet kommer troligtvis inte ha get fullt ut resultat redan 2019.

Stockholms stads trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete är tvärsektorielt och genomförs på flera nivåer. Kommunstyrelsen leder och samordnar arbetet som gör staden trygg, säker och välskött. Under det andra tertialet har kommunstyrelsens fortsatt leda arbetet med att ta fram förslag till ett trygghets- respektive ett säkerhetsprogram och de båda programmen är planerade att remitteras ut under hösten 2019. Likaså har kommunstyrelsen medverkat till att ta fram ett förslag till ny övergripande samverkansöverenskommelse mellan Stockholms stad och Polisregion Stockholm. Beslut är planerat att ske under hösten 2019.

Nämnderna arbetar både med situationell och social prevention för att öka tryggheten i staden. Som exempel på situationell preventionsarbete lyfter flera stadsdelsnämnder fram arbetet med olika former av platssamverkan. Staden har gjort en särskild satsning på platssamverkan på tre platser: Hässelby torg, Sergels torg och Medborgarplatsen. En central tanke med satsningen är att locka fler besökare under större delar av dygnet. Genom ökad närvaro förväntas tryggheten öka och brottsligheten minska. Exempelvis anordnades under drygt två sommarmånader Sommar på Sergels torg i samverkan med Gålöstiftelsen, AMF Fastigheter, Vasakronan och City i samverkan. Under perioden ägde drygt 100 kostnadsfria aktiviteter och evenemang rum på platsen. Aktiviteterna bestod bland annat av yoga, tango- och buggkurser, symfoniorkestrar, barnkonserter, dockteater och konstworkshop för barn.

Kommunstyrelsens trygghetsutskott beviljar medel till trygghetsinvesteringar och har på så sätt en viktig roll i det situationella preventionsarbetet. Investeringarna har exempelvis möjliggjort uppsättning av kameror och olika belysningsåtgärder.

Stadens arbete med ordningsvakter har intensifierats och utökats. Flertalet ansökningar om nya och utökade områden där ordningsvakterna kan verka har tagits fram i samarbete med respektive stadsdelsnämnd och lokalpolisområde. Bland annat har stadsdelsnämnderna Norrmalm och Bromma beviljats ytterligare förordnandeområden, LOV 3 (lagen (1980:578) om ordningsvakter.

Inom ramen för det sociala preventionsarbetet har socialnämnden tillsammans med utbildningsnämnden genomfört två halvdagsutbildningar för skolledning och kuratorer kring orosanmälningar och anmälan på grund av misstanke om

radikalisering och våldsbejakande extremism, våldsprevention samt om barnets rättigheter utifrån Barnkonventionen.

Indikatorer (T=totalt, K=Kvinnor, M=Män)

Indikator	KF:s årsmål	Utfall T2			Helt/delvis/ej uppfyllt	Kommentar
		T	K	M		
Uppfyllnadsgrad 24-timmarsgarantin avseende klotter	98%	98%			Helt	
Uppfyllnadsgrad 24-timmarsgarantin avseende papperskorgar	100%	100%			Helt	
Uppfyllnadsgrad 24-timmarsgarantin avseende städning	100%	100%			Helt	

I Stockholm når barn sin fulla potential då Stockholms skolor och förskolor är de bästa i Sverige

En likvärdig förskola och skola är en förutsättning för att alla barn och elever ska få möjlighet att lyckas. Förskolan och skolan skapar förutsättningar och möjligheter för Stockholms barn och unga. Alla barn i Stockholms förskolor och skolor ska få en kunskapsutveckling som skapar förutsättningar för en bra framtid och möjliggör för dem att göra sina egna livsval oavsett var i staden de bor eller vilken bakgrund de har.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås delvis under 2019. Bedömningen grundas på att 20 av 25 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt och 5 nämnder att målet kommer uppnås delvis samt att årsmålet för 1 av kommunfullmäktiges 15 indikatorer prognostiseras uppnås helt, 2 prognostiseras uppnås delvis, 3 uppnås helt och 9 uppnås delvis. Utbildningsnämnden och 5 stadsdelsnämnder bedömer att målet uppnås delvis. Utbildningsnämndens bedömning väger tungt i stadsledningskontorets målbedömning.

Måluppfyllelsen och de aktiviteter staden prioriterar och genomför som bedöms bidra till målet beskrivs närmare nedan under förskolan och stadens olika skolformer.

Förskola

Stadsledningskontorets bedömning är att målet för verksamhetsområdet kommer uppfyllas delvis. Bedömningen

grundar sig på nämndernas bedömning av måluppfyllelsen samt indikatorernas utfall och prognos.

I tertialrapport 1 bedömde samtliga stadsdelsnämnder att målet uppfylls helt. I tertialrapport 2 bedömer tio av stadsdelsnämnderna att målet uppfylls helt. Fyra av stadsdelsnämnderna bedömer att målet uppfylls delvis. Stadsdelsnämnderna anger att de bidrar till målets uppfyllelse genom att aktiviteter genomförs enligt plan och att de flesta av kommunfullmäktiges indikatorer samt nämndmål bedöms uppfyllas under året.

En av kommunfullmäktiges fem indikatorer uppfylls helt, två uppfylls delvis och två indikatorer prognostiseras uppfyllas delvis. Eftersom endast en av fem indikatorer uppfylls, eller prognostiseras att uppfyllas helt under året bedömer stadsledningskontoret att målet för verksamhetsområdet kommer uppfyllas delvis.

Indikatorn antal barn per grupp, där årsmålet är 16 barn per grupp, uppfylls helt. Utfallet i tertialrapport 2 är 15 barn per grupp och stadsdelsnämndernas prognos för 2019 är 15,9 barn per grupp.

En av de indikatorer som uppfylls delvis är andel förskollärare av totalt antal anställda. Indikatorns utfall påverkas av bristen på förskollärare. En anledning till att indikatorn endast uppfylls delvis är att det inte utbildas tillräckligt med förskollärare vid de närliggande lärosätena för att täcka stadens behov. För att öka andelen förskollärare uppger flera nämnder att de tar emot fler högskolestudenter under deras verksamhetsförlagda utbildning än tidigare. Andra åtgärder stadsdelsnämnderna vidtagit för att öka andelen förskollärare är att erbjuda mentorskap för nyexaminerade förskollärare samt att ge fler barnskötare möjlighet att utbilda sig till förskollärare.

Ett ytterligare steg i att bli en mer attraktiv arbetsgivare är att en handlingsplan, som syftar till att förbättra arbetssituationen för barnskötare och förskollärare, har tagits fram i samverkan mellan utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna enligt plan. Stadsdelsnämnderna ska använda handlingsplanen som ett stöd i sitt fortsatta arbete och utbildningsförvaltningen ansvarar för att följa upp effekterna av handlingsplanen.

Utbildningsnämnden arbetar stadsövergripande med det systematiska kvalitetsarbetet i stadens förskolor. Det görs bland annat i dialog med stadsdelsnämnderna utifrån de kommunala förskolornas kvalitetsredovisningar. För att beskriva utvecklingen

och kvaliteten i både kommunala och fristående förskolor tar utbildningsnämnden årligen fram förskolerapporten. Årets förskolerapport visar en samsyn kring de viktigaste utvecklingsområdena, nämligen kompetensförsörjning, kompetensutveckling och att utveckla underlagen för att kunna bedöma utbildningens måluppfyllelse i förhållande till läroplanens mål.

Arbetet med digital utveckling inom förskolan fortsätter som en följd av införandet av Skolplattformen. Under våren har tre parallella nätverksgrupper för programmering startat där stadens alla stadsdelsförvaltningar deltar med barnskötare, förskollärare, pedagogiska utvecklingsledare och/eller biträdande förskolechefer. Nätverken syftar till att både dela och fördjupa kunskaperna om den grundläggande programmeringsförståelsen i förskolan kopplat till nya skrivningar i läroplanen för förskolan (Lpfö 18) om digital kompetens.

Inskrivningsgraden för 2-5-åringar i förskoleverksamhet, oavsett regi, är 94,8 för med samtliga barn inräknade. Utfallet är 94,3 procent exklusive barn med tillfälliga personnummer. Föregående år var utfallet 94,6 procent med samtliga barn inräknade, vilket innebär en liten ökning av andelen inskrivna barn. Arbeta för att öka inskrivningsgraden fortgår, bland annat genom introduktionsförskolor och samarbeten mellan öppna förskolan och förskolan.

Grund- och grundsärskola, fritidshem, samt gymnasie- och gymnasiesärskola

Stadsledningskontoret bedömer att målet för verksamhetsområdet uppnås delvis. Bedömningen grundar sig på utbildningsnämndens bedömning av att målet uppnås delvis samt på att 7 av kommunfullmäktiges 9 indikatorer uppnås delvis, 2 uppnås helt och en 1 indikator prognostiseras uppnås helt under året.

Betygsresultat

I grundskolan har betygsresultaten, på en aggregerad nivå, förbättrats i vissa avseenden och försämrats i andra. Bland annat har det *genomsnittliga meritvärdet* ökat i både årskurs 6 och 9 i jämförelse med 2018. Skillnaderna mellan flickors och pojkars resultat har minskat i årskurs 9 medan skillnaderna i resultat mellan stadens skolor i årskurs 9 har ökat. Även i gymnasieskolan syns vissa förbättrade resultat.

Utbildningsnämndens uppgifter nedan gällande elevers betygsresultat är preliminära. Skolverkets officiella statistik publiceras

senare i höst. Eventuella förändringar av de preliminära resultaten är vanligen marginella. Jämförelser, med riket till exempel, redovisas i verksamhetsberättelsen när den officiella statistiken finns tillgänglig.

Tabellen nedan visar utvecklingen av elevernas betygsresultat i årskurs 6. Av jämförelsen framkommer att betygsresultaten har försämrats de tre senaste åren, med undantag för *genomsnittligt meritvärde* som har ökat tydligt i år.

Betygsresultat i årskurs 6 i Stockholms stads skolor, alla elever						
Betygsresultat / år	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Andel behöriga till yrkesprogram (%)*	88,1	88,6	89,0	87,6	86,8	86,6
Andel som uppnått kunskapskraven i samtliga ämnen (%)	80,4	82,1	82,4	81,5	78,5	77,8
Genomsnittligt meritvärde (16 ämnen)	216	220	224	224	223	228

Förklaring till tabell ovan: *Andel behöriga till yrkesprogram i årskurs 6 räknas ut på samma sätt som i årskurs 9, men eleverna är inte formellt behöriga till ett yrkesprogram.

Tabellen nedan visar utvecklingen av elevernas betygsresultat i årskurs 9. Av jämförelsen framkommer att betygsresultaten har förbättrats de senaste tre åren. Det *genomsnittliga meritvärdet* har ökat årligen under perioden som redovisas i tabellen nedan.

Betygsresultat i årskurs 9 i Stockholms stads skolor, alla elever						
Betygsresultat / år	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Andel behöriga till yrkesprogram (%)	85,7	85,3	82,4	84,7	86,9	87,1
Andel som uppnått kunskapskraven i samtliga ämnen (%)	77,0	77,9	74,4	78,4	79,2	80,9
Genomsnittligt meritvärde (17 ämnen)	233,7*	239,8	239,4	241,8	245,7	249,2

Förklaring till tabell ovan: *2014 räknades det genomsnittliga meritvärdet fram utifrån 16 ämnen, efterföljande år utifrån 17 ämnen.

När nyanlända och elever med okänd bakgrund exkluderas ur mätningen i årskurs 9 har *andelen behöriga till yrkesprogram* sjunkit något (från 92,1 % till 91,4 %) medan de två andra resultaten har ökat något.

Skillnaderna mellan flickors och pojkars betygsresultat har minskat och samtliga betygsresultat har ökat i årskurs 9. I år finns ingen

skillnad mellan andelen flickor och pojkar vad det gäller *behörighet till yrkesprogram* (nationella program på gymnasiet). Det är dock endast pojkars betygsresultat som har ökat. I år är 87 procent av flickorna och pojkarna behöriga att jämföra med 2018 då 88 procent av flickorna och 86 procent av pojkarna var behöriga. Utfallen i de två andra betygsresultaten i tabellen ovan har både flickors och pojkars förbättrade resultat bidragit till, pojkars resultat har förbättrats i högre grad än flickors.

Tabellen nedan visar utvecklingen och spridningen av betygsresultat i Stockholms stads skolor, i årkurs 9, utifrån socioekonomiskt index. Betygsresultaten jämförs utifrån fasta gränser för socioekonomiskt index, där skolor i grupp ett har de mest gynnsamma socioekonomiska förutsättningarna. Av jämförelsen framkommer att skolor med låga index (grupp 1) har förbättrat alla betygsresultat och har en positiv trend. Skolor i mellangruppen har högre resultat jämfört med förra året och på ungefär samma nivå som 2017. Skolor med höga index visar en positiv trend för *andel elever som uppnått kunskapskraven i samtliga ämnen* och *genomsnittligt meritvärde* och ungefär samma resultat för *andel behöriga till yrkesprogram* som 2018.

Betygsresultat i årskurs 9 utifrån uppdelning av skolors socioekonomiska index												
Betygsresultat	Andel behöriga till yrkesprogram				Andel som uppnått kunskapskraven i samtliga ämnen				Genomsnittligt meritvärde (17 ämnen)			
	Index/år	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018
Grupp 1 Skolor med <50 i index	92,1	90,7	93,5	94,1	87,3	87,1	88	91,6	267	262	262	270
Grupp 2 Skolor med 50-200 i index	84,6	85,5	83,6	85,8	75,3	79,4	75,3	79,4	236	240	237	244
Grupp 3 Skolor med >200 index	61,2	67,3	72,6	71,6	49,3	53,6	56,6	59,1	185	195	207	212

Förklaring till tabell ovan: Genomsnittligt socioekonomiskt index i Stockholms stads skolor är 100. I grupp 1 ingår 13 skolor, i grupp 2 ingår 34 skolor och i grupp 3 ingår 15 skolor. Det är skolornas genomsnittliga resultat som redovisas (ovägt medelvärde), hänsyn tas inte till hur många elever som går på varje skola.

Andelen elever med gymnasieexamen från gymnasiet inom tre år efter påbörjade studier redovisas i verksamhetsberättelsen då utbildningsnämnden inväntar officiell statistik från skolverket.

Enligt utbildningsnämndens uppgifter erhöll 88 procent av stadens gymnasieelever ett examensbevis (oavsett studielängd) i år vilket är en förbättring i jämförelse med år 2018 då utfallet var 86 procent. Både flickors (89 %) och pojkars (87 %) resultat bidrog till förbättringen. 90 procent av eleverna från högskoleförberedande program och 75 procent av eleverna från yrkesprogram erhöll examensbevis.

I grundsärskolans årskurs 9 läste 24 elever enligt grundsärskolans ämnesområden och 59 elever ämnen. 52 av dem som läste ämnen valde att ta ut betyg. I grundsärskolan kan endast betyg ges till de elever som läser ämnen och begär betyg. Antalet betyg i de olika ämnena varierar i år mellan 43 och 46.

I gymnasiesärskolan utfärdades i år 57 gymnasiesärskolebevis från stadens skolor, varav 36 på nationella program och 21 på individuella program. På de nationella programmen är det en större andel pojkar än flickor som fått gymnasiesärskolebevis. Det vanligaste betyget i de nationella programmen är betyg C.

Trygghet och studiero

I tertialrapport ett redovisades att resultaten i stadens elev- och föräldraundersökningar gällande trygghet är oförändrade eller har sjunkit i jämförelse med 2018. Resultaten visar även att det endast är i årskurs 2 i grundskolan som flickor i högre grad känner sig trygga än pojkar.

I grundsärskolan och i gymnasiesärskolan användes en ny metod i elev- och föräldraundersökningen i år. Resultaten redovisas i verksamhetsberättelsen.

Utifrån resultaten i elev- och brukarundersökningen i grundskolan har utbildningsnämnden genomfört en kvalitativ utvärdering i 23 grundskolor. I utvärderingen har nämnden fokuserat på studiero då påståendet om studiero (*jag kan arbeta i lugn och ro på lektionerna*) har ett lägre resultat än påståendet om trygghet (*jag känner mig trygg i skolan*) i alla årskurser. Utvärderingen genomfördes med verksamhetsbesök, intervjuer och dokumentationsstudier. Av utvärderingen framkommer bland annat att lärarnas ledarskap och strukturen på undervisningen är en större och mer avgörande faktor för studiero än den aktuella elevgruppen. Resultaten utgör underlag i utbildningsnämnden fortsatta arbete med trygghet och studiero.

Utbildningsnämnden har beslutat om riktlinjer för trygghet och studiero för stadens grund- och gymnasieskolor. Riktlinjerna förtydligar skolans befogenheter och åtgärder samt vilket stöd central förvaltning kan bistå med. Kompletterande stödmaterial till skolorna ska tas fram av utbildningsnämnden under hösten. För att öka tryggheten arbetar utbildningsnämnden även mer systematiskt med skolornas anmälningar om kränkande behandling. Det sker bland annat genom att central förvaltning sammanställer anmälningar, tar fram statistik och säkerställer att ärenden följs upp.

Utbildningsnämnden genomför även kompetensutvecklingsinsatser i normkritik och våldsprevention. Under våren har 14 grundskolor arbetat våldspreventivt genom Mentorerna i våldsprevention (MVP) och Agera tillsammans. Före- och eftermätningarna som har gjorts, för att se vilken påverkan MVP har på eleverna, visar att eleverna observerar vissa handlingar oftare efter än innan. En tolkning av resultatet är att eleverna genom MVP har blivit mer observanta kring olika former av våld och kränkningar.

Stadsledningskontoret ser positivt på att utbildningsnämnden undersöker hur studieron ser ut i stadens skolor och emotser i verksamhetsberättelsen en beskrivning av hur arbetet fortlöper. Särskilt intressant vore en jämförelse av studiero, trygghet och skolresultat i stadens skolor.

Stadsledningskontoret vill betona vikten av att utbildningsnämnden intensifierar arbetet för att förbättra studieron och öka tryggheten i stadens skolor, särskilt i de skolor där studieron är som lägst.

Indikatorer (T=totalt, K=Kvinnor, M=Män)

Indikator	KF:s årsmål	Utfall T1			Utfall T2			Helt/delvis/ ej uppfyllt	Kommentar
		T	K	M	T	K	M		
Förskola									
Andel förskolare av totalt antal anställda	41 %	37 %	35 %	2 %	38 %	36 %	2 %	Delvis	3/14 stadsdelsnämnder uppfyller målet helt och 11/14 uppfyller målet delvis. 5/14 stadsdelsnämnder bedömer att målet uppfylls helt för 2019 och 9/14 bedömer att målet uppfylls delvis. Den främsta orsaken till den negativa avvikelsen är bristen på förskolare. Utfallet för T2 är 38 %, prognosen för 2019 är 39 %.
Antal barn per grupp	16	16			15	-	-	Helt	Prognosen är att målet uppfylls helt.

Antal förskolebarn per anställd	4,9	5,1			5,1	-	-	Delvis	6/14 stadsdelsnämnder uppfyller målet helt och 8/14 uppfyller målet delvis. Förskolorna har historiskt färre barn inskrivna i verksamheten under andra halvåret, vilket brukar innebära en högre personaltäthet, men prognosen är att målet uppfylls delvis för året.
Skola									
Andel elever som nått kravnivån på det nationella provet i matematik i årskurs 3	94 %	-	-	-	91 %	92 %	91 %	Delvis	Det totala utfallet har försämrats sedan 2018 (93 %) och har varierat mellan åren. *
Andel elever som nått kravnivån på det nationella provet i svenska/svenska som andraspråk i årskurs 3	92 %	-	-	-	92 %	94 %	89 %	Helt	Det totala utfallet har förbättrats sedan 2018 (91 %) och har varierat mellan åren. *
Andel elever i årskurs 6 som uppnått kunskapskraven i alla ämnen	84 %	-	-	-	77,8 %	79,9 %	75,9 %	Delvis	Utfallet har sjunkit de senaste åren och har en nedåtgående trend de senaste åren. En förklaring kan vara att andelen nyanlända har

									ökat och att elever i de lägre åldrarna ofta går direkt ut i ordinarie klass, innan de behärskar det svenska språket.
Andel elever i årskurs 9 som uppnått kunskapskraven i alla ämnen	80 %	-	-	-	80,9 %	82 %	80 %	Helt	Utfallet har förbättrats sedan 2018 och har en positiv trend de senaste åren.
Andel elever som är behöriga till nationella program, exklusive nyinvandrade och elever med okänd bakgrund	94 %	-	-	-	91,4 %	-	-	Delvis	Utfallet har försämrats sedan 2018 (92,1 %). Könsuppdelat utfall redovisas i VB.
Andel elever i årskurs 2 som känner sig trygga i skolan	90 %	84 %	84 %	84 %	-	-	-	Delvis	Det totala utfallet är oförändrat sedan 2018 år. *
Andel elever i årskurs 5 som känner sig trygga i skolan	90 %	78 %	75 %	82 %	-	-	-	Delvis	Det totala utfallet är oförändrat sedan 2018. *
Andel elever i årskurs 8 som känner sig trygga i skolan	87 %	75 %	73 %	80 %	-	-	-	Delvis	Det totala utfallet har försämrats sedan 2018 (78 %).
Andel gymnasieelever som känner sig trygga i skolan	90 %	86 %	84 %	89 %	-	-	-	Delvis	Det totala utfallet är oförändrat sedan 2018.

* Indikatorn följdes inte av KF 2018. Utfall finns dock flera år tillbaka då utbildningsnämnden följt utfallet.

I Stockholm får människor i behov av stöd insatser i tid präglade av hög kvalitet, trygghet och självbestämmande. Socialtjänsten ska stå stark för att möta människor som är i behov av stöd och hjälp. Människor ska kunna lita på att samhället fångar upp och stödjer när det behövs och alla ska garanteras en rättssäker behandling. Socialtjänsten ska uppmärksamma alla barn och vuxna som kan behöva deras hjälp och staden ska erbjuda en modern, rättssäker och evidensbaserad socialtjänst som kan möta det aktuella behovet av sociala insatser.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2019. Bedömningen grundas på att 27 av 28 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt samt att årsmålet för 13 av kommunfullmäktiges 14 indikatorer bedöms uppnås helt, 1 bedöms uppnås delvis. Av kommunfullmäktige beslutade aktiviteter och uppdrag prognostiserar samtliga pågå enligt plan vilket bidrar till måluppfyllelsen för verksamhetsmålet. Vidare har majoriteten av nämnderna vidtagit åtgärder i enlighet med uppmaningar i tertiärrapport 1.

Kommunfullmäktiges mål för indikatorn *Andel ungdomar som fått ungdomstjänst i stadens verksamheter* uppnås delvis. I tertiärrapport 1 anmodades stadens bolagsstyrelser genom Stockholms Stadshus AB att bistå socialnämnden i arbetet med ungdomstjänst genom att tillhandahålla platser och att beskriva hur man har gjort det. Uppmaningen kvarstår.

Stadsdelsnämnderna, socialnämnden och utbildningsnämnden fick i uppdrag i budget 2019 att utveckla samverkan mellan skolan, socialtjänsten och polisen. Skolan är den främsta skyddsfaktorn för unga människors liv och framtida livschanser. Nämnderna prioriterar samverkan för att tidigt identifiera barn i riskzon, följer upp orosanmälningar samt stabiliserar barn och ungas skolgång. Stadsdelsnämnderna, socialnämnden och utbildningsnämnden ska fortsätta att prioritera uppföljningen av samverkan mellan skola och socialtjänst samt beskriva vilka resultat det har medfört.

Staden prioriterar och genomför en rad olika aktiviteter under året som bedöms bidra positivt till utvecklingen av stadens socialtjänst vilket bidrar till måluppfyllelsen. Arbetet med att stärka och integrera ett barnrättsperspektiv inom socialtjänstens samtliga delar fortsätter. Samverkan mellan barn- och vuxenhandläggning utvecklas och det är viktigt att detta arbete fortsätter. Ett aktivt arbete pågår för att utveckla det förebyggande arbete och tidiga

insatser för barn och unga. Sociala insatsgrupper (SIG) och Skolsociala team utgör goda exempel på samverkansarbete som syftar till att kunna ge utsatta ungdomar ett tidigt, koordinerat stöd. För att nå målgruppen 12-18 år och deras föräldrar arbetar flera stadsdelsnämnder uppsökande genom sociala insatsgrupper i syftet att bryta vidare kontakter med kriminella och att minska risken för att utveckla ett kriminellt beteende. I detta arbete ges också stöd till anhöriga. Samverkan mellan förskola och socialtjänst fortsätter att utvecklas. Det sociala investeringsprojektet *Nya vägar* visar att kontakten mellan deltagande förskolor och socialtjänsten ökar och fler föräldrar och barn tar del av insatser.

För att säkerställa att vården och omsorgen för personer som vårdas inom den psykiatriska slutenvården blir trygg och säker efter utskrivning fortsätter stadsdelsnämnderna att arbeta med intensiva funktionshöjande insatser vid utskrivning från slutenvården. Socialnämnden bistår stadsdelsnämnderna när boendelösningar och andra insatser behöver individanpassas vid utskrivning från slutenvården. Det är viktigt att fortsätta tillämpa lagens krav på tidigt planering inför utskrivning, fast vårdkontakt och samordnad individuell planering av de parter som ansvarar för insatserna efter utskrivning.

Nämnderna erbjuder en evidensbaserad missbruksvård, rådgivning kring budget- och skuldfrågor, samt stöd vid hemlöshet eller risk för vräkning. Det är viktigt att stadsdelsnämnderna följer upp och stöttar individer efter att dessa erhållit försöks- och träningslägenhet för att målet om ett långsiktigt självständigt boende ska uppnås.

Arbetet med att utveckla stödet till personer som är 65 år eller äldre, med eller utan missbruk, som lever i hemlöshet eller riskerar att bli hemlösa har fortsatt. Framgångsfaktorer för arbetet har identifierats bland annat i de stadsdelsnämnder som har ett gemensamt mottagande för äldre, ekonomiskt bistånd, missbruk och socialpsykiatri.

Indikatorer (T=totalt, K=Kvinnor, M=Män)

Indikator	KF:s årsmål	Utfall T1			Utfall T2			Helt/delvis /ej uppfyllt	Kommentar
		T	K	M	T	K	M		
Andel barn och unga som bedöms ha skyddsbehov som har kunnat placeras under trygga förhållanden	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	Helt	
Andel barn och ungdomar som varit aktuella för insatser inom individ och familjeomsorgen och som inte är aktuella 12 månader efter avslutad insats.	84 %	83,9 %	84,5 %	83,5 %	84 %	83,3 %	84,2 %	Helt	Nämnderna behöver fortsätta att analysera och följa skillnaderna mellan flickor och pojkar, som skiljer sig åt över staden.
Andel insats/insatser avslutade enligt plan inom vuxna missbruk	42 %	50,6 %	54,6 %	49,1 %	50,4 %	60,9 %	46,9 %	Helt	Skillnaden mellan kvinnor och män har ökat jämfört med tertialrapport 1 och behöver analyseras vidare.

Andel unga som fått brottsofferstöd och som upplever en positiv förändring av sin livssituation	70 %	62 %	66 %	61 %	73 %	73 %	72 %	Helt	
Andel ungdomar som fått ungdomstjänst i stadens verksamheter	5 %	0%	0%	0%	4,4 %	0%	100 %	Delvis	Alla nämnder och bolag ska bistå socialnämnden genom att tillhandahålla platser för ungdomsanställning i sina verksamheter

I Stockholm har äldre en tillvaro som präglas av hög kvalitet, trygghet och självbestämmande

Stockholm ska vara en äldrevänlig stad. Som äldre ska man kunna leva sitt liv med självbestämmande, respekt och värdighet, även högre upp i åren. Stockholms äldreomsorg ska präglas av kvalitet och valfrihet och ska vara ledande i kompetens inom demenssjukdomar och geriatrisk specialistkompetens.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2019. Bedömningen grundas på att 24 av 25 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt samt att årsmålet för samtliga av kommunfullmäktiges 10 indikatorer bedöms uppnås helt. Vidare har samtliga nämnder vidtagit åtgärder i enlighet med uppmaningar i tertialrapport 1.

Kommunfullmäktige beslutade den 8 april 2019 att anta en överenskommelse med Storsthlm om bibehållet kostnadsansvar vid flyttning till särskilt boende mellan kommunerna i Stockholms län. Ytterligare 14 andra kommuner inom länet har beslutat att anta överenskommelsen som trädde i kraft den 1 juli 2019.

Regeringen har beslutat om en förstärkning av äldreomsorgen om totalt 500 mnkr, varav 37,6 mnkr avser Stockholms stad. Enligt ärendet "Fördelning av stimulansbidrag till äldreomsorgen" (dnr 3.4-329/2019), som äldrenämnden beslutade om i juni, ska medlen i huvudsak fördelas till stadsdelsförvaltningarna för att minska

ensamheten och motverka social isolering. Medel fördelas även för att förstärka Matlyftet och Tryggt mottagande samt till en satsning på chefsutbildning.

För att säkerställa att vården och omsorgen för personer som vårdas inom slutna hälso- och sjukvård blir trygg och säker efter utskrivning fortsätter stadsdelsnämnderna att arbeta med intensiva funktionshöjande insatser vid utskrivning från slutenvården. Det är viktigt att fortsätta tillämpa lagens krav på tidigt planering inför utskrivning, fast vårdkontakt och samordnad individuell planering av de parter som ansvarar för insatserna efter utskrivning. För att kunna säkerställa en trygg hemgång från slutenvård är *Tryggt mottagande i hemmet* ett uppskattat arbets sätt. Samarbetet i regionerna inom staden är fortsatt viktigt för att kunna möta behovet på ett effektivt och kvalitativt sätt.

EIT-Health är ett EU-finansierat konsortium mellan offentlig sektor, akademi och företag med syfte att främja ett aktivt och hälsosamt liv för äldre. Äldrenämnden kommer att lämna detta samarbete vid årsskiftet 2019/2020. Orsaken är att andra åtaganden inom äldrenämnden har bedömts vara mer prioriterade, både ur personellt och ekonomisk perspektiv.

Indikatorer (T=totalt, K=Kvinnor, M=Män)

Indikator	KF:s års mål	Utfall T1			Utfall T2			Helt/delvis/ej uppfyllt	Kommentar
		T	K	M	T	K	M		
Andelen nöjda omsorgstagare i dagverksamhet	92 %				92 %	93 %	92 %	Helt	10 sdn uppfyller helt. Hägersten-Liljeholmen, Kungsholmen, Södermalm och Östermalm uppfyller delvis

En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

Stockholm ska vara en stad där förutsättningarna att driva och utveckla företag är gynnsamma. Staden ska vara tillmötesgående, opartisk och effektiv i kontakter med såväl små och stora företag. Fler ska erbjudas goda möjligheter att starta företag och få nytta av sitt entreprenörskap. Stockholms alla stadsdelar ska utvecklas med en blandning av bostäder, arbetsplatser, handel, natur, kultur, skolor och förskolor. Arbetet med att bygga Stockholm attraktivt, hållbart och tätt fortsätter. När Stockholm växer måste också kollektivtrafiken, gång- och cykelbanorna och gatorna byggas ut så att människor snabbt och smidigt kan resa i hela regionen. Stockholm ska vara en ledande, klimatsmart och attraktiv evenemangs- och upplevelsestad med ett kulturutbud där det finns något som passar alla. Stockholms klimat- och miljöarbete ska vara ett föredöme för andra städer. Stockholms stads miljöarbete ska ske i nära samarbete med invånare, näringsliv, akademi, civilsamhället och myndigheter.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för inriktningsmålet kommer att uppnås helt för 2019. Bedömningen baseras på att fyra av fem underliggande verksamhetsområdesmål prognostiseras uppnås helt och ett prognostiseras uppfyllas delvis. För bolagskoncernen Stockholms Stadshus AB görs bedömningen att årsmålet för inriktningsmålet kommer att uppfyllas delvis under året. Måluppfyllelsen förutsätter god budgethållning och att nämnderna genomför nödvändiga strukturella förändringar.

Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv

Stockholm ska ha Sveriges bästa företagsklimat år 2025.

Förutsättningarna att starta och driva företag ska utvecklas och staden ska vara tillmötesgående, opartisk och effektiv i kontakter med näringslivet. Dialogen mellan företag och staden ska förbättras och företag ska ha ”rätt väg in”. Stockholm ska erbjuda goda möjligheter för fler att starta företag och få nytta av sitt entreprenörskap.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för

verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2019.

Bedömningen grundas på att 28 av 29 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt, en nämnd, stadsbyggnadsnämnden, delvis samt att årsmålet för samtliga av kommunfullmäktiges 9 indikatorer bedöms uppnås helt.

För att uppnå målet att Stockholm ska ha Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv till år 2025 behöver samverkan öka inom staden, i regionen och med näringslivet. Stadsledningskontoret konstaterar att stadens nämnder och bolagsstyrelser bedriver ett metodiskt arbete som bidrar till måluppfyllelse. Förbättrad samverkan är en viktig del i utvecklingsarbetet.

Kommunstyrelsen har tillsammans med Stockholm Business Region AB och i samråd med flera nämnder och bolag tagit fram förslag på *Stockholms stads Näringslivspolitik* som remitterats under hösten. Näringslivspolicyn syftar till att vägleda stadens näringslivsarbete och vara ett strategiskt verktyg för att uppnå för kommunfullmäktiges mål.

En del i ett bättre företagsklimat är att utveckla dialog med och information till näringslivet. Ett utvecklingsarbete pågår av stadens webbsida i de delar som riktar sig mot företag där man har utgått från företagets behov och perspektiv. En kartläggning har påbörjats av näringslivets kontaktvägar in i staden för att förbättra servicen ytterligare. Servicenämnden har fortsatt arbetet med att utveckla Kontaktcenter dit företagare kan höra av sig för information och vägledning. Arbetet har även fortsatt med att utveckla stadens inköpsprocesser för att underlätta för småföretag och den idéburna sektorn att delta i stadens upphandlingar samt öka inslagen av innovation i samband med inköp.

Arbete för att utveckla stadens myndighetsutövning har intensifierats. Fokus ligger på att förbättra bemötande och effektivitet och handlingsplaner har tagits fram med aktiviteter för respektive verksamhetsområde. Socialnämnden, vars resultat gällande företagets nöjdhet till nämndens service försämrades i den senaste mätningen, genomför insatser för att förbättra nämndens information till företagare, åtgärda problem med nämndens e-tjänst och fortsatt utveckla samverkan med berörda myndigheter. Stadsbyggnadsnämnden, som under en tid haft låga resultat, har tagit fram en digital bygglovsguide och arbetar med kompetensförsörjning samt att utveckla processer och rutiner.

Kommunstyrelsen har tillsammans med berörda nämnder fortsatt arbetet med att stärka näringslivsperspektivet i stadsutvecklingen. Kommunstyrelsen leder arbetet med framtagande av servicekedjor för företag som vill etablera sig inom staden, både avseende samhällsservice och privat sektor. Exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och Stockholm Business Region AB har

fortsatt utveckla arbetet med att analysera och tillvarata arbetsplatspotentialen i stadsbyggnadsprojekt. Flera stadsutvecklingsprojekt pågår som, i samarbete med akademi och näringsliv, bidrar till stadens attraktivitet och tillväxt. Exempel är Hagastaden, Norra Djurgårdsstaden och utvecklingen av Kista. Arbetet för att förbättra tillgänglighet och framkomlighet för näringslivets transporter fortsätter i det stadsövergripande godsnätverket.

Arbetet med att förbättra villkoren för det lokala näringslivet genom attraktiva offentliga rum, bland annat med trygghetsskapande åtgärder, Levande Stockholm och ett pilotprojekt i Årsta partihallar fortgår. Stadsdelsnämnder och trafiknämnden samverkar med det lokala näringslivet genom näringslivsråd, företagarföreningar och platssamverkan.

Näringslivet har en central roll för att bidra till fler jobb samtidigt som företagen har behov av arbetskraft med rätt kompetens. Samtliga skolor med yrkesutbildningar har branschråd. Arbetsmarknadsnämnden har tillsammans med arbetsgivare utvecklat och genomfört utbildningar inom områden där det är brist på utbildad personal inom både jobbspår för nyanlända och utbildningsspår inom Stockholmsjobben. Nämnden har under perioden tecknat partnerskap med elva nya företag vilket innebär att staden har 41 aktiva partnerskap med företag. Det regionala samarbetet Kompetensarena Stockholm har fortsatt för att uppnå bättre matchning mellan näringsliv och yrkesinriktad vuxenutbildning.

Stockholm byggs attraktivt, tätt och funktionsblandat utifrån människors och verksamheters skiftande behov. Stockholm ska byggas attraktivt, hållbart och tätt, med en blandning av bostäder, arbetsplatser, handel, natur, kultur och skolor i alla delar av staden. Till år 2025 ska 70 000 klimatsmarta bostäder byggas, med ett brett utbud av boendeformer, och fler kostnadseffektivt byggda bostäder. Balans mellan hyresrätter och bostads-/äganderätter ska eftersträvas i alla delar av staden.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås delvis under 2019. Bedömningen grundas på att 24 av 26 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt samt att årsmålet för 1 av kommunfullmäktiges 11 indikatorer bedöms uppnås helt, 3 bedöms uppnås delvis och 7 bedöms ej uppnås. Samtliga nämnder och

bolagsstyrelser vidtagit åtgärder i enlighet med uppmaningar i tertialrapport 1.

I stadens planberedskap finns drygt 19 000 bostäder i färdiga byggrätter där detaljplanen vunnit laga kraft men där genomförandet ännu ej påbörjats. 5 000 av dessa bedöms ur stadens perspektiv vara möjliga att byggstarta i princip omgående. De förändrade marknadsförutsättningarna bedöms vara huvudskälet till att dessa ännu inte påbörjats. Resterande outnyttjade byggrätter kan förklaras av den etappvisa utbyggnaden av stadens utvecklingsområden eller av att detaljplanerna nyligen vunnit laga kraft och att tillträdet till marken är planerat längre fram i tiden.

Den försvagade bostadsmarknaden påverkar framför allt byggandet av nyproducerade bostadsrätter. I tertialrapport 1 prognostiserades *Antal påbörjade bostäder* och *Antal påbörjade hyresrätter* nå ungefär samma nivå som år 2018, dessa prognoser kvarstår, och innebär att årsmålen för dessa indikatorer ej uppnås.

Vid tertialrapport 2 kan konstateras att även att detaljplaneprocesser och exploateringsprocesser påverkas av det förändrade marknadsläget i högre grad än tidigare prognostiserats. Att byggherrar vill anpassa pågående projekt till de nya marknadsförutsättningar, genom att till exempel bostadsrättsprojekt ändras till hyresrättsprojekt, har i flera fall medfört omtag och att processerna tar längre tid än tidigare beräknat. En konsekvens är att prognosen för *Antal bostäder i godkända/antagna detaljplaner* nu uppgår till 5 045 stycken. Årsmålet för indikatorn uppnås därmed ej.

Nämnderna arbetar aktivt för att möjliggöra att minst 70 000 bostäder kan byggas till år 2025. En åtgärdsplan har tagits fram, som ska säkra måluppfyllelse på kort och lång sikt. Stadsledningskontoret konstaterar att det är av största vikt att staden håller en hög takt i planeringen. Stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden uppmanas att ytterligare intensifiera samordningsinsatserna och projektuppföljningen både internt i staden och gentemot marknadens aktörer.

Staden har ett permanent och växande behov av genomgångsbostäder för olika målgrupper som varierar över tid. I tertialrapport 1 anmodades Stockholms Stadshus AB att uppmana AB Stockholms hem och AB Familjebostäder att öka ansträngningarna för att säkerställa måluppfyllelse avseende *Antal tillkomna permanenta genomgångsbostäder i SHIS regi* på kort och

lång sikt. Exempelvis har AB Stockholmshem genomfört ett projekt för att utveckla ackvisitionsarbetet vilket resulterat i justeringar i arbetssätt, vilket bedöms bidra till bättre förutsättningar att nå uppsatta mål över tid. Den sammantagna prognosen för indikatorn för året har dock minskat från 100 till 38 stycken, att jämföra med årsmålet 150 stycken. Anmodan från tertialrapport 1 kvarstår därför.

Avvikelse rapporteras avseende en av kommunfullmäktiges budgetaktiviteter. Bostadsförmedlingen ska i samråd med äldrenämnden och stadsbyggnadsnämnden under året ta fram och implementera en strategi för att öka de äldres tillgång till bostadsbeståndet med fokus på tillgänglighet och effektiv bostadsanpassning. Ett strategidokument har tagits fram som ska ligga till grund för det fortsatta samarbetet. Implementeringen av strategin kommer dock inte att slutföras under året.

Stadens nämnder och bolagsstyrelser arbetar tillsammans för att forma den växande staden. Ett viktigt samarbetsprojekt är uppdateringen av Bostadspotential Stockholm, som involverar flera nämnder. Inom ramen för detta arbete har exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden exempelvis inventerat kollektivtrafiknära lägen, kring både befintliga och planerade stationslägen, för att belysa eventuell förtätningspotential.

Stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden och Stockholm Business Region AB fortsätter att utveckla samverkan med övriga berörda nämnder och bolagsstyrelser kring analys och redovisning av bedömd arbetsplatspotential. Stadsbyggnadsnämnden har under perioden tagit fram en kunskapsöversikt över planeringsförutsättningarna för arbetsplatser. Arbete pågår också för att hitta synergieffekter mellan planeringen av arbetsplatser, bostäder och värdeskapande analyser.

I arbetet för att verka för sänkta boendekostnader har ett utvecklingsprojekt startat i området Kolkajen för att utreda förutsättningar för sänkta produktionskostnader med syfte att kunna tillämpa differentierade hyresnivåer.

Indikatorer (T=totalt, K=Kvinnor, M=Män)

Indikator	KF:s årsmål	Utfall T2			Helt/delvis/ ej uppfyllt	Kommentar
		T	K	M		
Antal markanvisade bostäder	10 000	3 620	-	-	Delvis	Delårsutfall
Antal markanvisade hyresrätter	5 000	2 096	-	-	Ej	Delårsutfall
Antal bostäder i godkända/antagna detaljplaner	10 000	410	-	-	Ej	Delårsutfall
Antal påbörjade bostäder	10 000	2 483	-	-	Ej	Delårsutfall
Antal påbörjade hyresrätter	5 000	1 377	-	-	Ej	Delårsutfall
Antal förmedlade bostad först och försöks- och träningslägenheter via Bostadsförmedlingen (IoF)	500	267	-	-	Delvis	Delårsutfall
Antal tillkomna permanenta genomgångsbostäder i SHIS regi	150	34	-	-	Ej	Delårsutfall
Antal markanvisade bostäder i syfte att nå minskade boendekostnader	400	150	-	-	Ej	Delårsutfall
Antal markanvisade bostäder i trähus	400	60	-	-	Ej	
Antal bostäder i godkända/antagna detaljplaner i enlighet med 2013 års Stockholmsförhandling	3 600	762	-	-	Delvis	Delårsutfall

Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet

Stadens transporter ska ha mindre miljöpåverkan samtidigt som staden växer. Framkomligheten ska öka genom utbyggnad av gång- och cykelbanor och förbättringsåtgärder för kollektiv- och nyttotrafiken samt smartare trafikplanering. Utsläppen från trafiken ska minska genom teknikutveckling, miljövänligare transporter och ökad användning av elbilar. Trafiksäkerheten ska höjas.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2019. Bedömningen grundas på att 28 av 29 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt samt att årsmålet för 7 av kommunfullmäktiges 10 indikatorer bedöms uppnås helt och 2 bedöms uppnås delvis. För en indikator har det inte gått att lämna en prognos.

Stadsledningskontoret bedömer att kommunfullmäktiges årsmål för indikatorn *Andelen miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon* inte kommer att nås med nuvarande ambitionsnivå. Vid avstämning

av nämndernas och bolagsstyrelsernas rapporterade utfall och prognoser bedömer stadsledningskontoret att det saknas några andelar miljöbränsle för att fullmäktiges mål om 86 procent ska kunna nås. AB Svenska Bostäder och AB Stockholmshem prognostiserar lägre utfall jämfört med den målsättningen som satts i respektive bolagsstyrelse. Stockholms Stadshus AB anmodas därför att uppmana styrelserna för AB Svenska Bostäder och AB Stockholmshem att höja sina ambitionsnivåer och öka andelen miljöbränsle i sina etanol- och biogasfordon under återstående del av året.

Stadsledningskontoret bedömer att kommunfullmäktiges årsmål för indikatorn *Sålda fossila drivmedel* inte kommer att nås. Stadsledningskontoret bedömer att det hade behövs färre liter sålda fossila drivmedel (med energiförbrukning mätt i terawattimmar, TWh) för att fullmäktiges mål om maximalt 8,0 TWh ska kunna nås. En delförklaring till att årsmålet inte prognostiseras att nås är att det nya bonus-malus-systemet, som infördes i juli 2018, har lett till att andelen miljöbilar som säljs i länet har minskat.

För indikatorn *Antal tillkommande publika laddplatser* lämnas ingen prognos. Stadsledningskontoret föreslår att indikatorn ändras till att avse antalet tillgängliga publika laddplatser på gatumark och inom Stockholms Stads Parkerings AB:s anläggningar. Den nya indikatorn, *Antal publika laddplatser*, föreslås få ett årsmål för 2019 om 1 700 stycken, varav trafiknämnden 300 stycken och parkeringsbolaget 1 400 stycken.

Stadsledningskontoret konstaterar att nämnderna och bolagsstyrelserna har genomfört flera åtgärder i syfte att bidra till verksamhetsområdesmålet och att de har för avsikt att genomföra alla de av kommunfullmäktige beslutade aktiviteterna.

Under året har trafiknämnden bland annat identifierat cirka 5 000 lämpliga platser för gatuladdning i innerstaden och förbättrat villkoren för laddaktörerna samt tagit fram kriterier för etablering av ytterligare 5 000 platser i ytterstaden. Vidare har nämnden anlagt cirka 1 200 cykelparkeringsplatser. Nämnden fortsätter utbyggnaden av cykelinfrastrukturen samt framkomlighetsåtgärder inom ramen för den beslutade satsningen om 1,5 miljarder kronor. Nämnden har utrett möjligheten att införa miljözon klass 2 och föreslagit att kommunfullmäktige beslutar om ett sådant införande på Hornsgatan den 15 januari 2020.

Samtliga stadsdelsnämnder ser över sina transportbehov i syfte att de ska vara hållbara och effektiva. Åtgärderna som vidtas kan bland annat innebära att antalet egna fordon minskar i antal och att de fordon som används är miljöbilsklassade. Det kan också gälla att man förbättrar möjligheterna att cykla till arbetsplatsen och i tjänsten. Älvsjö stadsdelsnämnd rapporterar att en positiv bieffekt av satsningen på den nya arbetsmodellen inom äldreomsorgen ”Tryggt mottagande i hemmet” är att antalet resor till akutsjukhus i länet har minskat, eftersom vårdplaneringar i den enskildes hem har ökat.

AB Stockholmshem har uppdaterat projekteringsanvisningarna för ny- och ombyggnation i linje med de nya riktlinjerna för mobilitetslösningar och laddinfrastruktur. Även AB Familjebostäder har påbörjat arbetet med en handlingsplan för mobilitetsåtgärder i såväl nyproducerat som befintligt bestånd. Handlingsplanen ska ge verktyg för bolaget att erbjuda hyresgäster goda möjligheter att bo utan egen bil.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden arbetar med att få till stånd fler drivmedelsstationer för tunga fordon, men konstaterar att processen från att lämpliga platser identifierats till att nya drivmedelsstationer finns på plats tar lång tid. Inom ramen för ett EU-finansierat projekt provas en elhybridlastbil för nattleveranser i city.

Kommunfullmäktige har beslutat om höjda felparkeringsavgifter i syfte att förbättra framkomligheten och höja trafiksäkerheten.

Indikatorer (T=totalt, K=Kvinnor, M=Män)

Indikator	KF:s årsmål	Utfall T1			Utfall T2			Helt/delvis/ej uppfyllt	Kommentar
		T	K	M	T	K	M		
Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	86 %	-	-	-	84 %	-	-	Delvis	AB Svenska Bostäder och AB Stockholmshem prognostiserar att indikatorn inte uppfylls.

Stockholm är en modern kultur- och evenemangsstad med en stark besöksnäring

Stockholm ska fortsätta utvecklingen mot en levande, inkluderande, öppen och modern kultur- och idrottsstad och en ledande, klimatsmart och attraktiv evenemangsstad. Staden ska präglas av ett rikt utbud av kultur och idrott. Det fristående kultur- och föreningslivet ska ha gynnsamma och förutsägbara villkor. Idrott och rörelse i närmiljön ska vara tillgänglig för alla oavsett funktionsförmåga eller var man bor.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2019. Bedömningen grundas på att 27 av 27 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt samt att årsmålet för 6 av kommunfullmäktiges 7 indikatorer bedöms uppnås helt. Indikatorn *Andel ungdomar som deltar i föreningsliv* utgår från bedömning då mätningen görs vartannat år genom Stockholmsenkäten.

Under perioden har staden arbetat vidare med att erbjuda och utveckla insatser inom bland annat fritidsgårdar, parklekar och lovaktiviteter. Insatser har framförallt riktas till prioriterade målgrupper i enlighet med *Idrottspolitiskt program för Stockholms stad 2018-2022*. Bland annat har den lokala fritidsgården i Rågsved erbjudit prova på dans i samarbete med lokala dansgrupper och haft ett högt deltagande av flickor med utländsk bakgrund. I samarbete mellan stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta-Vantör, Farsta, Södermalm och Norrmalm har barn med funktionsnedsättning fått ta del av sommarkolloverksamhet på Gålö. Bromma stadsdelsnämnd har, utifrån tidigare års utvärdering, arbetat med att avsätta tid att kontakta deltagarna inför respektive aktivitet för att bekräfta deras anmälan. Arbetssättet har lett till att avhoppet blivit färre och nästan alla aktiviteter har haft fullt deltagande.

Under perioden har antalet besök med Kulanpremien ökat med 11 procent jämfört med föregående år. Detta är en positiv trend som innebär att skola och förskola genomfört närmare 72 500 kulturbesök. Även antalet fysiska och digitala besök på stadens bibliotek fortsätter, likt tidigare år, att öka. Även utlåning av media ökade med 1,9 procent och barnmedia med 5,7 procent.

Stadens arbete med tillgänglig idrott och rörelse i närmiljön för alla oavsett funktionsförmåga eller var man bor fortsätter. Exempelvis har sim- och idrottshallen i Skärholmen tillsammans med idrottskoordinatören i området och medborgarvårdarna i Vårberg gjort gemensamma insatser för att nå flickor och kvinnor med

träning utomhus. För att främja vattenvana hos barn har under perioden en utbildning genomförts för 70 förskolepedagoger i Tensta. Kunskapen ska pedagogerna kunna använda i stadens plaskdammar. Även stadens arbete för ett aktivt föreningsliv med gynnsamma villkor fortsätter och under perioden har bland annat antalet bokade timmar i skolidrottshallar ökat med cirka 10 procent jämfört med föregående år.

Stockholm fortsätter att vara en attraktiv evenemangstad för både stockholmare och besökare. Under perioden har bland annat Horse Week/Global Champions Tour, ett återkommande internationellt evenemang ägt rum på Stadion och för första året genomfördes musikfestivalen Lollapalooza på Gärdet med 56 000. Stockholm Business Region AB har under perioden betalat ut cirka 3,3 mkr i evenemangsbidrag till, förutom ovan nämnda evenemang, bland annat Stockholm Pride, Bauhaus Galan och swimruntävlingen Ö till Ö.

Indikatorer (T=totalt, K=Kvinnor, M=Män)

Indikator	KF:s årsmål	Utfall T2			Helt/delvis/ej uppfyllt	Kommentar
		T	K	M		
Andel ungdomar som är nöjda med tillgången till kulturaktiviteter	75 %	75 %	77,8 %	72,9 %	Helt uppfyllt	

Stockholm är en hållbar stad med en god livsmiljö. Stockholm ska gå före i klimatarbetet och vara ett föredöme för andra städer genom att kombinera hög tillväxt, goda livsmiljöer och minimerad miljöpåverkan. Ett hållbart växande Stockholm ställer krav på att byggnader, transporter och systemlösningar utformas på ett sätt som minskar klimatbelastningen. Målet är att Stockholm ska vara fossilbränslefritt senast 2040 och där stadens egen organisation visar vägen och är fossilbränslefri år 2030.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2019.

Bedömningen grundas på att 29 av 30 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt samt att årsmålet för 10 av kommunfullmäktiges 20 indikatorer prognostiseras uppnås helt, 6 prognostiseras uppnås delvis, 3 prognostiseras ej uppnås samt att 1 indikator har uppnåtts helt.

Stadsledningskontoret konstaterar att stadens nämnder och bolagsstyrelser arbetar med att genomföra ett stort antal aktiviteter för att uppnå målet. Reviderade styrdokument inom miljö- och klimatområdet är under utarbetande, bland annat ett förslag till Miljöprogram, klimathandlingsplan och klimatbudget för kvarvarande utsläpp enligt Parisavtalet.

Även arbetet med att organisera stadens hållbarhetsarbete inom ramen för Agenda 2030 fortgår. Kommunstyrelsen har utsett ledamöter till kommunstyrelsens råd för Agenda 2030 och rådet har haft sina tre första möten. Kommunstyrelsen har även tagit fram en modell för hur utbildningsinsatserna som avser Agenda 2030 kan genomföras och göras relevanta för stadens verksamheter.

Ett kontinuerligt arbete bedrivs i staden med att optimera system för värme, kyla och ventilation i syfte att minska energianvändningen och vid ny- och ombyggnation krävställa energieffektiva system. Stadens nämnder och bolagsstyrelser arbetar även med att öka andelen återvunnen energi samt öka andelen förnybar energi. Ökningen av förnyelsebar energi genomförs genom investeringar i bland annat solcellsanläggningar. En ny solcellsanläggning har installerats på Mälarhöjdens gymnastikhall samt i Hjorthagen. Utöver dessa har projektering för ytterligare anläggningar inletts. Därutöver har ett energieffektiviseringsprojekt vid Eriksdalsbadet genomförts där takbelysning bestående av gamla lysrör innehållande det skadliga ämnet kvicksilver bytts ut mot energieffektiva LED-armaturer. Utöver energibesparingen har projektet även resulterat i att över 2 400 gram kvicksilver har fasats ut från stadens största tävlings- och träningsarena för simning.

I samband med markanvisning på stadens mark för nybyggnad ställs krav bland annat både på dagvattenhantering och användning av grönytefaktor vid planering av kvartersmark samt en årlig energianvändning på 55 kWh/m². Kraven ingår som villkor vid markanvisning och följs upp i samband med överenskommelse om exploatering. I samverkan med föreningen C/O City har stadsbyggnadsnämnden tillsammans med exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och trafiknämnden med stöd från Naturvårdsverket tagit fram ett GIS-verktyg för grönytefaktor för allmän platsmark (GYF AP). Exploateringsnämnden genomför även en utredning tillsammans med trafiknämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och stadsbyggnadsnämnden för Stockholms framtida gröna infrastruktur där hänsyn tas till folkhälsa,

ekosystemtjänster, biologisk mångfald och en prognostiserad befolkningsökning till år 2100.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden arbetar med att ta fram lokala åtgärdsprogram för kvarvarande vattenförekomster fortsätter i samverkan med övriga berörda. Nämnden arbetar även för att genomföra ett antal viktiga projekt av strategisk betydelse för arbetet med lokala åtgärdsprogram; recipientspecifika riktvärden, undersökningar av PFAS, mikroplaster samt förekomst av miljögifter i sediment.

Idrottsnämnden har under våren tagit fram en kartläggning av befintliga konstgräsplaner i staden. I underlaget implementeras nya miljökrav med målsättningen att göra konstgräsplaner hållbara och begränsa dess miljöpåverkan. Genom de nya miljökraven uppskattas plastanvändandet i nya konstgräsplaner kunna minska med cirka 40 procent.

Exploateringsnämnden är i egenskap av markägare ansvarig för att säkerställa genomförandet av restaurering av sjöar och vattendrag, i de fall det bedöms vara nödvändigt. Nämnden kommer därför att genomföra fällning av fosfor i Brunnsviken. Arbetet genomförs i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden samt Stockholm Vatten och Avfall AB under hösten 2019.

Nämnder och bolagsstyrelser fortsätter arbetet med resurseffektiva kretslopp och avfall som uppstår hanteras i enlighet med avfallshierarkin. För att uppnå stadens långsiktiga mål för ökad matavfallsinsamling till biologisk behandling uppförs en sorteringsanläggning i Högdalen. Idrottsnämnden arbetar med att ta fram avfallsplaner som beskriver hantering av avfallet vid inköp av varor, sortering och förvaring av avfallet vid anläggningarna samt borttransporten av avfallet. Under året strävar idrottsnämnden efter att färdigställa avfallsplaner för samtliga idrottsplatser vilket medför att över 80 procent av idrottsanläggningarna kommer att ha en plan för arbetet med avfall år 2020. Under 2019 tar trafiknämnden tillsammans med Stockholm Vatten och Avfall AB fram en strategi för att genom innovationer och en god stadsmiljö öka återvinningen och minska nedskräpningen. Vidare fortsätter försöken med olika typer av källsorteringssystem i stadens parker och torg och i maj 2019 ställdes modulerna för källsortering ut.

Trafiknämnden arbetar vidare med att förbättra luftkvaliteten gällande PM10 och kväveoxid (NO₂). Åtgärder som exempelvis dammbindning av gator och trafikleder, spolningar av gator och

optimerad halkbekämpning har genomförts. Nämnden följer och utvärderar i samverkan med miljö- och hälsoskyddsnämnden hur ytterligare åtgärder kan genomföras för att minska utsläppen samt för en kontinuerlig dialog med Trafikverket om förbättringar av luftkvaliteten vid de statliga vägarna.

Stadsdelsnämndernas arbete med att genomföra energibesparande åtgärder har fortsatt. Flertalet verksamheter inom stadsdelsnämndernas ansvarsområden har bland annat bytt ut äldre armaturer mot energieffektiv LED-belysning. Även byte och uppgradering av vitvaror såsom kyl/frys, diskmaskin, spis/ugn, torkskåp, tvättmaskiner och torktumlare bidrar till att reducera stadens energiförbrukning och minska verksamheternas klimatpåverkan. Ett antal förskolor har börjat mäta sitt matsvinn med syfte att på sikt minska svinnet. Vid mätningarna får förskolan sitt resultat redovisat i diagram för att därefter ha möjlighet att justera portionsstorlekarna och inköpet av livsmedel. För att uppmärksamma mätningen av matsvinnet och vad det kan medföra för positiva effekter har flera stadsdelsnämnder tagit fram ett material med utgångspunkt i läroplansmålen som ska användas i förskolorna. Det ska bland annat vara en hjälp för personal när de ska prata med barnen om matsvinn. Stadsdelsnämnderna har även arbetat med åtgärder som bidrar till en hög beredskap för kommande klimatförändringar avseende utökad hantering av dagvatten, såväl normala som stora flöden. Åtgärderna omfattar bland annat växtbäddsrenoveringar och gräsytor som förväntas omhänderta vattnet på ett effektivt sätt vid stora regnmängder.

Indikatorer (T=totalt, K=Kvinnor, M=Män)

Indikator	KF:s års mål	Utfall T1			Utfall T2			Helt/del vis/ej uppfyllt	Kommentar
		T	K	M	T	K	M		
Andel farligt avfall i hushållsavfall	0,12 %				0,10 %			Helt	Helårsutfall, plockanalyserna genomförda, inga fler planerade under 2019.

En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

Stockholm ska vara en ekonomiskt hållbar storstad för framtiden. Staden ska ha en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser och skattemedlen ska användas effektivt till största nytta för stockholmarna. Staden behöver kontinuerligt arbeta för att utvecklas som attraktiv arbetsgivare. Staden ska ha ett gemensamt förhållningssätt i arbetsgivar- och utvecklingsfrågor samt utarbeta och genomföra insatser för att säkra chefs- och kompetensförsörjningen. Användningen av digitalisering och ny teknik skapar förutsättningar för innovation och ökad tillväxt i Stockholm, men också möjligheter till ökad processeffektivitet och innovationskraft. Digitala arbetssätt ska vara ett sätt att öka effektiviteten inom verksamheterna och på det sättet bidra till att klara kompetensförsörjningen och välfärdens kvalitet.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för inriktningsmålet kommer att uppnås helt för 2019. Bedömningen baseras på att årsmålet för samtliga av kommunfullmäktiges två underliggande verksamhetsområdesmål prognostiseras uppnås helt. För bolagskoncernen Stockholms Stadshus AB görs bedömningen att årsmålet för inriktningsmålet kommer att uppfyllas helt under året. Måluppfyllelsen förutsätter god budgethållning och att nämnderna genomför nödvändiga strukturella förändringar.

Stockholm har en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser

Stockholm utgör Sveriges ekonomiska motor och har i grunden en robust ekonomi. I en tid när Stockholm växer i en historisk omfattning måste staden förena höga ambitioner för välfärden med omfattande investeringar och en stabil och långsiktigt hållbar ekonomi. Därför ska staden alltid sträva efter att bli mer effektiv och att tillhanda hålla offentliga tjänster till lägre kostnad och ökad kvalitet.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2019 vilket är samma bedömning som gjordes i tertiärrapport 1. Bedömningen grundas på att 27 av 32 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt samt att årsmålet för 9 av kommunfullmäktiges 10 indikatorer bedöms uppnås helt och 1 bedöms uppnås delvis. Vidare har samtliga nämnder vidtagit åtgärder i enlighet med uppmaningar i tertiärrapport 1.

I tertiärrapport 1 uppmanades fastighetsnämnden att intensifiera arbetet med att ta fram en handlingsplan för att hantera en

effektiviseringspost. Arbetet resulterade huvudsakligen i en omorganisation som syftar till att spara kostnader och effektivisera arbetet samt ett slutfört arbete med projektprocesser för att styra och riskhantera bättre i projekten. Exploateringsnämnden uppmanades att vidta åtgärder för att sänka utgifterna i tre av deras projekt. För samtliga projekt görs översyn av prognoserna och nämnden planerar ta upp reviderade genomförandebeslut under hösten. Fastighetsnämnden jobbar med produktionsstyrning för att hålla nere kostnaderna enligt uppmaningen om att fortsatt sänka utgifterna i projekt Östermalmshallen.

Stadens nämnder prognostiserar ett överskott, efter resultatdispositioner, om totalt 56 mnkr där facknämnderna står för den största delen av överskottet om 41 mnkr. Före resultatdispositioner redovisar nämnderna ett underskott om 112 mnkr. Det prognostiserade resultatet efter resultatdispositioner är 180 mnkr lägre jämfört med samma period föregående år.

Nämnderna bidrar till måluppfyllelsen genom ett kontinuerligt arbete med effektiviseringar och innovation för att säkra en långsiktig och god balans i stadens ekonomi. Dessutom arbetar nämnderna med att stadens investeringar styrs med bibehållen finansiell styrka och att stadens långsiktiga driftskostnader hålls nere. Arbetet med att öka träffsäkerheten i de ekonomiska prognoserna fortsätter. Bland annat har Bromma stadsdelsnämnd tagit fram handlingsplaner i syfte att undvika budgetunderskott. Handlingsplanerna har gett positiv effekt och en förbättrad helårsprognos. Inom vissa verksamheter ses lokalutnyttjande och organisationen över och justeras för att uppnå synergieffekter och använda resurserna så effektivt som möjligt. För att säkerställa att resurser fördelas lika mellan kvinnor och män, flickor och pojkar analyserar bland andra Skarpnäcks stadsdelsnämnd jämställdhetsperspektivet i allt budget- och uppföljningsarbete.

Indikatorer (T=totalt, K=Kvinnor, M=Män)

Indikator	KF:s årsmål	Utfall T1			Utfall T2			Helt/delvis/ej uppfyllt	Kommentar
		T	K	M	T	K	M		
Kommunkoncernens soliditet inkl. pensionsåtaganden på kort sikt	30 %	-	-	-	50 %	-	-	Helt	
Kommunkoncernens soliditet inkl. pensionsåtaganden på lång sikt	34 %	-	-	-	50 %	-	-	Helt	
Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100 %	-	-	-	99,9 %	-	-	Helt	
Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100 %	-	-	-	100,2 %	-	-	Delvis	Flera nämnder redovisar underskott före resultatdispositioner. Resultatfonder nyttjas för att täcka underskott.
Stadens ekonomiska resultat (lägst)	0,1 mnkr	-	-	-	2 621 mnkr	-	-	Helt	
Stadens kapitalkostnader per nettodriftskostnader (max)	7 %	-	-	-	6 %	-	-	Helt	
Stadens nettodriftskostnader per skatteintäkter (max)	100 %	-	-	-	99 %	-	-	Helt	
Stadens soliditet inkl. pensionsåtaganden på kort sikt	30 %	-	-	-	35 %	-	-	Helt	
Stadens soliditet inkl. pensionsåtaganden på lång sikt	34 %	-	-	-	35 %	-	-	Helt	

Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna

Stadens förvaltning ska vara effektiv och organisationen ska anpassas för att kostnadseffektivt och med hög kvalitet leverera vad stockholmarna har rätt att förvänta sig. Staden ska vara ett föredöme

som offentlig arbetsgivare. Ett målmedvetet arbete för att ta tillvara digitaliseringens möjligheter, kontinuerlig kompetensutveckling av välfärdens medarbetare och effektivare lokalanvändning är också nödvändiga delar som säkerställer att skattebetalarnas pengar används ansvarsfullt och på bästa sätt. Stadens upphandlings- och köpsverksamhet ska främja valfrihet, kostnadseffektivitet, miljö, klimat och social hållbarhet.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2019, vilket är samma bedömning som gjordes i tertialrapport 1. Bedömningen grundas på att 26 av 32 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt samt att årsmålet för en av kommunfullmäktiges 2 indikatorer uppnås helt och 1 indikator uppnås delvis.

De nämnder som i tertialrapport 1 uppmanades att ta fram aktiviteter som syftar till att höja ambitionsnivåerna för att nå årsmålet för indikatorn *Andel tjänsteutlåtanden som innehåller en jämställdhetsanalys* har samtliga vidtagit åtgärder i enlighet med uppmaningen. Bland annat har mallar och rutiner för hur jämställdhetsanalyser ska göras i tjänsteutlåtanden tagits fram och implementerats.

Samtliga nämnder som i tertialrapport 1 uppmanades att vidta åtgärder för att säkerställa att de når de uppsatta målvärdena för indikatorn *Andel elektroniska inköp* har kommenterat resultatet med orsaker och åtgärder.

För indikatorn *Andel elektroniska inköp* har två nämnder höjt sitt utfall markant från första tertialet. Miljö- och hälsoskyddsnämndens utfall har ökat från 75 procent till 83 procent för tertial 2 och Älvsjö stadsdelsnämnd har ökat från 59 procent under till 68 procent för tertial 2 2019.

Digitalisering

Digitalisering och automatisering är en del av stadens sätt att arbeta med verksamhetsutveckling. Idélussen syftar till att öka innovationsförmågan och under perioden har den till exempel möjliggjort för Sätra vård- och omsorgsboende att påbörja test av sömnrobotar, som ska hjälpa de äldre att somna.

Arbetsmarknadsnämnden har börjat använda en mall för att ta fram business case som stöd för att identifiera och kvantifiera nyttor inför val av digitaliseringsalternativ, däribland i arbetet med att välja lösning för automatisering av generalschablon inom statsbidrag och för digitalisering av tidrapportering för feriearbetande ungdomar.

IT-säkerhet är en prioriterad fråga och staden vidtar olika åtgärder för att ha en god säkerhet i såväl befintliga som nytillkommande system. Ett särskilt arbete har påbörjats för att utveckla en gemensam infrastruktur för stadens säkerhetskänsliga information.

Staden som arbetsgivare

Utbildningsnämnden beskriver att de fortsatt har stora utmaningar med stora rekryteringsbehov kombinerat med en tilltagande brist på såväl lärare som förskollärare. Det långsiktiga arbetet för att såväl utveckla och behålla befintliga medarbetare som att rekrytera och attrahera nya bedrivs bland annat genom att delta i sammanhang där nya potentiella medarbetare finns, stärka och utveckla introduktionen för nya lärare och vidareutveckla lärarnas karriärmöjligheter. Svårigheter att rekrytera och kompetensbristen gäller även vuxenutbildningen.

För att rekrytera chefer till områdena för personer med funktionsnedsättning, socialpsykiatri och äldreomsorg, där det generellt sett är svårrekryterat, har till exempel Skärholmens stadsdelsnämnd initierat ett chefstraineeprogram.

Flera nämnder samverkar för att ta fram lokala handlingsplaner som ska leda till en förbättrad arbetssituation för socialsekreterare och biståndshandläggare. I den reviderade versionen av handlingsplanen som tagits fram under perioden är arbete mot hot och våld och för säkerhet en av tre frågor som har lyfts in i arbetet.

Upphandling

Ständiga förbättringar görs i upphandlingsprocessen och ett systematiskt arbetsätt präglar arbetet med behovsinventering, upphandlingsplanering, avtalsuppföljning och utvärdering. En annan viktigt del i arbetet är den kontinuerliga dialogen med leverantörerna och en aktiv omvärldsbevakning.

Stadens jämställdhetsarbete

Flera nämnder beskriver hur de bedriver jämställdhetsarbete och systematiskt identifierar och motverkar osakliga skillnader i livsvillkor och resurser baserade på kön. Mallar har tagits fram för att, där det är relevant, integrera ett jämställdhetsperspektiv i beslutsfattande, planering och utförande av verksamheten. Exploateringsnämnden ska bidra till likvärdiga förutsättningar för kvinnor och män att använda sig av och uppleva sig säkra och trygga i stadsrummet. Genom visualiserad statistik från stadens trygghetsmätning ska trygghetskapande åtgärder kunna identifiera trygghetskapande åtgärder i ett tidigt skede i stadsutvecklingsprojekten.

Indikatorer (T=totalt, K=Kvinnor, M=Män)

Indikator	KF:s årsm ål	Utfall T1			Utfall T2			Helt/del vis/ej uppfyllt	Kommentar
		T	K	M	T	K	M		
Aktivt medskapande- index	82	79	79	79	79	79	79	Delvis	Utfallet ligger nära årsmålet. Två nämnder har nått sitt årsmål och många nämnder ligger mycket nära sitt mål
Index Bra arbetsgivare	85	83			-	-	-	Delvis	

Delårsbokslut och helårsprognos

Driftredovisning

I avsnittet redovisas hur utfallet för driftverksamheten förhåller sig till den budget som fastställts för den löpande verksamheten.

Stora avvikelser mot budget utgörs främst av reavinster och vinster från försäljning av exploateringsfastigheter, poster som inte budgeteras. Vid tertialrapporttillfället uppgår dessa poster till 1 293 mnkr, en positiv budgetavvikelse. Försäljningar har skett främst i Slakthusområdet, Hagastaden och Medborgarplatsen.

Enligt beslut av fullmäktige får överskott gjorda räkenskapsåren 2014 och 2017 disponeras ur eget kapital. Dispositionen är riktad till projekt, som beräknas ha ett bestående värde för staden. Dessa kostnader är inte budgeterade och ger därför en negativ budgetavvikelse mot resultatbudgeten. I tertialrapport 2 har hittills disponerats 233 mnkr. På årsbasis beräknas 650 mnkr disponeras ur eget kapital och ge motsvarande negativa avvikelse mot resultatbudgeten. Införande av byte av leverantörer avseende gemensam IT-plattform, GSIT2.0, och modernisering av sociala system är de största projekten under perioden.

Skatteintäkter, utjämning och generella statsbidrag beräknas totalt på årsbasis ge ett överskott på 250 mnkr mot budget. Det är regleringsposten som beräknas bli högre än budgeterat på grund av att kommunerna har kompenserats för ytterligare sänkt skatt för pensionärer. Stadens kostnader för pensionärer beräknas ge en negativ budgetavvikelse på cirka 170 mnkr beroende på en större ökning av pensionsskulden än budgeterat.

Personal kostnaderna för staden har ökat med 4,9 procent i förhållande till tertialrapport 2 2018. Genomsnittligt antal helårsarbetare har ökat med 933, vilket är mindre än motsvarande ökning föregående år. Arbetsgivaravgifter för stadens personal prognostiseras på årsbasis ge ett litet överskott mot budget.

Uppföljning av resultatbudget och resultatprognos

Resultatprognos

I kommunfullmäktiges budget för 2019 har förutsatts att inga nämnder begär tilläggsanslag för den löpande verksamheten under året. Helårsprognosen för 2019 års resultat jämfört med budget visar

efter tillstyrkta budgetjusteringar och övriga korrigeringar ett överskott på 1 080 mnkr.

Resultatprognos

Prognostiserad avvikelse redovisas före resultatdispositioner.

Avvikelser Budget - prognos helårsutfall mnkr	T2 2019		
	Budget efter SLK's justeringar	Prognos	Avvikelse
Verksamhetens intäkter	15 297	15 612	315
Verksamhetens kostnader (-)	-57 982	-58 428	-445
Avskrivningar (-)	-1 562	-1 545	16
Central medelsreserv (-)			0
Oförutsedda behov	-328	0	328
Prestationsreserv	-461	-461	0
Anslag pensioner/arbetsgivaravgifter (-)	-1 321	-1 196	125
Disposition av eget kapital	0	-650	-650
Verksamhetens nettokostnader	-46 356	-46 668	-312
Skatter	48 889	48 953	64
Begravningsavgift	180	181	1
Inkomstutjämning	-3 937	-3 963	-26
Kostnadsutjämning	-739	-764	-25
Regleringspost	422	675	253
Generellt statsbidrag	232	232	0
Införandebidrag	0	0	0
Fastighetsavgift	1 208	1 208	0
LSS-utjämning	-1 449	-1 449	0
Finansiellt resultat exklusive utdelning	56	34	-22
Utdelning Stockholm Stadshus AB	1 500	1 500	0
Realisationsvinster	0	1 285	1 285
Realisationsförluster	0	0	0
Disposition/avsättning begravningsfond	-5	-144	-139
Summa finansiering nettokostnader	46 356	47 748	1 391
Avvikelse året	0	1 080	1 080

Uppföljning av nämndernas budget och prognos

Nämnderna prognostiserar efter tillstyrkta budgetjusteringar och övriga korrigeringar ett underskott jämfört med budget på 112 mnkr. Efter överföring av resultatenheternas resultat prognostiseras ett överskott på 56 mnkr. För 2018 var motsvarande prognos 236 mnkr.

Facknämnder

Mnkr	KS Budget efter SLK:s justeringar	Prognos på årsutfall efter SLK:s korrigering	Avvikelse före resultat- dispositioner	Avvikelse efter resultat- dispositioner	Prognos avvikelse Investerings- plan
Kommunstyrelsen	-1 399	-1 316	83	83	0
Revisorskollegiet	-29	-29	1	1	0
Servicenämnden	-3	-10	-6	0	0
Valnämnden	-30	-24	6	6	0
Stadsdelsnämnderna	-21 492	-21 532	-40	15	8
Arbetsmarknadsnämnden	-885	-885	0	0	3
Exploateringsnämnden	1 298	1 268	-30	-30	0
Fastighetsnämnden	334	305	-28	-28	213
Idrottsnämnden	-699	-703	-4	-4	0
Kulturnämnden: kulturförvaltningen	-922	-922	0	0	0
Kulturnämnden: stadsarkivet	-78	-78	0	0	0
Kyrkogårdsnämnden	-172	-165	7	7	113
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-118	-118	0	0	0
Socialnämnden	-1 297	-1 293	4	4	1
Stadsbyggnadsnämnden	-166	-151	15	15	0
Trafiknämnden	-542	-528	14	14	73
Utbildningsnämnden	-18 985	-19 117	-132	-25	0
Äldrenämnden	-183	-183	0	0	0
Överförmyndarnämnden	-62	-62	0	0	0
Summa nämnder	-45 430	-45 542	-112	56	411

Stadsdelsnämnder

Mnkr	KS budget efter SLK 's justeringar	Bokfört för perioden	Prognos på årsutfall efter SLK:s korrigerig	Avvikelse före resultat- dispositioner	Avvikelse efter resultat- dispositioner	Prognos avvikelse Investerings- plan
Stadsdelsnämnd Rinkeby-Kista	-1 598	-1 074	-1 603	-5	0	-1
Stadsdelsnämnd Spånga-Tensta	-1 144	-782	-1 146	-2	0	0
Stadsdelsnämnd Hässelby- Vällingby	-1 956	-1 285	-1 963	-7	0	-2
Stadsdelsnämnd Bromma	-1 589	-1 059	-1 605	-16	0	0
Stadsdelsnämnd Kungsholmen	-1 201	-806	-1 208	-7	0	0
Stadsdelsnämnd Norrmalm	-1 165	-764	-1 166	-1	0	0
Stadsdelsnämnd Östermalm	-1 443	-943	-1 418	26	24	-1
Stadsdelsnämnd Södermalm	-2 383	-1 582	-2 382	1	0	8
Stadsdelsnämnd Enskede-Årsta- Vantör	-2 358	-1 602	-2 366	-8	0	-3
Stadsdelsnämnd Skarpnäck	-1 151	-753	-1 151	0	0	1
Stadsdelsnämnd Farsta	-1 642	-1 114	-1 646	-3	0	0
Stadsdelsnämnd Älvsjö	-658	-475	-671	-13	-5	-2
Stadsdelsnämnd Hägersten- Liljeholmen	-1 982	-1 299	-1 986	-4	-5	0
Stadsdelsnämnd Skärholmen	-1 220	-807	-1 221	-1	0	0
Summa stadsdelsnämnder	-21 492	-14 345	-21 532	-40	15	0

Stadsdelsnämndernas verksamheter

Mnkr	KS budget efter SLK 's justeringar	Bokfört för perioden	Prognos på årsutfall efter SLK:s korrigerig	Avvikelse före resultat- dispositioner	Avvikelse efter resultat- dispositioner
Nämnd- och förvaltningsadministration	-709	-452	-637	72	72
Individ- och familjeomsorg	-2 219	-1 599	-2 280	-61	-60
<i>varav socialpsykiatri</i>	-492	-375	-500	-8	-8
Stadsmiljöverksamhet	-233	-152	-237	-4	-4
avskrivningar	-140	-84	-140	0	0
internräntor	-11	-8	-11	0	0
Förskoleverksamhet	-4 970	-2 724	-4 957	13	42
Äldreomsorg	-7 478	-4 979	-7 494	-16	-1
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	-4 019	-2 701	-4 100	-81	-71
Barn, kultur och fritid	-395	-238	-389	6	7
Arbetsmarknadsåtgärder	-187	-148	-185	2	2
Ekonomiskt bistånd	-1 101	-732	-1 103	-3	-3
<i>varav handläggning</i>	-258	-215	-262	-4	-4
Övrig verksamhet	-30	-8	0	30	30
Summa verksamheter	-21 492	-14 345	-21 532	-40	15

Beräknad överföring av resultatenheternas resultat till 2020
Nämndernas överförda överskott från 2018 till 2019 uppgick till 799,8 mnkr. I tertialrapport 2 har nämnderna beräknat överföra ett nettoöverskott på 631,8 mnkr till 2020, varav stadsdelsnämnderna 230,7 mnkr.

Nedan kommenteras ekonomiska prognoser per verksamhetsområde. Vidare kommenteras de nämnder som prognostiserar större avvikelser än +/- 1 procent mot nämndens budget eller där det finns andra skäl för kommentarer. Nämnder som prognostiserar underskott uppmanas att vidta åtgärder för en ekonomi i balans inför bokslut 2019.

Stadsdelsnämndernas verksamhetsområden

Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri
Prognosen visar ett underskott på 60,2 mnkr efter resultatdispositioner, vilket motsvarar ca 2,7 procent av nettobudgeten. Två stadsdelsnämnder prognostiserar överskott och tio stadsdelsnämnder prognostiserar underskott, resterande stadsdelsnämnder prognostiserar ingen avvikelse mot budget. Störst underskott prognostiserar Bromma stadsdelsnämnd med 15,2 mnkr, Södermalm stadsdelsnämnd med 15,0 mnkr samt Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd med 12,0 mnkr. Underskotten beror främst på en hög och ökad ärendetillströmning inom barn och unga och höga placeringskostnader i jour- och familjehem samt höga placeringskostnader inom vuxen.

Stadsmiljöverksamhet

Prognosen visar ett underskott om 3,9 mnkr efter resultatdispositioner och budgetjusteringar, vilket motsvarar ca 1,8 procent av nettobudgeten. Tre stadsdelsnämnder prognostiserar överskott, fyra stadsdelsnämnder prognostiserar underskott och resterande stadsdelsnämnder prognostiserar ingen avvikelse mot budget.

Störst överskott prognostiserar Enskede-Årsta-Vantör med 2,0 mnkr. Överskottet beror i huvudsak på att barmarksrenhållning beräknas ligga något under budgeten. Störst underskott prognostiserar Östermalm stadsdelsnämnd med -2,5 mnkr, Södermalm stadsdelsnämnd med -1,5 mnkr och Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd med -1,5 mnkr. Östermalms underskott avser kostnaden för städning efter illegala bosättningar. Nämnden ansökte inte om medel för detta utifrån prognostiserat överskott totalt för nämnden. Södermalms underskott beror dels på ökade kostnader för inventering och uppdatering av digital parkkarta inför kommande

upphandling och dels ökade kostnader för framtagande av parkplan. Rinkeby-Kistas underskott beror till största delen på den snörika vintern som krävde omfattande snöröjnings- och halkbekämpningsinsatser. Utöver detta prognostiseras underskott avseende kostnader för parkplan 2019.

Förskola

Prognosen visar ett överskott på 41,6 mnkr efter resultatdispositioner, vilket motsvarar 0,85 % av nettobudgeten (nämndernas internbudget för verksamhetsområde förskola). Tio stadsdelsnämnder prognostiserar överskott och två stadsdelsnämnder prognostiserar ett underskott, resterande stadsdelsnämnder prognostiserar ingen avvikelse mot budget.

Störst överskott prognostiserar stadsdelsnämnd Enskede-Årsta-Vantör med 9,0 mnkr samt stadsdelsnämnd Hässelby-Vällingby med 8,3 mnkr. Störst underskott prognostiserar stadsdelsnämnd Bromma med 3,0 mnkr.

Överskottet för stadsdelsnämnd Enskede-Årsta-Vantör beror främst på består i huvudsak av medel som reserverats i budget 2019 för att täcka eventuella underskott samt beräknad tilldelning av platsgarantimedel. För stadsdelsnämnd Hässelby-Vällingby kan överskottet främst härledas till uttag ur resultatfonder samt till vakanshållning inom administrationen samt senareläggning av planerat underhåll. Underskottet för stadsdelsnämnd Bromma beror främst på färre inskrivna barn jämfört med budget samt ökade IT-kostnader.

Värt att notera är att stadsdelsnämnderna prognosticerar uttag från resultatfonderna om sammanlagt 28,9 mnkr.

Äldreomsorg

Prognosen visar ett underskott på 1,0 mnkr efter resultatdispositioner, vilket motsvarar cirka 0,01 procent av nettobudgeten. Fyra stadsdelsnämnder prognostiserar överskott och nio stadsdelsnämnder prognostiserar underskott, resterande stadsdelsnämnd prognostiserar ingen avvikelse mot budget. Störst överskott prognostiserar Östermalms stadsdelsnämnd med 29,0 mnkr samt Södermalms stadsdelsnämnd med 11,0 mnkr. Överskotten beror främst på lägre kostnader för beställarenheterna i form av minskat antal platser på vård- och omsorgsboenden och minskat antal utförda hemtjänsttimmar. Störst underskott prognostiserar Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd med 18,9 mnkr samt Älvsjöes stadsdelsnämnd med 7,5 mnkr. Underskotten beror främst på ökade kostnader för beställarenheten i form av

ökade placeringar inom vård- och omsorgsboenden. Underskotten kan även härledas till hemtjänsten i egen regi som redovisar högre kostnader än intäkter.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Prognosen visar ett underskott på 71,1 mnkr efter resultatdispositioner, vilket motsvarar ca 1,8 procent av nettobudgeten. 2 stadsdelsnämnder prognostiserar överskott och 10 stadsdelsnämnder prognostiserar underskott, resterande stadsdelsnämnder prognostiserar ingen avvikelse mot budget. Störst underskott prognostiserar Enskede Årsta Vantör stadsdelsnämnd med 18,0 mnkr samt Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd med 18,0 mnkr. Underskotten beror främst på dyra placeringar utanför stadens valfrihetssystem och kraftigt ökade kostnader för persontransporter till daglig verksamhet.

Barn, kultur och fritid

Prognosen visar ett överskott på 7,2 mnkr efter resultatdispositioner, vilket motsvarar ca 1,4 procent av nettobudgeten. Sju stadsdelsnämnder prognostiserar överskott och tre stadsdelsnämnder prognostiserar underskott, resterande stadsdelsnämnder prognostiserar ingen avvikelse mot budget. Störst överskott prognostiserar Bromma stadsdelsnämnd med 3,0 mnkr. Överskottet beror bland annat på vakanser under rekryteringsprocesser.

Arbetsmarknadsåtgärder

Prognosen visar ett överskott på 2,3 mnkr efter resultatdispositioner, vilket motsvarar ca 1,2 procent av nettobudgeten. Fyra stadsdelsnämnder prognostiserar överskott och två stadsdelsnämnder prognostiserar underskott, resterande stadsdelsnämnder prognostiserar ingen avvikelse mot budget. Största underskott prognostiserar Kungsholmens stadsdelsnämnd med -2,5 mnkr. Underskottet beror främst på feriearbeten. Störst överskott prognostiserar Farsta och Spånga-Tensta stadsdelsnämnder med 2,0 mnkr. Överskotten beror främst på ett mer effektivt användande av de insatser som tillhandahålls.

Ekonomiskt bistånd

Prognosen visar ett underskott på -2,5 mnkr efter resultatdispositioner, vilket motsvarar ca 0,2 procent av nettobudgeten. Tre stadsdelsnämnder prognostiserar överskott och fem stadsdelsnämnder prognostiserar underskott, resterande stadsdelsnämnder prognostiserar ingen avvikelse mot budget. Störst underskott prognostiserar Kungsholmens och Södermalms stadsdelsnämnder med -2,5 respektive -6,0 mnkr. Underskotten beror främst på ett ökat antal hushåll i behov av ekonomiskt bistånd.

Nämnder med större budgetavvikelser

Exploateringsnämnden

Exploateringsnämnden prognostiserar ett underskott om 30,0 mnkr efter resultatdispositioner, vilket motsvarar 2,3 procent av nettobudgeten. Avvikelsen beror främst på ökade kostnader om drygt 20 mnkr på grund av förlikningsöverenskommelse i målet om tomträttsavgäld för Beridarebanan 4 (Hötorgshus 2), samt minskade intäkter på grund av att en förhandling om ny tomträttsavgäld för en större kommersiell fastighet i city dragit ut på tiden.

Exploateringsnämndens driftkostnadsbudget exklusive kapitalkostnader uppgår till 121,6 mnkr, och inkluderar en budgetjustering om 7 mnkr för vattenåtgärder som nämnden beviljades i samband med tertialrapport 1. Inom denna del av budgeten prognostiserar nämnden ett underskott med 45 mnkr, vilket motsvarar 37 procent. Avvikelsen förklaras med de ökade kostnaderna för förlikningsöverenskommelsen avseende Beridarebanan 4 samt av en ökad omslutning för förvaltningsuppdrag med ökade kostnader om 25 mnkr med motsvarande intäkter.

Fastighetsnämnden

Fastighetsnämnden prognostiserar ett underskott om 28,3 mnkr, motsvarande 8,5 procent av budgeterat nettoöverskott. I prognosen ingår dock inte effekten på nämndens resultat av stadens försäljning av delar av Slakthusområdet till Atrium Ljungberg i juni 2019. Affären innebar för nämndens del att flera byggnader och fastigheter värdeöverfördes till exploateringsnämnden med följden att fastighetsnämndens resultat försämras med cirka 20,0 mnkr 2019. Vidare ingår inte i prognosen förgävesprojekteringskostnader som uppkommer i projekt Stockholms livsmedelscentrum och i projekt Stadsbibliotekets ombyggnad. Nämnden har föreslagit kommunfullmäktige att godkänna nämndens förslag att avbryta projekten, vilket kommer att medföra förgävesprojekteringskostnader om 134,2 mnkr.

I verksamhetsplanen för 2019 informerade nämnden om att den hade för avsikt att under året ta fram en handlingsplan för att hantera en budgeterad effektiviseringspost om 55,4 mnkr. I tertialrapport 2 informerar nämnden att åtgärderna som har vidtagits bedöms ge en effekt om en resultatförbättring om 27,1 mnkr, bland annat genom att dra ner på planerat underhåll med 23,6 mnkr. Nämnden rapporterar om en genomförd omorganisation, som från 2020 bedöms ge en kostnadsbesparing med cirka 15 mnkr på helårsbasis.

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen prognostiserar ett överskott om 83 mnkr efter resultatdispositioner. Avvikelsen motsvarar 5,9 procent av nämndens driftbudget. Överskottet beror främst på ett balanserat överskott inom den politiska organisationen samt att fler besökare till Stadshuset än budgeterat ger intäkter. Vidare estimeras överskott inom ramen för omstruktureringsmedel, vilkas syfte är att möjliggöra för nämnderna att omstrukturera för prioriterade projekt samt för staden it-prislista.

Kyrkogårdsnämnden

Kyrkogårdsnämnden prognostiserar ett överskott om 6,5 mnkr. Avvikelsen motsvarar 3,8 procent av nämndens driftbudget. Överskottet beror på vakanser, ökade krematorieintäkter, minskade kostnader för begravning och skötsel, minskade transportkostnader samt minskade administrativa kostnader.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden prognostiserar ett överskott med 15,0 mnkr efter resultatdispositioner, vilket motsvarar 9,0 procent av nettobudgeten. Överskottet beror på lägre kostnader för bostadsanpassningsbidrag.

Trafiknämnden

Trafiknämndens prognos för driftbudgetens nettokostnader uppgår till 527,6 mnkr, vilket är 14,1 mnkr lägre än budgeterat. Avvikelsen förklaras i sin helhet av förändrade kapitalkostnader. Avskrivningarna beräknas minska med 27,0 mnkr, medan internränta beräknas öka med 12,9 mnkr.

Valnämnden

Valnämnden prognostiserar ett överskott på 6,0 mnkr efter resultatdispositioner. Avvikelsen motsvarar 20,1 % av nämndens driftbudget. Överskottet beror främst på att kostnaderna för att genomföra EU-valet blev lägre än förväntat.

Älvsjö stadsdelsnämnd

Älvsjö stadsdelsnämnd prognostiserar ett underskott om 5,0 mnkr efter resultatdispositioner, vilket motsvarar 0,77 % av nämndens driftbudget som uppgår till 652,9 mnkr.

Underskottet kan hänföras främst till Individ- och familjeomsorg (-9,7 mnkr), äldreomsorg (-7,5 mnkr) samt stöd och service till personer med funktionsnedsättning (-6,2 mnkr). Störst överskott finns inom flyktingmottagande (7,0 mnkr),

Östermalm

Östermalms stadsdelsnämnd prognostiserar ett överskott på 24,4 mnr efter resultatdispositioner och budgetjusteringar. Avvikelsen motsvarar 1,7 procent av nämndens driftbudget. Överskottet beror främst på att antalet platser på vård- och omsorgsboenden inom äldreomsorgen minskat. Totalt prognostiseras ett överskott om 29 mnr inom äldreomsorgen.

Investeringsredovisning

Nedan följer en samlad redovisning av kommunens investeringar.

Kommunala koncernens investeringar

Koncernen Stockholms Stadshus ABs investeringsvolym prognostiseras uppgå till 13,5 mdkr. Den relativt sett höga investeringsnivån är en följd av beslut om nyproduktion och infrastruktur för att stödja ett växande Stockholm. I de stora projekten ingår även nyproduktion och ombyggnad av skolor och andra samhällsfastigheter. Totalt bedrivs ett sextiototal projekt med en prognostiserad investeringsutgift om mer än 300 mnr. Investeringsutfallet per 31 augusti uppgår till 8,3 mdkr, vilket ska jämföras med periodens budget om 10,4 mdkr.

Den prognostiserade investeringsvolymen är ca 1,7 mdkr lägre än årets budget om 15,2 mdkr. Den största avvikelsen gentemot budget är hänförlig till Skolfastigheter i Stockholm AB, Stockholmshem och Stockholm Vatten och Avfall (SVOA). Orsaken till fastighetsbolagens avvikelser är bl.a. förskjutningar i planrelaterade ärenden och andra projektförseningar. För SVOA beror avvikelsen till största delen på förskjutningar inom projektet Stockholms Framtida Avloppsrening (SFA) som dock fortsätter att utgöra koncernens enskilt största projekt. Projektet kommer fortsätta under flera år framöver. I enlighet med den reviderade budgeten för projektet bedöms kostnaderna totalt uppgå till 9,2 mdkr. Projektets årsprognos uppgår till ca 847 mnr, vilket är väsentligt lägre än årsbudget, främst på grund av förskjutning av byggstart för tunnel.

SVOA:s investeringar i ledningsnät är dock betydligt högre än budget. Detta gäller både investeringar i befintligt ledningsnät och investeringar som genomförs i samband med utbyggnad av stadsutvecklingsområden.

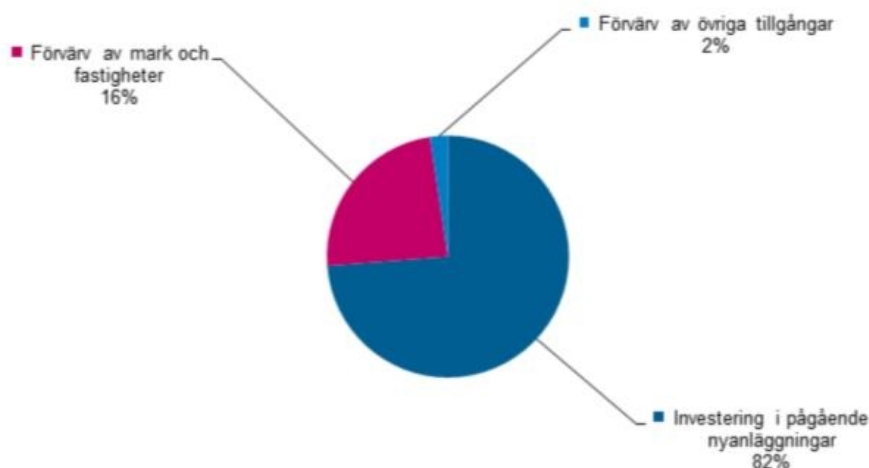
Bostadsbolagens investeringsprognos uppgår till 6,1 mdkr av koncernens totala investeringsvolym för år 2019. Av dessa investeringar avser ca 4 mdkr nyproduktion, som är en följd av

koncernens mål om nya bostäder. Utöver detta genomför bostadsbolagen både strategiska investeringar för att öka intäkterna och investeringar som huvudsakligen är ersättningsinvesteringar för att bibehålla befintligt skick och funktioner.

Skolfastigheter i Stockholm AB:s (SISAB) investeringar beräknas till 2,2 mdkr, vilket är ca 400 mnkr lägre än budget. De minskade utgifterna är hänförliga till förseningar i bolagets projekt i Rödabergsskolan, Tensta gymnasium och Adolfsbergsskolan. Bolagets större pågående projekt i genomförandefas är Sjöviksskolan i Årstaberget med inflyttning till vårterminen 2020 och Brandstegen i Midsommarkransen med inflyttning 2022. Det pågår också om- och utbyggnad av bl.a. Kämpetorpsskolan och Nälstaskolan.

Infrastrukturbolagen SVOA, Stockholms Hamn AB (Stockholms Hamnar) och AB Stokab planerar investeringar om ca 4,7 mdkr för året. Stockholms Hamnars största projekt är utbyggnaden av hamnen i Norvik. Projektets prognostiserade slutkostnad följer budget men nedlagda kostnader under 2019 beräknas uppgå till 1,1 mdkr vilket är ca 200 mnkr mer än årets budget. Projektet har under året bedrivits i snabbare takt än vad som tidigare planerats.

Diagrammet nedan ger en översikt över hur bruttoinvesteringarna för den kommunala koncernen har fördelats under 2019. Investeringarna består främst av nyproduktion av bostäder samt förvärv av mark och fastigheter. Med pågående nyanläggningar menas investeringar i anläggningstillgångar av väsentligt värde som är under uppförande, men ännu inte färdigställda.

Investeringar i staden

Stadens investeringsutgifter till och med 31 augusti 2019 uppgår till 4 445 mnkr (4 102 mnkr), vilket är en ökning med 8,4 procent i jämförelse med samma period föregående år. Investeringsinkomster för perioden uppgår till 97 mnkr (36 mnkr). Netto uppgår investeringsutgifterna till 4 348 mnkr. Ett antal stora investeringsprojekt pågår, varav de största under perioden har varit Slussen, Hagastaden och Årstafältet. Stora pågående renoveringsprojekt är Medborgarhuset, Östermalmshallen och Kulturhuset.

Cirka 1,2 mdkr av utgifterna avser investeringar i syfte att uppnå kommunfullmäktiges mål för bostadsbyggande, och ca 1,1 mdkr har investerats för att främja effektiva och hållbara transporter med god framkomlighet. Cirka en tredjedel av investeringsvolymen avser investeringar i infrastruktur. Stadens största infrastrukturprojekt är rivning och nyanläggning av Slussen. Ersättningsinvesteringarnas andel är större än tidigare på grund av ombyggnaden av Slussen. Av periodens investeringar utgörs drygt hälften av ersättningsinvesteringar.

Nämnder med avvikelser – investeringsbudget

Helårsprognosen för investeringar 2019 uppgår till 7 856 mnkr, vilket är 411 mnkr lägre än budgeterat. Nedan följer en redogörelse från nämnder med stor investeringsverksamhet.

Exploateringsnämnden

Exploateringsnämndens investeringsbudget 2019 uppgår till netto 3 150 mnkr. Investeringsutgifterna uppgår till 4 000 mnkr. Därutöver har nämnden beviljats 11,1 mnkr för klimatinvesteringar under 2019. Investeringsinkomsterna uppgår till 450 mnkr. Nämndens prognos för utgifter och investeringsinkomster är i nivå med plan.

Nämnden bedömer att de totala inkomsterna från försäljningar i samband med exploatering kan uppgå till 1 500 mnkr för året. Det innebär en sänkning jämfört med prognosen i tertialrapport 1, och beror på att en större markförsäljning i Slakthusområdet omklassificerats till friköp av mark. Prognosen för inkomster från friköp av mark och försäljning av mark i andra kommuner, det så kallade försäljningsuppdraget, har till följd av ovan nämnda omklassificering ökat till 1 900 mnkr.

Omklassificeringen påverkar även de så kallade exploateringsinkomsterna som ingår i exploateringsnämndens investeringsplan. Dessa inkomster motsvarar bokförda värden av

genomförda försäljningar i samband med exploatering och uppgår i investeringsplanen till 400 mnkr. Nämnden har sänkt prognosen för exploateringsinkomsterna till 150 mnkr.

Förskjutningar jämfört med verksamhetsplan rapporteras för ett antal projekt. Större avvikelser avser exempelvis Slakthusområdet, Lövsta värmeverk, Kristineberg kontor, Årstafältet etapp 1 och Primusparken. Trots förskjutningar i enskilda projekt prognostiserar nämnden sammantaget ett investeringsnetto i nivå med plan.

Stadsledningskontoret konstaterar att prognostiserade nettoutgifter för projekten Bygglogistikcenter Hjorthagen, Årstafältet etapp 1, Årstastråket etapp 2, Brandstegen och Bryggvägen överskrider kommunfullmäktiges beslutade budget med mer än 15 procent. Exploateringsnämnden uppmanas att vidta åtgärder för att sänka utgifterna i projekten och vid behov återkomma till kommunfullmäktige för reviderade genomförandebeslut.

Fastighetsnämnden

Fastighetsnämndens investeringsplan uppgår till 2 758,9 mnkr, efter utökning med 1,3 mnkr genom budgetjustering för klimat- och trygghetsåtgärder i samband med tertialrapport 1.

Nämnden prognostiserar att nettoutgifterna kommer att underskrida budget med 213,4 mnkr, vilket motsvarar 7,7 procent. Avvikelsen orsakas av att några av projekten i den utökade investeringsplanen har fått ändrade planeringsförutsättningar som medför lägre medelsförbrukning under året. Det gäller prognoserna för inköp av bostadsrätter och projekten Stockholms livsmedelscentrum, Stadsbiblioteket och Kulturhuset. Däremot prognostiserar nämnden att projekt Tekniska nämndhuset kommer att överskrida årets budget med 32,8 mnkr på grund av ändrad etappindelningen, vilket bedöms ge en positiv effekt för projektets genomförande. Överskridandet under 2019 bedöms inte få någon negativ påverkan på totalprognosen.

Projekten i den utökade planen avseende idrottsfastigheter uppvisar underskridanden om totalt 24,6 mnkr. Det gäller multihallen vid Vårbergs IP, klimat- och trygghetsåtgärder samt ersättningsinvesteringar. Bland annat konstateras att projekt Mötesplats Rågsved (upprustning av Bäverdalens BP) inte kommer att slutföras i år till följd av att upphandlingen överklagades. De statliga medel som nämnden erhållit måste återbetalas till Boverket på grund av den försening som därmed uppkom. Avseende genomförandet av klimatåtgärder aviserar nämnden att man avser

att begära ombudgetering av vissa medel i samband med verksamhetsberättelsen på grund av förseningar. Fastighetsnämnden uppmanas att planera för ett genomförande av klimatåtgärderna under innevarande år.

Nämndens prognoser för medel avsedda för de långsiktiga behoven, för såväl idrottsfastigheter som nämndens övriga innehav, är i enlighet med budget. Nämnden hanterar förändrade projektförutsättningar löpande genom omprioritering av medlen.

I tertialrapport 1 uppmanades fastighetsnämnden att sänka utgifterna för projekt Östermalmshallen, eftersom prognosen då översteg budget med 38 procent. Nämnden rapporterar att ett antal vägval utreds, som kan komma att ge en positiv effekt för projektet. Dock förväntas ingen förändring av projektutgifterna.

För projekt Liljevalchs konsthall har nämnden beslutat föreslå kommunfullmäktige att godkänna ett andra reviderat genomförandebeslut som innebär en utökad budget med 175,0 mnkr, vilket motsvarar en ökning med 44 procent. Större delen av ökningen avser fördyringar gällande tillbyggnaden Plus.

Nämnden rapporterar att två projekt som håller på att avslutas kommer att överskrida de av kommunfullmäktige beslutade budgetarna med mer än 10 procent; dels Stadsmuseum med 28,0 mnkr, motsvarande 20 procent, dels Stadsarkivet vid Liljeholmskajen med 13,0 mnkr, motsvarande 11 procent.

Kulturnämnden: kulturförvaltningen

Kulturnämnden: kulturförvaltningens investeringsplan uppgår till 34,7 mnkr, efter utökning med 17,4 mnkr genom ombudgetering i *Årsredovisning 2018* samt budgetjusteringar i *Avstämning av mål och budget 2019* och *Uppföljning av budget 2019 – Tertialrapport 1 per den 30 april med helårsprognos tertialrapport 2 2019*.

Nämndens prognos är att budgeten för de projekt som inryms i den utökade investeringsplanen behöver justeras jämfört med vad som tidigare planerats. I *Avstämning av mål och budget 2019* tilldelades nämnden 4,3 mnkr för kulturskolans lokal i Husby men projektet väntas uppgå till 5,5 mnkr. Anledningen till fördyringen är investeringar i lokalen gällande bland annat ljus och ljud så att den även kan nyttjas av Stockholms Stadsteater AB när den inte används för kulturskolans verksamhet. För kulturnämnden: kulturförvaltningen innebär detta ökade intäkter som täcker de utökade kapitalkostnaderna. För att säkerställa projektet föreslås att

kulturnämnden: kulturförvaltningen får omprioritera 0,7 mnkr av de tilldelade medlen för ytterstadsbibliotek inom den utökade investeringsplanen. Den resterande justeringen om 0,5 mnkr föreslås ske genom disponering av medel från budgeten för maskiner och inventarier för kulturskolan.

Kyrkogårdsnämnden

Kyrkogårdsnämndens investeringsbudget uppgår till 184,6 mnkr, varav 152,6 mnkr är utökad budget för Järva begravningsplats (90,0 mnkr), ny ceremonilokal Strandkyrkogården (25 mnkr), året runt vattenledning Skogskyrkogården (12,5 mnkr), ombyggnad av arbetslokaler vid Norra begravningsplatsen (10,0 mnkr), nytt kistgravkvarter vid Råcksta begravningsplats (9,0 mnkr) samt för underhåll av arbetslokaler och staket (6,1 mnkr).

Kyrkogårdsnämnden prognos för investeringsutgifterna netto uppgår till 71,2 mnkr, vilket är 113,4 mnkr lägre än budgeterat. Avvikelsen kommer av förskjutningar i investeringsprojekt Järva begravningsplats (cirka 70 mnkr), ny ceremonilokal Strandkyrkogården (25 mnkr), nytt kistgravkvarter Råcksta (6,5 mnkr), året runt vattenledning Skogskyrkogården (7,5 mnkr) samt ombyggnad av arbetslokaler vid Norra begravningsplatsen (2 mnkr).

Kyrkogårdsnämnden har de senaste åren redovisat avvikelser mot investeringsbudgeten. För 2018 lämnade nämnden ett överskott om 7,4 mnkr, motsvarande 11,2 procent. Med hänsyn till detta och kyrkogårdsnämndens prognosticerade avvikelse i tertialrapport 2 uppmanas nämnden att vidta åtgärder för att förbättra styrningen av investeringsverksamheten i syfte att förbättra budgetföljsamhet samt prognossäkerheten.

Trafiknämnden

Trafiknämndens investeringsplan uppgår till 1 113,4 mnkr, efter utökning med 12,2 mnkr genom budgetjustering för klimat- och trygghetsåtgärder i samband med tertialrapport 1. Nämnden prognostiserar att nettoutgifterna kommer att underskrida budget med 73,2 mnkr, motsvarande 0,6 procent av nettoutgifterna. Avvikelsen förklaras i huvudsak av minskade utgifter för investeringar i grönstruktur. Genom satsningen Grönare Stockholm anlägger och upprustar nämnden parker och gröna stråk i ytterstaden i samarbete med berörda stadsdelsnämnder. Trafiknämnden prognosticerar att utgifterna för några av dessa projekt kommer att senareläggas, vilket minskar årets utgifter med 70,0 mnkr. Trafiknämnden uppmanas att planera för ett

genomförande av fler projekt inom satsningen på ett Grönare Stockholm under innevarande år.

När det gäller den långsiktiga investeringsplanen redovisar nämnden ingen avvikelse från nettoutgiften. Jämfört med verksamhetsplanen gör nämnden löpande omfördelningar mellan olika projekt som en följd av att projektförutsättningarna förändras. Bland rapporterade förändringar kan nämnas att den beräknade inkomsten om 18,0 mnkr från Stockholm Vatten och Avfall AB för dagvattenanläggning Norra Länken har senarelagts på grund av diskussioner om ansvarsfrågor efter slutregleringen med Trafikverket avseende trafikplatsen.

Medfinansiering

För att kunna genomföra angelägna satsningar på väg- och spårtrafiken i Stockholm är staden medfinansiär i ett antal stora statliga och regionala infrastrukturprojekt. Utbetalningarna beräknas uppgå till cirka 400 mnkr 2019 och avser i huvudsak medfinansiering av bussterminalen vid Slussen och utbyggnad av tunnelbanan i enlighet med Stockholmsöverenskommelsen.

Övrig ekonomisk och finansiell analys

Delårsbokslutet omfattar den kommunala koncernen Stockholms stad. I den kommunala koncernen ingår staden och de kommunala bolagen. Med de kommunala bolagen menas stadens majoritetsägda bolag som finns samlade i koncernen Stockholms Stadshus AB. Stockholms Stadshus AB ägs av Stockholms stad och fungerar som en sammanhållande funktion för huvuddelen av stadens aktiebolag.

För en mer utförlig beskrivning av aktiebolagen hänvisas till tertialrapport 2 för Stockholms Stadshus AB som kan beställas via www.stadshusab.se.

Om den kommunala koncernen

I stadens tertialbokslut ingår alla nämnder, det vill säga den i huvudsak skattefinansierade verksamheten, samt tertialbokslutet för finansförvaltningen vilket bland annat omfattar stadens centrala finansiering. De sammanställda räkenskaperna, som är den kommunala motsvarigheten till koncernredovisning, för den kommunala koncernen Stockholms stad omfattar förutom stadens verksamhet även den verksamhet som bedrivs i aktiebolagsform. Syftet med den sammanställda redovisningen är att ge en helhetsbild av hela den kommunala koncernens ekonomi och åtaganden.

Periodens resultat

Efter att koncerninterna mellanhavanden, inklusive utdelning, har eliminerats uppgår resultatet efter skatter och finansiellt resultat för den kommunala koncernen till 2 644 mnkr (3 252 mnkr).

Resultat per den 31 augusti för den kommunala koncernen, mnkr

2019	2018	2017	2016	2015
2 644	3 252	2 729	4 011	2 638

Koncernen Stockholms Stadshus AB:s samlade resultat efter finansiellt resultat uppgår till 1 828 mnkr (1 737 mnkr). Koncernen Stockholms Stadshus AB:s dispositioner och skatt uppgår till 375 mnkr (294 mnkr) och periodens resultat uppgår till 1 452 mnkr (1 443 mnkr).

Avskrivningar

De planenliga avskrivningarna på anläggningstillgångar ökade med 273 mnkr under 2019 och uppgår till 3 599 mnkr (3 362 mnkr). Ökningen av avskrivningarna beror på att investeringsvolymerna i framförallt bostäder har legat på en hög nivå under de senare åren. Att avskrivningarna inte ökar mer trots de höga investeringsvolymerna beror främst på att investeringarna sker i pågående nyanläggningar som inte börjar skrivas av förrän de är helt färdigställda.

Finansiella intäkter och kostnader

Det finansiella resultatet för den kommunala koncernen är negativt och uppgår till -338 mnkr (-288 mnkr). Det finansiella resultatet har påverkats av den låga räntenivån.

Kassaflödesanalys

I stort sett har hela den kommunala koncernen gemensam hantering av finansiella flöden som administreras av staden. De kommunägda bolagen har antingen en fordran på eller en skuld till staden. Enligt finanspolicyn för den kommunala koncernen Stockholms stad ska den kommunala koncernens kassaflöden kvittas mot varandra och all extern lånefinansiering och placering ska ske centralt.

Balansräkning

Soliditet

Soliditeten visar det egna kapitalet i förhållande till balansomslutningen. Det egna kapitalet för kommunkoncernen har ökat med 2 644 mnkr och uppgår till 126 629 mnkr (123 985 mnkr). Balansomslutningen uppgår till

220 109 mnkr (211 764 mnkr). Detta medför en ökning av balansomslutningen på 8 345 mnkr.

Kommunkoncernens soliditet uppgår till 50 procent inklusive pensionsåtaganden (52 procent). En långsiktigt stabil soliditet är bra för att ge kommunkoncernen en god betalningsförmåga på lång sikt och därmed en god finansiell handlingsberedskap för framtiden. Nedanstående tabell visar soliditeten under perioden 2015-2019.

Soliditet för kommunkoncernen (inklusive pensionsåtaganden), procent

2019-08-31	2018	2017	2016	2015
50,0	50,6	53,3	53,5	55,3

Finansiell verksamhet

Kommunkoncernens lånebehov hanteras centralt av Stockholms stads internbank. Internbanken har till uppgift att stödja kärnverksamheten och tillvarata skalfördelarna i den finansiella hanteringen. Detta uppnås bland annat genom ett gemensamt koncernkontosystem, som möjliggör att alla flöden nettas internt innan Stockholms stad finansierar återstoden externt via kapitalmarknaden. På så sätt underlättas administrationen av de interna flödena samtidigt som det ger lägre totala finansieringskostnader.

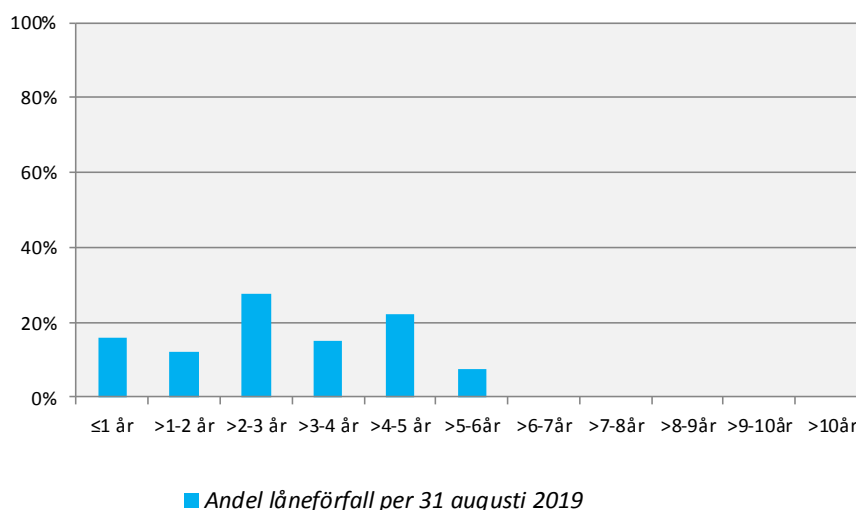
Kommunkoncernen har en mycket hög kreditvärdighet, så kallad rating. Ratingen ska återspegla kommunkoncernens förmåga att infria sina betalningsåtaganden och finansiella skyldigheter på kort respektive lång sikt. Kreditbedömningen utförs av kreditvärderingsinstitutet Standard & Poor's. Kommunkoncernen Stockholms stad har högsta möjliga betyg för både den korta och långa upplåningen, A-1+ respektive AAA. Ratingen uppdateras halvårsvis och bekräftades den 17 maj 2019 med reviderad utsikt från stabil till negativ. För investerare innebär denna rating att det är förknippat med mycket låg risk att låna ut kapital till Stockholms stad. Detta möjliggör att kommunkoncernen erhåller förmånliga lånevillkor.

Kommunkoncernens upplåning

Kommunkoncernen Stockholms stad hade den 31 augusti 2019 en extern skuldportfölj om 55 795,1 mnkr (48 105,7). Den externa skuldportföljen har sedan årsskiftet ökat med 7 689,4 mnkr. Nettoskuldportföljen, d.v.s. bruttoskuld minus placeringar, var för kommunkoncernen 55 381,1 mnkr (48 050,9), vilket är en ökning om 7 330,2 mnkr för motsvarande period. Skuldökningen beror på

en fortsatt hög investeringsnivå i kommunkoncernen som delvis finansieras med lån. Investeringarna består främst av byggnation av bostäder och skolor, samt infrastrukturprojekt.

Kommunkoncernen hanterar skuldförvaltningen effektivt inom de ramar som finns i enlighet med fastställd finanspolicy. För att bland annat uppnå detta lånar Stockholms stad till både fast och rörlig ränta på inhemsk och internationell lånemarknad. Stockholms stad arbetar även aktivt med att hantera förfallostrukturen, bredda investerarbasen och samarbetar med många olika motparter, vilket medför minskad refinansieringsrisk.

Enligt finanspolicyen får derivat ingås för att hantera uppkommen ränte- och valutarisk. Valuta- och räntederivat uppgår per den 31 augusti till ett sammanlagt nominellt belopp brutto om 11 395 mnkr efter säkrad kurs. Samtliga derivatinstrument utestående på balansdagen är säkringsinstrument med syfte att hantera ränte- och valutarisk i kommunkoncernens skuldportfölj. Den del av extern skuldportfölj som är i utländsk valuta, 15,9 procent, är genom derivat omvandlad till SEK, således finns ingen valutarisk i skuldportföljen. I analys av upplåningen används, om inte annat anges, det valutasäkrade beloppet, enligt tillämpning av säkringsredovisning. Utestående derivat omfattar swappar och terminer.

Den genomsnittliga räntan för kommunkoncernens externa skuldportfölj uppgår för 2019 till 0,6 procent och årets räntekostnad för den externa skuldportföljen är 257,5 mnkr. Den genomsnittliga räntebindningstiden för den externa skuldportföljen per den 31 augusti är 2,1 år (1,9).

Grunden för en effektiv finansiering är bra prognoser över koncernens kassaflöden. Bolagen och de största investerande nämnderna i kommunkoncernen upprättar både kortsiktiga och mer långsiktiga prognoser över sina kassaflöden. Dessa prognoser är en förutsättning för att internbankens ska kunna förse kommunkoncernen med en kostnadseffektiv finansiering.

Kommunkoncernen lånar i huvudsak genom olika marknadsprogram direkt på den finansiella marknaden. Det sker genom att Stockholms stad ger ut certifikat (korta lån) och obligationer (långa lån). Utöver finansiering via marknadsprogrammen sker upplåning hos Europeiska Investeringsbanken (EIB), Nordiska Investeringsbanken (NIB) samt Council of Europe Development Bank (CEB). Utnyttjade nominella belopp per den 31 augusti anges i nedan tabell.

Marknadsprogram (miljoner)	Rambelopp, lokal valuta	Utnyttjat, lokal valuta	Utnyttjat SEK
Kommuncertifikat (KC), SEK	12 000	0	0
Euro commercial paper (ECP), USD	1 500	0	0
Medium term note (MTN), SEK	10 000	0	0
Euro medium term note (EMTN), EUR	8 000	4 139	41 095
Övriga låneprogram (miljoner)			
Europeiska investeringsbanken (EIB), SEK	9 700	9 700	9 700
Nordiska investeringsbanken (NIB), SEK	5 000	5 000	5 000
Council of Europe Development Bank (CEB), EUR	200	0	0

Kommunkoncernen har extra betalningsberedskap i form av en checkräkningskredit om 4 000 mnkr samt två tillgängliga kreditlöften i form av ett syndikerat låneavtal om 5 000 mnkr respektive ett bilateralt låneavtal om 1 500 mnkr.

Finanspolicyn sätter ramarna

Finanspolicyn anger mål och riktlinjer för finansverksamheten inom kommunkoncernen samt identifierar de finansiella risker som kommunkoncernen är exponerad för och hur de ska hanteras.

Risker förenade med stadens finansiella verksamhet hänför sig huvudsakligen till kredit- och marknadsrisk. Det finns även andra risker såsom likviditetsrisk, finansieringsrisk och operativa risker. Kreditrisk är risken för att en motpart inte kan uppfylla sina

betalningsförpliktelser gentemot kommunkoncernen. Kreditrisken mäts som kreditvärde per motpart eller instrument. Marknadsrisk definieras som risken för att förändringar av räntor, växelkurser och priser leder till en ofördelaktig förändring av värdet av tillgångar och skulder. Ränterisk uttrycks som genomsnittlig räntebindningstid (duration) för den externa skuldportföljen samt en definierad ränteförfallstruktur. Durationen ska varken vara kortare än 1,5 år eller längre än 4,5 år. Finansieringsrisken är risken att vid kapitalförfall inte kunna återfinansiera förfallet eller endast lyckas låna till kraftigt ökade kostnader. Finansieringsrisken hanteras genom att kapitalförfallen, i möjligaste mån utifrån marknadsförutsättningar, sprids över tid. För att minimera risken för oförutsett högre räntekostnader, orsakade av ränte- och valutaförändringar under löptiden för ingående lån i skuldportföljen, får Stockholms stad använda derivat.

Stockholms stad har valt att ha en sammanhållen central finansfunktion, internbanken, som hanterar de aggregerade riskerna, säkerställande av finansiering, likviditetshantering, bankrelationer etcetera. En central hantering innebär även en minskad finansiell risk och möjliggör för en bättre intern kontroll.

Riskerna följs upp löpande av en riskkontrollfunktion och rapporteras till kommunstyrelsen.

Om staden

Periodens resultat

Periodens resultat för staden uppgår till 2 621 mnkr (3 455 mnkr). Realisationsvinster och försäljning av exploateringsfastigheter utgör den största delen av resultatet, 1 293 mnkr. De mest omfattande försäljningarna har skett i Slakthusområdet, Hagastaden och Medborgarplatsen. Försäljningarna har mindre omfattning än motsvarande period föregående år. Bussterminal Slussen, som staden medfinansierar åt landstinget, har blivit dyrare än beräknat. Tillsammans med indexreglering har 144 mnkr därför avsatts för medfinansiering i infrastrukturella satsningar mm. Skatter och generella statsbidrag beräknas påverka resultatet positivt. Utdelning från Stockholms Stadshus AB med 1,5 mdkr ingår i sin helhet i delårsbokslutets resultat.

Stadens verksamheter beräknas lämna ett överskott med 56 mnkr, varav 15 mnkr avser stadsdelsnämnderna. Nettokostnaderna exklusive jämförelsestörande poster har under perioden ökat med

4,7 procent (5,3) medan skatteintäkter och generella statsbidrag ökat med 2,8 procent (3,4), en i längden inte hållbar utveckling.

Resultatet justerat enligt kommunallagens krav på en ekonomi i balans, visar att staden uppfyller kravet då resultatet är positivt, och uppgår till 1 974 mnkr (2 926 mnkr). Enligt stadens finansieringsstrategi ska vinster vid försäljning av exploateringsområden finansiera exploateringsverksamheten. Resultatet, när även dessa vinster avräknats uppgår till 1 328 mnkr.

Resultat per den 31 augusti, mnkr

	2019	2018	2017	2016	2015
Resultat förändring eget kapital	2 621	3 455	2 218	3 875	2 678
Periodens balanskravsresultat*	1 974	2 926	976	3 631	2 356
Periodens resultat exklusive vinster från försäljning av exploateringsområden	1 328	1 837	-755	1 644	1 827

Resultat per den 31 december, mnkr

	2019	2018	2017	2016	2015
Resultat förändring eget kapital	-	3 176	2 361	4 643	1 924
Varav reavinster	-	2 552	4 163	4 426	1 426

Verksamhetens intäkter

Verksamhetens intäkter uppgår till 8 237 mnkr (8 285 mnkr), en liten minskning i jämförelse med samma period föregående år. Bidrag till flyktingmottagande från Migrationsverket har minskat med 384 mnkr jämfört med motsvarande period föregående år. År 2018 reglerades samtliga ersättningar avseende det stora flyktingmottagandet tidigare år. Flyktingmottagandet 2019 har minskat ytterligare jämfört med 2018, medan schablonen per flykting är höjd. Maxtaxan inom förskola- och barnomsorg har höjts och därmed minskar statsbidraget till maxtaxan. Övriga statsbidrag inom utbildningsområdet har ökat, bland annat bidrag till en likvärdig skola.

Parkeringsintäkterna har ökat men ökningen är mindre än de senaste åren. Införandet av Plan för parkering har mindre effekt beroende på att förändringen redan till stor del är införd. Taxan för felparkeringar höjdes från och med halvårsskiftet 2019.

Verksamhetens kostnader

Verksamhetens kostnader, exklusive avskrivningar, uppgår till 37 105 mnkr (35 912 mnkr), vilket är en ökning med 1 193 mnkr eller 3,3 procent (3,9 procent). Befolkningsökningen är fortsatt hög och på samma nivå som 2018, 13 088 personer det senaste året (201806-201906). Inflationen har endast ökat med 1,4 procent jämfört med augusti 2018. Nedan beskrivs några större kostnadsposter.

Bidrag och transfereringar

Kostnaden för bidrag och transfereringar uppgår till 1 562 mnkr (1 495 mnkr), en ökning på 4,5 procent jämfört med samma period föregående år. Den största ökningen utgörs av medel till Stiftelsen Hotellhem för drift av genomgångsbostäder. Ekonomiskt bistånd har ökat med 1,0 procent och uppgår till 636 mnkr (629 mnkr). Orsaken är främst att riksnormen, som styr vad en biståndstagare får i bistånd, har ökat med 2 procent. Antal biståndshushåll har i ett tolv månadersperspektiv ökat med 5,3 procent. Av de vuxna biståndstagarna i juli var 44 procent arbetslösa (41 procent). Kostnaderna för det kommunala bostadstillägget vid funktionsnedsättning har minskat.

Externa utförare

Kostnaderna för externa utförare uppgår till 12 609 mnkr (12 589 mnkr) en kostnadsökning med 0,2 procent (1,4 procent). För verksamhetsområdet övrig utbildning utförs över 60 procent av verksamheten av externa entreprenörer och för verksamhetsområdena äldreomsorg, omsorg om funktionshindrade, utbildning gymnasieskolan och infrastruktur är hälften eller mer än hälften av verksamheten utlagd på entreprenad. I förhållande till föregående år har andelen verksamhet utförd av extern utförare minskat något avseende äldreomsorg och individ och familjeomsorg. Inom äldreomsorg återtog verksamhet 2018 från externa utförare. Det minskade flyktingmottagandet har minskat entreprenadkostnaderna för externa utförare inom individ och familjeomsorg. En ökning har skett inom området affärsverksamhet.

Konsultkostnader

Kostnaderna för konsulter uppgår till 643 mnkr (649 mnkr) en liten minskning. IT-konsulter utgör nästan hälften av kostnaden och hänför sig till stor del till stora centrala projekt. Det största projektet under perioden är projektet GSIT 2.0 men även uppgraderingen av sociala system tar utrymme. Kostnaderna för övriga konsulttjänster har minskat.

Personalkostnader

Personalkostnaderna har ökat med 4,9 procent (5,0 procent). Det genomsnittliga antalet helårsarbetare har i jämförelse med samma

period föregående år ökat med 933 stycken eller 2,1 procent, vilket betyder en mindre ökning än föregående år. Ökningen av helårsarbetare beror på ökad verksamhet till följd av en växande stad samt verksamhetsövergång. Den genomsnittliga löneökningen under perioden uppgår till 3,1 procent. Premien för avtalsgruppsjukförsäkringen, som ingår i personalkostnaderna, har utgått 2019 liksom 2018 på grund av positiv avkastning på förvaltad kapital.

Procentuellt har personalkostnaderna för verksamhetsområdet äldreomsorg ökat mest medan utbildning svarar för den största ökningen beloppsmässigt. Sjuklönekostnaden har minskat något i jämförelse med motsvarande period föregående år. Både korttidssjukfrånvaron och den långa sjukfrånvaron har minskat.

Jämförelsestörande poster

De jämförelsestörande intäkterna uppgår till 1 344 mnkr (1 799 mnkr) och de jämförelsestörande kostnaderna till 387 mnkr (757 mnkr). Intäkterna avser försäljningar varav exploateringsintäkterna uppgår till 697 mnkr och reavinster till 647 mnkr. Reavinsterna hänför sig främst till en försäljning av mark i Slakthusområdet. Exploateringsområden har främst sålts i Hagastaden. Jämförelsestörande kostnader består av gjord avsättning till bidrag till bussterminal Slussen, som blir dyrare än beräknat. Resultatet från begravningsverksamheten på 9 mnkr har avsatts. Som jämförelsestörande kostnad redovisas även försålda exploateringsfastigheters bokförda värde 51 mnkr (193 mnkr).

Förbrukning av inteckning av eget kapital, redovisas som jämförelsestörande och uppgår sammanlagt till 233 mnkr. Medlen har främst använts till IT-kostnader, bland annat till införande av GSIT 2.0, en ny upphandling avseende gemensam IT-service samt modernisering av sociala system. Projekt inom området sociala investeringar och satsning på kompetensutveckling har även finansierats via inteckning av eget kapital.

Avskrivningar

Periodens avskrivningar uppgår till 1 040 mnkr (949 mnkr), en ökning med 91 mnkr. De planenliga avskrivningarna har ökat med 10 procent beroende på en ökad investeringsvolym de senare åren. Genomförande av komponentavskrivningar från och med 2015 har inneburit att planerat underhåll flyttats från resultaträkningen till investeringsverksamheten. Detta ger över tid en ökning av avskrivningarna, medan underhållskostnaderna minskat i resultaträkningen.

Skatter, statsbidrag och utjämning

Periodens skatteintäkter uppgår till 32 770 mnkr (31 820 mnkr) vilket är en ökning med 3,0 procent. Skatten har 2019 sänkts med 16 öre vilket motsvarar lägre skatteintäkter för perioden med 300 mnkr.

Nettot för generella statsbidrag och utjämning uppgår till -2 705 mnkr (-2 569 mnkr) en kostnadsökning med 136 mnkr. Från och med 2016 har utjämningsgraden avseende inkomstutjämningen höjts från 60 till 85 procent av den länsvisa skattesatsen i intervallet mellan 115 och 125 procent av medelskattekraften, vilket kraftigt ökat Stockholms avgift. Stockholms skatteunderlag växer snabbare än länet i övrigt vilket ger större skatteintäkter men även högre inkomstutjämningsavgift. Även för aktuell period ökar inkomstutjämningsavgiften med 130 mnkr. Ökningen av kostnadsutjämningen för perioden, 202 mnkr mot föregående år, är en följd av ökade skillnader i befolkningsstrukturen jämfört med andra kommuner. Avgiften till LSS-utjämningen har ökat med 131 mnkr i jämförelse med motsvarande period föregående år. Regleringsbidraget ökar med 351 mnkr. Från och med 2019 redovisas den del av de så kallade välfärdsmiljarderna som är beroende av befolkningsstorleken i regleringsposten. Kompensation till kommunerna för ytterligare sänkta skatter till pensionärer påverkar även.

Skatteintäkter och generella statsbidrag har sammanlagt ökat med 2,8 procent i jämförelse med samma period föregående år.

Finansiella intäkter och kostnader

Det finansiella resultatet inkluderar räntenettet för staden samt övriga finansiella intäkter och kostnader. Stadens finansiella resultat uppgår till 1 558 mnkr exklusive jämförelsestörande post (1 794 mnkr), varav aktieutdelning från Stockholms Stadshus AB utgör 1 500 mnkr (1 700 mnkr).

Räntenettet för staden är positivt och uppgår till 206 mnkr (231 mnkr). Staden hanterar bolagskoncernens upplåning mot ränta inklusive omkostnadsersättning. Stadens låneskuld har under perioden ökat med 7,8 mdkr att jämföra med ökningen samma period föregående år, 6,3 mdkr. Det låga ränteläget har inneburit minskade räntekostnader trots en ökad låneskuld. Eftersom bolagens ränteersättning till staden följer nivån på räntekostnaderna har även stadens ränteintäkter minskat. Under posten finansiella intäkter och kostnader redovisas även kostnad för värdesäkring av pensionsskulden som uppgår till 134 mnkr (116 mnkr).

Som jämförelsestörande finansiell kostnad redovisas indexuppräknningen avseende Sverigeförhandlingen och bussterminal Slussen, 41 mnkr.

Balansräkning

Stadens balansomslutning har ökat med 8 254 mnkr till 167 315 mnkr (159 061 mnkr). Staden administrerar upplåning och placering för stadens bolag. Bruttofordran på bolagen har ökat med 5,5 mdkr vilket påverkat balansomslutningen. Den externa låneskulden har öka med 7,8 mdkr. Stadens investeringsverksamhet, materiella anläggningstillgångar och exploateringsfastigheter bidrar till ökningen av balansomslutningen med 3,1 mdkr. Staden hade per den 31 augusti 2019 likvida tillgångar på 405 mnkr (50).

Tillgångar

Anläggningstillgångarna har ökat med 3 346 mnkr och uppgår till 85 306 mnkr (81 960 mnkr). Det är materiella anläggnings-tillgångar, som har ökat. Investeringarna uppgår netto totalt till 4,3 mdkr, av- och nedskrivningar till 1,0 mdkr, det bokförda värdet vid försäljningar till 0,3 mdkr och överföring från exploateringsfastigheter 0,3 mdkr. Investeringsvolymen är 0,3 mdkr högre än motsvarande period föregående år. Dominerande investeringsprojekt under perioden har på infrastruktursidan varit främst Slussen men även iordningsställande av pendelstråk för cykel. Stora renoveringsprojekt genomförs avseende Östermalmshallen, Medborgarhuset och Kulturhuset. Inom bostadsbyggande drar Hagastaden mest resurser.

En omklassificering har under perioden gjorts från exploateringsfastigheter till pågående arbete med 261 mnkr på grund av förändrad bedömning av vad som kommer att säljas. Investeringsinkomster i form av avgifter och bidrag bruttoredo visas vid aktiveringen, så att inkomsterna skuldförs och intäktsredovisas i takt med en anläggnings förbrukning. Dessa investeringsinkomster uppgår till 97 mnkr (36 mnkr).

Omsättningstillgångar

Omsättningstillgångarna har ökat med 4 908 mnkr och uppgår till 82 009 mnkr (77 101 mnkr). Stadens fordran på bolagskoncernen har ökat med 5 454 mnkr medan exploateringstillgångarna minskat beroende på omklassificering till anläggningstillgångar. De likvida tillgångarna parerar upplåningsbehov och nivån påverkas av aktuell ränta.

Eget kapital och skulder

Det egna kapitalet har ökat med 2 621 mnkr till 75 558 mnkr (72 937 mnkr). I bokslut 2014 respektive 2017 intecknades eget kapital för kommande satsningar. Av kvarstående inteckning på 1 643 mnkr har 233 mnkr förbrukats under perioden. Medlen har dels använts till IT-satsningar; främst GS-It projektet för gemensam IT-service samt modernisering av sociala system. Under året har även satsningar på sociala investeringar och kompetensutveckling genomförts.

Långfristiga skulder har ökat med 6 890 mnkr till 47 983 mnkr (41 093 mnkr). Det är främst obligationslånen, som ökat. Lån, som förfaller till betalning inom ett år klassificeras som kortfristiga lån. (Se avsnittet om finanspolicy för en närmare analys.)

Kortfristiga skulder har minskat med 1 703 mnkr till 25 064 mnkr (26 767 mnkr). De kortfristiga lånen har sammanlagt ökat med 1 033 mnkr för att täcka bolagens lånebehov. Stadens koncernbolag har checkräkningskrediter gentemot staden. Då dessa har ett positivt saldo uppstår en kortfristig skuld för staden. Denna skuld har under perioden minskat med 802 mnkr. Leverantörsskulder har minskat med 2 365 mnkr, en minskning som är hänförlig till skillnad på tidpunkt på året.

Soliditet

Soliditeten visar det egna kapitalet i förhållande till balansomslutningen. Måttet redovisas inklusive stadens ansvarsförbindelse för pensionsåtaganden. Soliditeten uppgår till 35 procent (35 procent).

Pensioner

Skulden för förmånsbestämd ålderspension inklusive särskild löneskatt på pensionskostnader redovisas i balansräkningen med totalt 7 115 mnkr. Pensionsavsättningarna har under perioden ökat med 495 mnkr. Beräkningen bygger på Sveriges Kommuner och Landstings riktlinjer, RIPS19.

Pensionsskulden intjänad till och med 1997 utgör en ansvarsförbindelse och uppgår till 16 519 mnkr inklusive särskild löneskatt (16 736 mnkr). Redovisningen, av denna del av pensionsskulden som ansvarsförbindelse, sker enligt den så kallade blandmodellen. Balansräkningen visar därmed en mer positiv bild av den ekonomiska ställningen. Vid beräkning av soliditeten ingår dock denna del av skulden. En fortsatt minskning av ansvarsförbindelsen enligt tidigare trend är att vänta.

Den upplupna kostnaden för avgiftsbestämd ålderspension och särskild löneskatt på pensionskostnader redovisas som kortfristig skuld och uppgår sammanlagt till 692 mnkr. Grunden för beräkningarna är pensionsavtalet KAP-KL och för anställda födda 1986 och senare AKAP-KL.

Leasingavtal

Värdet för stadens framtida åtagande för operationell leasing uppgår i tertialbokslutet 2019 till 12 675 mnkr, varav 84 procent (10 707 mnkr) avser avtal med stadens bolag. I stort sett alla leasingavtal avser hyresavtal för lokaler. Avtalen med externa hyresvärdar är spridda över ett stort antal hyresvärdar, varför risken bedöms som låg. Endast ej uppsägningsbara leasingavtal med en avtalstid som överstiger tre år redovisas. Leasingavtalen för stadens IT-leverantör ingår inte, då de inte uppfyller villkoren, men utgör en stor kostnad för staden. Kostnaden hittills för 2019 uppgår till 526 mnkr (414 mnkr).

Försäljningar

Under 2019 planerar fastighetsnämnden att avsluta ett antal försäljningsprojekt. Den prognostiserade köpeskillingen är totalt 178,0 mnkr med en reavinst om cirka 164,0 mnkr. Risk för avvikelser finns i form av svårigheter att bedöma tidsåtgång för försäljningsprocesserna, bland annat på grund av utdragna lantmäteri-förrättningsprocesser, hembudsförfaranden och andra externa processer som är svåra för nämnden att påverka.

Exploateringsnämnden bedömer att de totala inkomsterna från försäljningar i samband med exploatering kan uppgå till 1 500 mnkr för året. Det innebär en sänkning jämfört med prognosen i tertialrapport 1, och beror på att markförsäljningen i Slakthusområdet omklassificerats till friköp av mark. Prognosen för inkomster från friköp av mark och försäljning av mark i andra kommuner, det så kallade försäljningsuppdraget, har till följd av ovan nämnda omklassificering ökat till 1 900 mnkr.

Lag om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag

Lagen om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag innehåller en möjlighet för staden att via en särskild efterutdelning finansiera projekt inom ramen för stadens bostadsförsörjningsansvar, inom vilka åtgärder som främjar integration och social sammanhållning genomförs. Staden har under åren 2012-2014 erhållit efterutdelning om sammanlagt 3 020 mnkr för ändamålet. Utdelningen har öronmärkts för projekt i prioriterade områden i ytterstaden. Under året har hittills 132 mnkr förbrukats. Utdelningen har finansierat projekt för bostäder i bland annat Bromsten, Skärholmen och

Rinkeby, och idrottsinvesteringarna Solberga bollplan och Gubbängens sportfält. Totalt har drygt 51 procent av öronmärkta medel förbrukats.

Ansvars- och borgensförbindelser

Stadens åtagande avseende borgen och ansvarsförbindelser uppgår till 412 mnkr, vilket är oförändrat mot årsskiftet. Borgensåtagandet avser dels ideella föreningar dels stiftelser eller bolag. Staden har även gått i borgen för en liten del pensionsutfästelser för stadens majoritetsägda bolag samt till vissa stiftelser. Större delen av dessa pensionsutfästelser har bortförsäkrats till S:t Erik Livförsäkring AB. Den samlade risken för stadens borgensåtagande bedöms som låg.

Kassaflödesanalys

Summan av kassaflödet är positivt och uppgår till 355 mnkr. De likvida tillgångarna parerar upplåningsbehov och nivån påverkas av aktuell ränta. Kassaflödet varierar efter bedömt behov av likvida tillgångar. Vid balanstillfället hade staden likvida tillgångar på 405 mnkr

Kassaflödet från verksamheten består av periodens resultat exklusive realisationsvinster/förluster och återläggning av ej likvidpåverkande poster i form av avskrivningar, avsättningar med mera. Från verksamheten uppgår kassaflödet till 2 987 mnkr (3 054 mnkr).

Kassaflödet från förändringen av kortfristiga fordringar/skulder samt lager beror främst på förändringar i fordringar/skulder gentemot stadens bolag. Den totala förändringen är negativ, -6 517 mnkr varav en högre nettofordran på bolagen utgör -6 256 mnkr. Bolagen har genomfört stora investeringar under perioden vilket ökat behovet av upplåning.

Kassaflödet från stadens investeringsverksamhet är negativt, - 2 833 mnkr, beroende på en hög investeringsvolym på 4,4 mdkr. Försäljningar har delvis hållit nere det negativa kassaflödet. Utbetalning av bidrag till statlig infrastruktur påverkar flödet med - 182 mnkr.

Staden har ökat sina långfristiga skulder för att täcka lånebehovet för bolagen, netto 6,9 mdkr. Stadens räntebärande nettotillgångar har minskat med en miljard under perioden.

Medfinansiering

För att kunna genomföra angelägna satsningar på väg- och spårtrafiken i Stockholm är staden medfinansierad i ett antal stora

statliga infrastrukturprojekt. Staden har under året betalat ut sammanlagt 182 mnkr i medfinansiering till infrastrukturprojekten utbyggnad av tunnelbanan, 126 mnkr, bussterminal i Slussenprojektet, 54 mnkr och 2 mnkr till Nationalstadsparken. För att täcka prisreglering har 5 mnkr avsatts gällande bussterminal Slussen samt med 94 mnkr för att täcka beräknad fördyring av projektet. För att täcka stadens åtaganden i Sverigeförhandlingen har avsatts 37 mnkr för att täcka indexregleringen.

Transparensdirektivet

Lagen om insyn i vissa finansiella förbindelser med mera ställer vissa krav på redovisning i offentliga företag, genom krav på öppen och separat redovisning. Syftet med lagen är att implementera EU-kommissionens direktiv 08/723/EEG i svensk lag (transparensdirektivet) för att motverka otillbörlig konkurrens.

Lagen omfattar offentliga företag där staten, kommuner eller landsting har ett direkt eller indirekt dominerande inflytande genom ägande, finansiell medverkan eller genom de regler som gäller för företaget. Även ekonomisk eller kommersiell verksamhet som drivs i förvaltningsform kan omfattas av begreppet.

Enligt lagen ska offentliga företag som har en årlig nettoomsättning överstigande 40 miljoner euro under vart och ett av de två senaste räkenskapsåren tillämpa bestämmelserna om öppen redovisning.

De bolag som omfattas av direktivet och uppgiftsskyldigheten är Stockholms Hamn AB, AB STOKAB och Stockholms Stads Parkerings AB. Inom staden bedrivs ekonomisk verksamhet av enheten för redovisning och finansstrategi, stadsledningskontorets finansavdelning. All upp- och utlåning till stadens bolag sker genom denna enhet. Samtliga bolag erbjuder upplåning och placering med villkor motsvarande kommunkoncernens externa finansieringskostnad med utrymme för eventuell omkostnadsersättning. Inga kapitaltillskott, amorteringsfria lån eller förlustbidrag lämnas.

Begränsningar avdrag för koncerninterna räntor

Riksdagen beslutade i slutet av år 2012 om ytterligare begränsningar för avdrag för koncerninterna räntor i huvudsyfte att förhindra kapitalflykt till utlandet med skatteplanering. Skatteverket har tillämpat det nya regelverket från och med år 2014 och för inkomståren 2014-2015 fattat ett slutligt omprövningsbeslut som innebär att en begränsad del av räntekostnaderna anses vara avdragsgilla. Stockholms stad och koncernen Stockholms Stadshus

AB har sedan beslutet sökt besked hur stadens bolag ska förhålla sig till Skatteverkets tolkningar. Stockholms stad och koncernen Stockholms Stadshus AB anser att räntekostnaderna ska bedömas som fullt avdragsgilla för berörda bolag inom koncernen. Berörda bolag har även yrkat att räntekostnaderna är avdragsgilla i de inkomstdeklarationer som avser inkomståren 2014-2018. Stockholms stad och koncernen Stockholms stadshus AB har sedan tidigare reserverat kostnader för 2014-2017 för utökade skattekostnader till följd av Skatteverkets beslut. I bokslutet 2018 reserverades kostnader genom en bedömning av hur den princip som Skatteverket använt påverkar inkomståret 2018.

Vad avser Skatteverkets omprövningsbeslut för inkomståren 2014-2015 vill Stockholms stad och koncernen Stockholms Stadshus AB få en rättslig prövning av dessa och besluten har därför överklagats. Då förvaltningsrättens dom under sommaren 2018 var i linje med Skatteverkets beslut har bolaget överklagat besluten och förvaltningsrättens dom till Kammarrätten.

Budgetjusteringar med mera

I budget 2019 har kommunfullmäktige fördelat medel till nämnderna. Det innebär att det inte finns några ytterligare resurser avsatta för nämndernas löpande verksamhet utöver prestationsförändringar och omstruktureringar. Stadsledningskontoret tillstyrker budgetjusteringar om 252,7 mnkr för förändrade nettokostnader för driftverksamheten. Medlen finansieras enligt följande:

Budgetjusteringar	(Mnkr)
Central medelsreserv: 2. Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov	59,5
Central medelsreserv: 3. Till kommunstyrelsens förfogande för prestationsförändringar	193,2
Totalt	252,7

Därutöver har omfördelning av centralt budgeterade medel under kommunstyrelsen m.m. skett med 22,5 mnkr. Specifikation av tillstyrkta budgetjusteringar framgår av bilaga 1.

Ur *central medelsreserv: 4. Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda investeringsutgifter* i 2019 års budget har medgetts budgetjustering för ökade utgifter inom investeringsbudgeten med 10,0 mnkr.

Fördelning av centralt avsatta medel under kommunstyrelsen m.m.

Avveckling och omstrukturering av lokaler

Nämnderna har begärt budgetjusteringar om 6,5 mnkr för ökade kostnader för avveckling och omstrukturering av lokaler med mera. Stadsledningskontoret tillstyrker och föreslår budgetjusteringar om 5,5 mnkr. Begäran om budgetjusteringar om 1,0 mnkr avstyrks.

Lönesatsning erfarna socialsekreterare och biståndshandläggare

I kommunfullmäktiges budget för 2019 har 17 mnkr tilldelats kommunstyrelsen för riktad lönesatsning erfarna socialsekreterarna och biståndshandläggare. Medlen har fördelats mellan nämnderna enligt i bilaga 1.

Central medelsreserv

Medel för klimatinvesteringar

I kommunfullmäktiges budget för 2019 finns medel för klimatförbättrande åtgärder 2019 till 2022 i *Central medelsreserv: 4. Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda investeringsutgifter* som stadens nämnder kan ansöka medel från. För 2019 finns 200 mnkr reserverade.

Syftet med de avsatta medlen är att investeringsåtgärderna ska bidra till att minska de klimatpåverkande växthusgasutsläppen och minska sårbarheten orsakad av kommande klimatförändringar. Fokus är på projekt som ger största möjliga klimatnytta genom åtgärder och insatser som styr mot energieffektivisering, solenergi, hållbara transporter samt klimatanpassningsåtgärder. Åtgärderna ska avse investering eller reinvestering.

I verksamhetsplan 2019 ansökte nämnderna om investeringsmedel om sammanlagt 116,0 mnkr för 2019 varav 97,5 mnkr beviljades. I samband med verksamhetsberättelsen 2018 begärde nämnderna och beviljades ombudgetering av klimatinvesteringsmedel med 18,9 mnkr. I tertialrapport 1 2019 ansökte nämnderna om klimatinvesteringsmedel om sammanlagt 25,5 mnkr varav 20,9 mnkr beviljades.

I samband med tertialrapport 2 2019 har nämnderna ansökt om klimatinvesteringsmedel om sammanlagt 2,6 mnkr varav 2,6 mnkr föreslås tillstyrkas.

Åtgärderna bedöms bidra till att nå stadens klimatmål om minskade växthusgasutsläpp och/eller bidra till en hög beredskap för kommande klimatförändringar som bland annat kan medföra ökad risk för översvämningar.

Stadsdelsnämndernas ansökningar i tertialrapport 2 omfattar investeringar i klimatsmarta vitvaror, LED-belysning, elcyklar och värmepumpar vilket medför minskad energiförbrukning och CO2 utsläpp samt kostnadsbesparingar. Finansiering sker ur Central medelsreserv 4: *Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda investeringsutgifter* i 2019 års budget enligt bilaga 1 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Förskolor med hög hyra

Medel har reserverats för bidrag till nämnder med hög förskolehyra i Central medelsreserv 2 *Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov*. Stadsledningskontoret gör avläsning två gånger per år, mars respektive september, i stadens lokaladministrativa system LOIS. Fördelning sker därefter samlat för helåret genom budgetjustering i tertialrapport 2. Bidrag till nämnderna utgår för 2019 totalt med 72,3 mnkr.

Utbyggnad av särskilda boenden för personer med fysisk och psykisk funktionsnedsättning

Medel har reserverats för stimulansbidrag för utbyggnad av särskilda boenden för personer med fysisk och psykisk funktionsnedsättning.

För nybyggda gruppboendestäder enligt LSS o SoL utgår ett särskilt hyresbidrag under tre år efter färdigställande. Stadsledningskontoret gör en avläsning för helåret i samband med tertialrapport 2 och fördelning sker via budgetjustering. Hyresbidrag utgår för 2019 till nämnderna om totalt 1,7 mnkr.

Stimulansbidrag för ny-, om- och tillbyggnad av vård- och omsorgsboende för äldre

Medel har reserverats för stimulansbidrag för ny-, om- och tillbyggnad av vård- och omsorgsboenden för äldre.

Farsta stadsdelsnämnd har ansökt om bidrag för merkostnader om 5,6 mnkr för ombyggnad av Edö vård- och omsorgsboende i Farsta strand vilket stadsledningskontoret tillstyrker.

Nämnderna har ansökt om budgetjustering av tidigare ansökt, samt i föreliggande ärende ansökt, och beviljat bidrag för ny-, om- och

tillbyggnad av vård- och omsorgsboenden för äldre om 8,6 mnkr vilket stadsledningskontoret tillstyrker.

Finansieras via finansförvaltningen

Nämnderna medges budgetjustering för omfördelning av internränta med 1,9 mnkr. Finansiering sker via finansförvaltningen.

Övriga ärenden

Statsbidrag för att minska segregation

Tillväxtverket har regeringens uppdrag att fördela statsbidrag till 32 kommuner som har områden med socioekonomiska utmaningar. Syftet är att stärka ekonomisk och social utveckling i dessa områden. Stöd kan sökas för åtgärder som syftar till att stärka ekonomisk och social utveckling, det kan till exempel handla om tidiga insatser för barn och unga, satsningar på utbildning, ökad trygghet, ökad sysselsättning och insatser för att stärka demokratin och det civila samhället. Stockholms stad ansökte och beviljades 50 mnkr för 2018. Riksdagens beslut om vårändringsbudgeten i juni innebar att statsbidraget har fördelats på samma nivå även för 2019.

Under 2018 fördelades medel till de sju prioriterade stadsdelsnämndernas lokala utvecklingsarbete utifrån fokusområdena uppväxt & utbildning, arbete & företagande, boende & stadsmiljö och demokrati & trygghet. Förslag till fördelning av statsbidraget för 2019 är de sju prioriterade stadsdelsnämnderna, socialnämnden samt Älvsjö stadsdelsnämnd, som finns med på polisens lista av utsatta områden. Medel avsätts också till kommunstyrelsen för samordning av arbetet på stadsledningskontoret. Fördelningen framgår av bilaga 1. Fokusområdena för årets satsning föreslås vara brottsförebyggande och trygghetsskapande åtgärder, insatser för unga vuxna i kriminalitet, insatser för barn och unga samt integrationsinsatser.

Ändrat ansvar för Skolplattform Stockholm

Projektet Skolplattform Stockholm påbörjades 2012. Sedan hösten 2016 har kommunstyrelsen varit ansvarig nämnd för projektet. Projektet är nu avslutat och förvaltningsorganisationen ska helt föras över till från kommunstyrelsen till utbildningsnämnden den 1 januari, 2020.

Med anledning av ovanstående överförs ansvaret för Skolplattform Stockholm från kommunstyrelsen till utbildningsnämnden. Detta avser även förvaltningsorganisationen med avseende på avtalsförvaltning och it-nära förvaltning av Skolplattform Stockholm, inklusive erforderliga licensavtal samt ansvaret för

framtida uppbyggnad/förstärkning av avtals- och it-nära förvaltningsorganisation för Skolplattform.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att ansvaret, förvaltningsorganisationen och arkivansvaret för Skolplattform Stockholm överförs från kommunstyrelsen till utbildningsnämnden.

Upphandling av stadsövergripande ordningsvakter på allmän plats

Staden bedriver sedan mars 2018 ett arbete med stadsövergripande ordningsvakter. Vakterna arbetar på förordnandeområden runt om i staden på allmän plats med syfte att förebygga brott och ordningsstörningar. Kommunstyrelsen har i budget för 2019 i uppdrag att utveckla arbetet med stadsövergripande ordningsvakter.

I dagsläget görs avrop för detta uppdrag från stadens centrala ramavtal för larm- och bevakningstjänster, dnr 3.3.2-239/2016, ett avtal som tecknades innan arbetet med de stadsövergripande ordningsvakterna inleddes.

För att ännu tydligare spegla nuvarande ambition och önskade arbetssätt föreslås en ny separat upphandling genomföras för detta uppdrag.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att kommunstyrelsen ska genomföra upphandling av stadsövergripande ordningsvakter på allmän plats. Vidare föreslår stadsledningskontoret, under förutsättning att kommunfullmäktige fattar beslut om genomförandet av upphandling, att kommunstyrelsen beslutar att stadsdirektören ska genomföra upphandlingen, fatta beslut om förfrågningsunderlag, val av leverantör, teckna avtal samt att vid behov vidta sådana förändringar, kompletteringar och/eller tillägg till avtal med vald leverantör, som utifrån affärsmässiga grunder är påkallade.

EIT-health

EIT-Health är ett EU-finansierat konsortium mellan offentlig sektor, akademi och företag med syfte att främja ett aktivt och hälsosamt liv för äldre. Äldreförvaltningen kommer att lämna detta samarbete vid årsskiftet 2019/2020. Orsaken är att andra åtaganden inom äldreförvaltningen har bedömts vara mer prioriterade, både ur ett personellt och ekonomiskt perspektiv.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att stadens deltagande i EU-

sammanslutningen för innovationer (EIT-Health) avslutas vid årsskiftet.

Rapportering av energianvändningen och växthusgasutsläppen 2017 och 2018, dnr KS 2018/1391 och KS 2019/946

Miljö- och hälsoskyddsnämnden redovisar i ”Rapportering av energianvändning och växthusgasutsläppen 2018” att utsläppen uppgick till 2,5 ton CO₂e per invånare 2016. Växthusgasutsläppen för 2017 beräknas vara 2,3 ton CO₂e per invånare 2017. Målet om högst 2,3 ton 2018 bedöms därför uppnås med god marginal.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden redovisar i ”Rapportering av energianvändning och växthusgasutsläppen 2017 och 2018” att utsläppen uppgick till 2,3 ton CO₂e per invånare 2017. Växthusgasutsläppen för 2018 beräknas vara 2,2 ton CO₂e per invånare. Målet om högst 2,2 ton 2019 bedöms därför redan har uppnåtts under 2018.

Den redovisade utsläppsminskningen beror främst på minskad användning av fossila bränslen för uppvärmning i den nordiska elproduktionen. Det råder dock osäkerhet för utvecklingen av transportsektorn både gällande trafikarbetet och genomslag av förnybara drivmedel.

Stockholms stads filmstrategi – återslagrapportering 2019, dnr KS 2019/1246

Stadsledningskontoret har i enlighet med vad som anges i Stockholms stads filmstrategi, dnr 171-1711/2015, nu rapporterat verksamheten gällande hur strategin efterlevs och hur staden utvecklas som en filmvänlig region.

Rapporten konstaterar att stadens arbete för en filmvänlig stad har stärkts och att samverkan mellan berörda förvaltningar och bolag ger mervärden för filmfrågan. Särskilda satsningar på tillståndsfrågan har bidragit till effektivare processer för de branschaktörer som verkar i eller gästar Stockholm. Ett fortsatt utvecklingsarbete i samverkan med regionen har potential att ytterligare stärka Stockholm som filmstad.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige godkänner rapporten.

Elhandelspolicy kommunkoncernen Stockholms stad och Elhandelsstrategi kommunkoncernen Stockholms stad, dnr KS 2015/000783

Kommunfullmäktige beslutade 2015 om elhandelspolicy inklusive elhandelsstrategi för kommunkoncernen Stockholms stad. Policy och strategin anger ramar för stadens elhandelsverksamhet samt hur och vilka krav som ska gälla vid inköp av elkraft. Syftet med policy och strategi är bland annat att:

- Ge mål och riktlinjer för elhandelsverksamheten inom kommunkoncernen.
- Ange hur ansvaret för elhandeln är fördelat.
- Identifiera vilka risker förknippade med elhandel som kommunkoncernen är exponerad för och hur riskerna ska hanteras och följas upp.

Elhandelspolicy och elhandelsstrategin för Stockholms stad ska årligen revideras vid större förändringar och fastställas av kommunfullmäktige. För 2019 föreslås inga förändringar.

Tillsynsrapport 2018 – Tillsyn av inomhusmiljö i bostäder. Redovisning av miljöförvaltningens rapport, dnr 2019/921
Tillsynen över inomhusmiljön består av tillsyn på grund av inkommande klagomål samt egeninitierad tillsyn. Under 2018 ökade antalet inkomna ärenden till 800 ärende, en ökning motsvarande cirka 14 procent jämfört med föregående år och som huvudsakligen förklaras av en kall vinter samt en varm sommar.

För den egeninitierade tillsynen påbörjades 22 ärenden och som medförde att 21 inspektioner utfördes. Utifrån inspektionerna har 18 ärenden medfört kravställande och uppföljning samt medfört att fyra ärenden kunnat avslutas utan vidare åtgärder.

Rapporten indikerar att såväl klagomålshanteringen som den egeninitierade tillsynen bidrar till förbättringar i inomhusmiljön.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige godkänner ”Tillsynsrapport 2018- Tillsyn av inomhusmiljön i bostäder”, dnr KS 2019/921, i enlighet med vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Bestämmelser om omställningsstöd och pension för förtroendevalda i Stockholms stad – OPF, dnr KS 2019/375
Bestämmelser om omställningsstöd och pension för förtroendevalda antogs av Sveriges Kommuner och Landsting den 20 oktober 2013 och av kommunfullmäktige den 26 maj 2014. Sveriges Kommuner

och Landsting har sedan den 14 september 2018 antagit förslag till reviderade bestämmelser om omställnings-stöd och pension till förtroendevalda (OPF 18).

I OPF 14 har delar om familjeskydd, samt till viss del även möjlighet till aktiva omställningsinsatser saknats. OPF 18 omfattar således reviderade bestämmelser för förtroendevalda gällande omställning, pension och familjeskydd.

Omställningsbestämmelserna tar sikte på aktiv omställning, med aktiva omställningsinsatser och tidsbegränsade ekonomiska omställningsstöd. Ändringarna som gjorts innebär att Omställningsfondens roll i omställningsarbetet har förtydligats.

OPF 18 är förtydligat i fyra kapitel, inledande bestämmelser, bestämmelser om omställningsstöd, pensionsbestämmelser samt familjeskydd.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige godkänner revideringen enligt bilaga 11.

Samordningsförbundet Stockholms stad – årsredovisning, revisionsberättelse och revisionsrapport 2018, dnr 2019/896 Samordningsförbundet Stockholms stad (Finsam) är ett finansiellt samordningsförbund inom rehabiliteringsområdet, och erbjuder insatser till personer som står långt från arbetsmarknaden och har behov av stöd från flera aktörer. Förbundet bildades 2016 och ägs av Stockholms stad, Försäkringskassan, Region Stockholm och Arbetsförmedlingen. Förbundets styrelse utses av medlemmarna och har det yttersta ansvaret för förbundets verksamhet. Förbundets räkenskaper och årsredovisning samt styrelsens förvaltning granskas av revisorer. I revisionsberättelsen för 2018 tillstyrker revisorerna att styrelsen och dess ledamöter beviljas ansvarsfrihet.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunfullmäktige beslutar att styrelsen för Samordningsförbundet Stockholms stad beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2018.

Uppföljning av stadens lex Sarah rapportering 2018, dnr KS 2019/872

Socialnämnden och äldrenämnden har följt upp rapporterade missförhållanden för berörda nämnder enligt bestämmelserna om Lex Sarah under 2018. Totalt rapporterades 304 missförhållanden under året. Av dessa rapporter avsåg 219 verksamhet som bedrivs i stadens egen regi och 85 i enskild verksamhet. Jämfört med 2017 har det totala antalet rapporter om missförhållanden ökat, både vad

gäller rapportering från verksamhet i egen regi och i enskild regi. Även antalet anmälningar till IVO om allvarliga missförhållanden har ökat jämfört med 2017. Ökningen av det totala antalet inkomna lex Sarah-rapporter har skett inom samtliga verksamhetsområden, undantaget äldreomsorgen. Den största ökningen sett till antalet rapporter återfinns inom barn och ungdom. Stadsledningskontoret vill särskilt understryka vikten av det systematiska kvalitetsarbetet för att komma tillrätta med brister i verksamheten och förhindra att liknande missförhållanden uppkommer igen.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige godkänner uppföljningen av stadens lex-Sarah rapportering år 2018.

Rapport - Handlingsplan för förbättrad arbetssituation för socialsekreterare och biståndshandläggare i Stockholms stad, dnr KS 2019/676

I Stockholms stads budget för 2015 fick kommunstyrelsen i uppdrag att i samråd med socialnämnden ta fram en stadsövergripande handlingsplan för förbättrad arbetssituation för socialsekreterare och biståndshandläggare. Ytterst är syftet med Stockholms stads handlingsplan att staden ska kunna erbjuda en socialtjänst och äldreomsorg av god kvalitet. För att kunna göra det behöver anställda inom socialtjänsten och äldreomsorgen ha goda förutsättningar att kunna utöva sitt arbete i enlighet med professionellt kunnande och med lagstiftningens intentioner.

Socialtjänsten inkluderat äldreomsorgen i Stockholms stad har under det senaste decenniet ställts inför stora utmaningar i form av bland annat hög personalomsättning och ökande administrativa bördor för såväl medarbetare som chefer. För att möta detta pågår i staden sedan 2015 ett utvecklingsarbete inom socialtjänstens och äldreomsorgens myndighetsutövning. Basen i arbetet är handlingsplanen för förbättrad arbetssituation med 13 särskilt belysta områden. Dessa fokusområden, tillsammans med övriga frågor som lyfts i planen, bedöms ha en stark påverkan på arbetssituationen för medarbetare och chefer.

För att befästa den begynnande positiva utvecklingen när det gäller arbetssituationen inom myndighetsutövningen har beslut fattats om att arbetet med att förbättra arbetssituationen i enlighet med handlingsplanen för socialsekreterare och biståndshandläggare ska fortsätta. Vid socialnämndens sammanträde den 16 april 2019 fick socialförvaltningen i uppdrag att återkomma till nämnden med en uppdaterad handlingsplan för åren 2019-2022.

Uppföljning Stockholms stads miljöprogram 2016-2019

Miljöprogrammet är ett stadsövergripande styrdokument. I programmet identifieras nämnder och styrelser som har en nyckelroll i genomförande- och eller uppföljningshänseende. Ansvar för uppföljningen av delmålen är av kommunfullmäktige fördelat på kommunstyrelsen och ett antal bolag och facknämnder, medan genomförandansvaret åvilar samtliga nämnder. Kommunstyrelsen har det övergripande uppföljningsansvaret för miljöprogrammet. För 2018 bedömde kommunstyrelsen att inriktningsmålet ”Ett klimatsmart Stockholm” uppfylldes delvis i verksamhetsberättelsen 2018. Eventuella uppdrag och uppmaningar görs i tertiärrapport 1 och/eller 2 i samband med bedömning av kommunfullmäktiges verksamhetsområdesmål eller i samband med budget för 2020.

Miljöprogrammet 2016-2019 består av sex övergripande inriktningsmål samt 30 delmål. Av Miljöprogrammets 30 delmål bedömer uppföljningsansvariga nämnder att ett förväntat utfall vid programmets utgång 2019 är att 22 delmål uppfyllts helt, sju delmål uppfyllts delvis och ett delmål uppfylls ej.

Den samlade uppföljningen för 2018 för Stockholms stads miljöprogram 2016-2019, återfinns i sin helhet i bilaga 10, dnr KS 2019/1454.

Överenskommelse om förskottering av medfinansiering för kollektivtrafikobjekten i Sverigeförhandlingen

Den 21 april 2017 träffades inom ramen för Sverigeförhandlingen överenskommelsen Ramavtal 6-Storstad Stockholm (nedan ”Ramavtalet”). Ramavtalet reglerar bland annat utbyggnad av kollektivtrafiken i Stockholmsregionen genom anläggande av kollektivtrafikobjekten Tunnelbanan Älvsjö -Fridhemsplan, Roslagsbanan till City, Spårväg syd, samt Tunnelbanestation Hagalund.

Kommunfullmäktige beslutade 2017-06-12 (Dnr 111-731/2017) att godkänna Ramavtalet med tillhörande bilagor. Enligt Ramavtalet kan Regionen och berörda kommuner träffa överenskommelse om att tidigarelägga sin finansiering respektive medfinansiering av kollektivtrafikobjekten för att möjliggöra tidigare projektstarter, till exempel för att minska projektrisker.

En överenskommelse om förskottering har nu träffats mellan Regionen och berörda kommuner i syfte att tidigarelägga planeringsfasen för Tunnelbanan Älvsjö-Fridhemsplan,

Roslagsbanan till City och Spårväg syd. Förskotteringen innebär att projekten tidigareläggs med start av planeringsfasen år 2020. (Se bilaga 12 inklusive bilaga a-c).

Överenskommelsen om förskottering innebär att projektarbetet och därmed stadens utbetalningar av medfinansiering startar tidigare än planerat. För Stockholms stads del innebär överenskommelsen förskottering av medfinansiering enligt tabellen nedan.

Stockholms stads förskottering, mnkr i prisnivå januari 2016

Objekt/År	2020	2021	2022	Summa
Spårväg syd	19	39	39	97
Tunnelbana Älvsjö-Fridhemsplan	26	39	0	65
Roslagsbanan	9	26	26	61
Totalt (mnkr)	54	104	65	223

Delårsbokslut

Beloppen i tabellerna är avrundade och summerar därför inte exakt.

Resultaträkning

mnkr	Not	Staden			Den kommunala koncernen	
		2019-08-31	2018-08-31	2019 Budget	2019-08-31	2018-08-31
Verksamhetens intäkter	1	8 236,6	8 284,6	8 159,3	16 782,0	16 638,9
Jämförelsestörande intäkter	2	1 343,9	1 799,1	0,0	1 594,4	1 898,4
Verksamhetens kostnader	3	-37 105,2	-35 911,5	-52 329,5	-41 573,5	-40 108,9
Jämförelsestörande kostnader	4	-386,6	-757,4	0,0	-397,3	-770,5
Avskrivningar	5	-1 040,0	-949,1	-1 291,5	-3 619,8	-3 378,6
Verksamhetens nettokostnader		-28 951,3	-27 534,3	-45 461,7	-27 214,3	-25 720,6
Skatteintäkter	6	32 769,5	31 819,8	47 882,3	32 769,5	31 819,8
Generella statsbidrag och utjämning	7	-2 704,5	-2 569,3	-4 172,1	-2 704,5	-2 569,3
Resultat från andelar i intresseföretag	8				309,0	364,8
Verksamhetens resultat		1 113,7	1 716,2	-1 751,5	3 159,7	3 894,6
Finansiella intäkter	9	1 967,7	2 216,0	2 501,6	295,5	89,5
Finansiella kostnader	10	-460,3	-477,1	-750,0	-435,9	-439,4
Resultat efter finansiella poster		2 621,1	3 455,1	0,1	3 019,3	3 544,8
Skatt	11	-	-	-	-375,2	-292,8
Årets resultat*		2 621,1	3 455,1	0,1	2 644,1	3 252,0
Avgår jämförelsestörande intäkt	12	-647,3	-529,4	0,0	-	-
Årets resultat efter balanskravsjusteringar		1 973,8	2 925,7	0,1	-	-

Balansräkning

mnkr	Not	Staden		Den kommunala koncernen	
		2019-08-31	2018-12-31	2019-08-31	2018-12-31
TILLGÅNGAR					
Immateriella anläggningstillgångar					
Immateriella anläggningstillgångar	13	-	-	79,1	69,5
Summa immateriella anläggningstillgångar		-	-	79,1	69,5
Materiella anläggningstillgångar					
Mark, byggnader och tekniska anläggningar	14	55 876,7	55 061,5	145 947,8	142 839,5
Maskiner och inventarier	15	791,7	829,2	9 435,7	9 411,0
Pågående ny-, till- och ombyggnader	16	24 355,5	21 787,2	48 199,0	43 187,8
Summa materiella anläggningstillgångar		81 024,0	77 677,8	203 582,5	195 438,2
Finansiella anläggningstillgångar					
Aktier och andelar	17	4 265,6	4 265,6	3 499,0	3 245,3
Kapitalandel intresseföretag	18	-	-	5 979,7	6 095,6
Långfristiga fordringar	19	16,3	16,9	78,3	77,9
Summa finansiella anläggningstillgångar		4 281,9	4 282,5	9 557,1	9 418,8
Summa anläggningstillgångar		85 305,9	81 960,3	213 218,6	204 926,6
Omsättningstillgångar					
Exploateringsfastigheter	20	1 467,3	1 727,8	1 467,3	1 727,8
Varulager och pågående arbete	21	1,6	4,8	38,7	41,6
Kortfristiga fordringar	22	80 121,6	75 303,3	4 863,8	4 811,9
Kortfristiga placeringar	23	13,2	14,8	12,5	196,9
Kassa och bank	24	405,4	50,0	508,1	59,1
Summa omsättningstillgångar		82 009,1	77 100,7	6 890,3	6 837,3
SUMMA TILLGÅNGAR		167 314,9	159 061,0	220 108,9	211 763,9
EGET KAPITAL OCH SKULDER					
EGET KAPITAL					
Eget kapital	25,26				
Årets resultat enl resultaträkning		2 621,1	3 176,4	2 644,1	3 083,2
Resultatutjämningsreserv		0,0	0,0	0,0	0,0
Övrigt eget kapital		72 936,6	69 760,2	123 985,3	120 902,7
Summa eget kapital		75 557,7	72 936,6	126 629,4	123 985,9
Avsättningar					
Pensioner och liknande förpliktelser	27	7 115,4	6 620,6	9 482,2	8 788,6
Uppskjuten skatteskuld				1 455,0	1 482,1
Övriga avsättningar	28	11 594,6	11 643,8	11 777,4	11 836,4
Summa avsättningar		18 710,0	18 264,5	22 714,6	22 107,1
Långfristiga skulder					
Obligationslån	29	32 650,2	27 830,5	32 650,2	27 830,5
Reverslån	30	14 700,0	12 700,0	14 700,0	12 700,0
Övriga långfristiga skulder	31	632,9	562,1	1 092,7	953,1
Summa långfristiga skulder		47 983,1	41 092,6	48 442,9	41 483,5
Kortfristiga skulder					
Kortfristiga skulder	32	16 345,3	19 081,2	13 552,5	16 486,7
Kortfristiga lån	33	8 718,8	7 686,3	8 769,4	7 700,7
Summa kortfristiga skulder		25 064,2	26 767,4	22 322,0	24 187,4
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		167 314,9	159 061,0	220 108,9	211 763,9

Ansvars- och borgensförbindelser	34	411,9	411,9	498,8	498,8
Pensionsskuld ansvarsförb inkl löneskatt	35	16 519,3	16 735,8	16 519,3	16 735,8
Derivatinstrument; marknadsvärde	36	84,9	-291,9	84,9	-291,9
Leasingavtal operationell leasing erläggs	37	12 674,6	11 329,6	4 328,0	4 465,1
Leasingavtal operationell leasing erhålls	37	-	-	25 341,5	18 059,3
Efterutdelning 2012 §5:1 allbolagsl kvarstår	38	77,9	103,2		
Efterutdelning 2013 §5:1 allbolagsl kvarstår	38	1 127,8	1 234,2		
Efterutdelning 2014 §5:1 allbolagsl kvarstår	38	265,7	265,7		
Kommunens andel i kommunala koncernföretag	39	-	-	-	-

Kassaflödesanalys

mnkr	Not	Staden		Den kommunala koncernen	
		2019-08-31	2018-12-31	2019-08-31	2018-12-31
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN					
Årets resultat		2 621,1	3 176,4	2 644,1	3 083,2
Återläggning reavinst/realförluster	40	-1 293,0	-2 552,1	-1 521,6	-2 617,0
Justering för ej likviditetspåverkande poster	41	1 670,7	2 507,1	3 901,2	5 773,5
Minskning av avsättningar pga utbetalningar	42	-11,9	-77,7	-11,9	-77,7
Medel från verksamheten före förändring av rörelsekapital		2 986,9	3 053,7	5 011,7	6 161,9
Ökning/minskning kortfristiga fordringar	43	-4 816,7	-6 516,0	80,2	390,7
Ökning/minskning förråd och varulager		3,2	-0,7	2,9	1,5
Ökning/minskning kortfristiga skulder	44	-1 703,2	486,6	-1 209,8	1 225,5
Kassaflöde från den löpande verksamheten		-3 529,9	-2 976,4	3 885,0	7 779,5
UTBETALNING AV BIDRAG TILL STATLIG INFRASTRUKTUR*					
Utbetalning av bidrag till statlig infrastruktur		-181,5	-364,2	-181,5	-364,2
INVESTERINGSVERKSAMHETEN					
Investering i immateriella anläggningstillgångar	45	-	-	-1,7	-6,6
Försäljning av immateriella anläggningstillgångar		-	-	0,0	0,0
Investering i materiella anläggningstillgångar	46	-4 446,0	-7 098,1	-12 365,9	-19 562,6
Försäljning av materiella anläggningstillgångar	47	1 613,3	3 207,5	1 986,8	3 275,0
Investering i finansiella anläggningstillgångar	48	-0,7	-240,7	-124,9	-240,7
Försäljning av finansiella anläggningstillgångar	49	0,7	13,5	275,5	6,2
Övrig förändring anläggningstillgångar		-	-	-	-
Kassaflöde från investeringsverksamheten		-2 832,7	-4 117,8	-10 230,1	-16 528,7
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN					
Nyupptagna lån		15 572,1	13 439,4	15 572,1	13 439,4
Amortering av långfristiga skulder		-5 626,6	-5 430,0	-5 626,6	-5 430,0
Ökning/minskning av långfristiga skulder	50	-3 046,7	-31,4	-2 970,6	1 498,8
Ökning/minskning av långfristiga fordringar		0,6	0,8	0,6	0,8
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		6 899,4	7 978,7	6 975,5	9 508,9
Årets kassaflöde		355,3	520,2	449,0	395,5
Likvida medel vid årets början		50,0	-470,2	59,1	-336,4
Likvida medel vid periodens slut	51	405,4	50,0	508,1	59,1
Räntebärande nettotillgång/skuld		13 209,9	14 878,2	-44 943,9	-38 426,2
Räntebärande nettotillgång/skuld vid årets början		14 878,2	15 940,9	-38 426,2	-29 324,8
Räntebärande nettotillgång/skuld vid periodens slut		13 209,9	14 878,2	-44 943,9	-38 426,2

*Se not 42, bidrag till statlig infrastruktur bryts ut från minskning av avsättning och redovisas separat.

Redovisningsprinciper

Lag om kommunal bokföring och redovisning

Bokslutet har upprättats i enlighet med Lag om kommunal bokföring och redovisning (SFS 2018:597) och Rådet för kommunal redovisnings rekommendationer.

Avskrivningar

Staden använder linjär avskrivning – ett lika stort belopp skrivs av varje månad under nyttjandeperioden. Omkostnadsförd anläggning - ingen avskrivning görs - används till exempel för mark och konst. Komponentavskrivning tillämpas från och med år 2015.

Komponentindelning görs vid kalkylering och aktivering. Inget krav på komponentindelning finns under byggnadstiden.

Komponentindelning görs utifrån naturliga komponenter där utbytestid/underhållstid är avgörande för vad som ska räknas som naturligt. Vid utbyte av komponenter förutsätts i normalfallet den tidigare komponenten vara slutavskriven och ingen utrangering görs. Uppenbara undantag från regeln är till exempel utbyte av hiss. Görs utbytet av komponenten efter ett tidsintervall, som väsentligt avviker från nyttjandetiden ska utrangering göras. En gång per år utranteras nollställda, ersatta komponenter. Som utgångspunkt för bedömning av nyttjandetider har staden hämtat vägledning från Rådet för kommunal redovisnings (RKR) idéskrift Avskrivningar.

Värderingsprinciper

Anläggningstillgångar har redovisats till anskaffningsvärdet. I anskaffningsvärdet inräknas utgifter för nedmontering och bortforsling av tidigare tillgång och återställande av plats om detta är en förutsättning för den nya tillgången. Som anläggningstillgång räknas tillgångar, som har en nyttjandeperiod på minst tre år och uppgår till minst ett prisbasbelopp. För investeringar i annans fastighet gäller, om fastigheten tillhör de kommunala bolagen Skolfastigheter i Stockholm AB och Micasa Fastigheter i Stockholm AB, att investeringsutgiften ska uppgå till minst 0,5 mnkr för att räknas som investering. Beslut om detta undantag är fattat i kommunfullmäktige den 3 november 2008 och ska omfatta mindre projekt och byggåtgärder. Undantaget bedöms beloppsmässigt vara försumbart och därmed inte påverka räkenskaperna i någon väsentlig omfattning.

Aktiveringstidpunkt för anläggning

En anläggning aktiveras i normalfallet och börjar skrivas av när den tas i bruk. Om inte samtliga utgifter flutit in eller kunnat uppskattas med rimlig säkerhet får aktiveringstidpunkten skjutas upp högst sex månader.

Omsättningstillgångar har redovisats till det lägsta av anskaffningsvärdet och verkligt värde på balansdagen.

Från och med 2019 beräknas leverantörsskulder i utländsk valuta till kurs på balansdagen, det vill säga 31 augusti 2019 i tertialbokslut 2. Ingen omräkning av jämförelseperioden är gjord då bokningen för 2019 är av ringa värde och då leverantörsskulder för jämförelseperioden i utländsk valuta hade ringa omfattning. För stadens del påverkar lagändringen endast dessa skulder då upplåning i andra valutor alltid valutasäkras.

Immateriella tillgångar

Stockholms stad redovisar i dag inga immateriella tillgångar. Enligt stadens redovisningsregler för investeringar ska restriktiviteten iaktas när en tillgång klassificeras som immateriell för att undvika en övervärdering av tillgångssidan. Till och med tertialrapport 2 2019 bedöms inga tillgångar uppfylla kraven på en immateriell tillgång.

Nedskrivning av tillgångar

Nedskrivning av tillgångar görs i enlighet med rekommendationen RKR R6. Staden tillämpar gränsen att en anläggnings värde ska uppgå till minst 1 mnkr för att en prövning av nedskrivningsbehov ska göras. Nedskrivning görs när bokfört värde överstiger återvinningsvärdet med minst 0,5 mnkr och förändringen bedöms som varaktig, där varaktig definieras som minst fem år.

Leasing

I enlighet med Rådet för kommunal redovisnings rekommendation RKR R5 Leasing redovisar staden kommande kostnader för leasingavtal. Finansiell leasing redovisas i balansräkningen. En väsentlighetsbedömning har gjorts och avtal har endast tagits med där den totala utgiften överstiger 0,5 mnkr eller den årliga kostnaden överstiger 0,2 mnkr. Operationell leasing redovisas inom linjen med samma beloppsgränser, som för finansiell leasing. Enligt rekommendationen ska redovisning ske om leasingtiden överstiger tre år. Stadens avtal om IT-tjänster nämns i not om operationell leasing, trots att tidsvillkoret inte är uppfyllt på grund av att detta ekonomiska åtagande är omfattande.

Försäljning och inköp av anläggningstillgångar

Vid försäljning och köp av anläggningstillgångar gäller, som huvudregel, att transaktionen bokförs vid dagen för tillträde.

Lånekostnader

Lånekostnaderna belastar den period de hänförs till och inräknas inte i tillgångars anskaffningsvärdet.

Klassificering

Kortfristiga fordringar och skulder förfaller till betalning inom tolv månader från balansdagen. *Långfristiga fordringar och skulder* förfaller till betalning efter mer än tolv månader efter balansdagen. Undantag är investeringsbidrag och gatukostnadsersättning som i sin helhet redovisas som långfristiga skulder då dessa ej är likvidpåverkande. Staden redovisar investeringsbidrag och gatukostnadsersättning som skulder enligt valmöjligheten i RKR R2.

Båtaggifter, som felaktigt klassificerats som investeringsinkomster och skuldförts har rättats 2019 och intäktsförts. Omfattningen, 19 mnkr, måste anses som ringa i förhållande till stadens omsättning, varför jämförelseperioden inte rättats.

Exploateringsfastigheter, som avses avyttras redovisas som omsättningstillgångar. Semesterlöneskuld, okompenserad övertid är skuldförda enligt ställning den 31 augusti 2019.

Finansverksamhet

Finansverksamheten inom kommunkoncernen grundar sig på stadens finanspolicy, som fastställs årligen av kommunfullmäktige. Utländska lån värderas enligt principer för säkringsredovisning. Staden utnyttjar valutaterminer och/eller ränte- och valutaswappar i syfte att säkra positioner avseende kurs- och ränteförändringar. Köp eller försäljning av finansiella tillgångar eller skulder redovisas per likviddagen. Finansiella omsättningstillgångar och kortfristiga skulder värderas till anskaffningsvärdet. Eventuella emissionsutgifter och liknande transaktionsutgifter periodiseras enligt linjär metod. Avseende över- och underkurser på obligationer periodiseras även belopp under en miljon kronor. Staden har för närvarande inga tillgångar placerade för avkastning och därför inga tillgångar som ska redovisas till marknadsvärde.

Jämförelsestörande poster

Som jämförelsestörande poster redovisas vinster och förluster samt poster av engångskaraktär, som inte tillhör den normala verksamheten. Hit räknas exploateringsinkomster och utgifter som bruttoredo visas enligt gällande regelverk, bokfört värde som kostnad och försäljningsinkomsten som intäkt. Enligt beslut i kommunfullmäktige 2014/2017 har en in-teckning gjorts av eget

kapital till olika åtgärder. Staden har valt att redovisa ovanstående poster som jämförelsestörande om de uppgår till minst 0,1 mnkr.

Avsättningar

Staden gör, utöver avsättning för pensionsskulden, avsättningar för effekter av stora omorganisationer, när detta är aktuellt, åtaganden inom det infrastrukturella området med mera. Vid avsättningar tillämpas direkt resultatföring. Posterna redovisas som jämförelsestörande.

Pensionsåtaganden

Stadens pensionsskuld redovisas dels som en avsättning i balansräkningen, dels som en ansvarsförbindelse. Pensioner intjänade till och med 1997 redovisas som en ansvarsförbindelse. Stadens personals individuellt intjänade pensionsrättigheter under året redovisas i balansräkningen som en upplupen kostnad. Pensionsskulden är korrigerad med bortförsäkrade åtaganden, vilka har liten omfattning. Förändringar enligt rekommendation om Särskild avtalspension och visstidspension är gjord och påverkar ansvarsförbindelsen men ej skulden. Åtaganden avseende latent efterlevandepension ingår i skuld och ansvarsförbindelse.

Beräkningen av pensionsskulden är gjord enligt Riktlinjer för beräkning av pensionsskuld (RIPS 19). Grunden för beräkningarna är pensionsavtalet KAP-KL. Personal födda 1986 eller senare sorterar under pensionsavtalet AKAP-KL. Avtalet är avgiftsbestämt och därmed görs ingen avsättning till pensioner

Fordringar/skulder mot koncernbolagen

Staden handhar upplåning respektive utlåning åt de kommunala bolagen. Bolagen har konto i stadens koncernstruktur med några få undantag. Beroende på saldo redovisas fordran eller skuld gentemot respektive bolag. Två bolag har sin skuld mot Stockholms Stadshus AB i stället för direkt mot staden.

Sammanställda räkenskaper

Allmänt

Enligt Lag om kommunal bokföring och redovisning ska Stockholms stads års- och delårsbokslut även omfatta sådan verksamhet som bedrivs av andra juridiska personer inom den kommunala koncernen och sammanställda räkenskaper ska upprättas. Syftet med de sammanställda räkenskaperna, som är den kommunala motsvarigheten till koncern-redovisning, är att ge en samlad bild av stadens nämnder, aktiebolag och kommunalförbunds verksamhet och ekonomiska ställning.

De sammanställda räkenskaperna har upprättats enligt RKR R16 Sammanställda räkenskaper. Stadens nämnder har proportionellt konsoliderats med stadens direkt och indirekt hel- och samägda företag där staden minst har ett betydande inflytande. År 2019 ingår även SHIS Bostäder i de sammanställda räkenskaperna då de beräknas vara en icke ringa del av den kommunala koncernens verksamhet. Jämförelseperioden är justerad

Skillnad i redovisningsprinciper mellan bolagen och staden kan förekomma på grund av att olika lagstiftning och rekommendationer tillämpas för staden respektive bolagen. I de sammanställda räkenskaperna har effekter av väsentlig betydelse beroende på skillnader mellan redovisningsprinciper för bolag och staden justerats utifrån kommunala redovisningsprinciper.

De sammanställda räkenskaperna upprättas i samband med tertialrapport 2 och årsbokslut.

De sammanställda räkenskapernas konsolideringsprinciper Huvuddelen av stadens bolag finns samlade i koncernen Stockholms Stadshus AB som är helägd av staden. Bokslutet för koncernen Stockholms Stadshus AB används som underlag för konsolidering av de sammanställda räkenskaperna. Alla interna mellanhavanden samt interna vinster och förluster av väsentlig betydelse har eliminerats vid upprättandet av de sammanställda räkenskaperna. Det i koncernen Stockholms Stadshus AB ingående dotterbolaget S:t Erik Livförsäkring AB redovisar finansiella instrument till verkligt värde i enlighet med villkor som från och med 2019 gäller för kommuner.

De sammanställda räkenskaperna har fram till och med 2018 i huvudsak upprättats enligt förvärvsmetoden, vilket innebär att endast ägda andelar av företagens räkenskapsposter konsolideras samt att de bokförda värdena av andelar i koncernföretagen elimineras mot förvärvad andel av dotterbolagens egna kapital. Från och med 2019 används proportionell metod vid konsolideringen. Ändring av konsolideringsmetod påverkar konsolideringen för Stadsholmen, Stockholm Vatten AB och Kapellskär. Jämförelseperioden är justerad. I de sammanställda räkenskaperna finns ett samägt företag som konsolideras med kapitalandelsmetoden, Stockholm Exergi AB. Avsteget mot att använda proportionell konsolideringsmetod gällande AB Stockholm Exergi görs på grund av att det ger en mer rättvisande bild av innehavet eftersom staden inte har det bestämmande inflytandet och eftersom verksamheten i det samägda företaget är av kommersiell

karaktär. Kapitalandelsmetoden har använts avseende Stockholm Exergi AB även 2018.

Tillämpning av vissa redovisningsprinciper i Stockholms stad

Exploateringsfastigheter

Exploateringsfastigheter, som avses avyttras redovisas som omsättningstillgångar vid samtliga bokslutstillfällen. Aktiverade tillgångar avses endast att avyttras i undantagsfall. Berört är pågående ny- till- och ombyggnader, som inte är aktiverade. Den del av dessa upparbetade anläggningar, som avses säljas, bokförs som omsättningstillgång vid bokslutstillfället. Vid försäljningar bruttoredo visas bokfört värde som kostnad och försäljningsköpeskillingen som intäkt.

Investeringsinkomster

Staden redovisar investeringsbidrag och gatukostnadsersättning som skulder enligt valmöjligheten i rekommendation RKR R2 från Rådet för Kommunal redovisning att använda bestämmelserna i RKR 18.1.

Fastighetsnämndens förvaltning

Fastighetsnämndens förvaltning, fastighetskontoret, har till och med 2018 utgjort en sluten redovisningsenhet. Slutna redovisningsenheter fungerar under bolagsliknande former. Från och med 2019 fungerar fastighetskontoret som övriga förvaltningar. Förändringen berör inte externredovisningen.

Definitioner till delårsbokslut

Anläggningstillgångar är tillgångar som är avsedda för stadigvarande bruk i verksamheten. Kan vara immateriella (till exempel koncessioner), materiella (till exempel byggnader) eller finansiella (till exempel aktier).

Avskrivning enligt plan är den fördelade totalutgiften för en anläggningstillgång. Kostnaden fördelas över de antal år som tillgången används i verksamheten. På tillgångar som mark och konst görs ingen avskrivning.

Avsättningar är legala förpliktelser som är hänförliga till räkenskapsåret eller tidigare räkenskapsår och som på balansdagen är säkra eller sannolika till sin förekomst men ovissa till belopp eller till den tidpunkt då de ska infrias.

Balanskravet är kopplat till resultaträkningen. Enligt kommunallagen ska budgeten upprättas så att intäkterna överstiger

kostnaderna (KL 11 kap. 5 §). Om det redovisade resultatet blir negativt, det vill säga om kostnaderna för ett visst räkenskapsår överstiger intäkterna, ska det negativa resultatet regleras senast under det tredje året efter det att det negativa resultatet redovisades. Huvudprincipen är att realisationsvinster inte ska inräknas i intäkterna då avstämning med balanskravet görs. Undantag kan dock göras om det står i överstämmelse med god ekonomisk hushållning, till exempel om försäljningen är ett led i en omstrukturering.

Balansräkningen (BR) är en sammanställning av tillgångar, eget kapital, avsättningar och skulder på balansdagen, det vill säga redovisningsperiodens sista dag.

Certifikat kan emitteras av till exempel kommuner eller företag. Lån kan upptas genom utgivande, emission, av löpande skuldebrev med löptider upp till ett år.

Eget kapital utgör skillnaden mellan tillgångar och skulder. Visar hur stor del av tillgångarna som inte finansierats med lån.

Eliminering innebär att interna poster tas bort, så att uppgifter om intäkter, kostnader, fordringar och skulder endast innehåller för staden externa poster.

Euro Commercial Paper (ECP) är certifikat med löptider på upp till ett år och som kan emitteras i flera olika valutor.

Euro Medium Term Note (EMTN) är skuldebrev i form av obligationer, med löptid över ett år. Dessa obligationer kan emitteras i flera olika valutor.

Förpliktelse – ett åtagande som härrör från kontrakt, lagstiftning eller annan laglig grund.

Kassaflödesanalysen visar in- och utbetalningar för stadens olika verksamheter. Summan av in- och utbetalningar utgör årets totala kassaflöde.

Finansnetto är skillnaden mellan posterna finansiella intäkter och finansiella kostnader i resultaträkningen.

Medium Term Note (MTN) är lån som upptas genom utgivande, emission, av löpande skuldebrev i form av obligationer med löptider om lägst ett år.

Omsättningstillgångar är tillgångar som inte innehas för stadigvarande bruk, utan förbrukas i samband med framställning av produkter eller tjänster eller på annat sätt används i rörelsen.

Resultaträkningen (RR) är en sammanställning av intäkter och kostnader som utmynnar i ett resultat för en viss period.

Noter till resultaträkning

Interna poster är eliminerade

Särredovisning finns upprättad avseende Kyrkogårdsnämndens verksamhet, Stockholm Vatten AB och Stockholm Avfall AB och återfinns i samtliga ekonomiska ärenden under året, till exempel budgetärendet, bokslutsärendet.

Kyrkogårdsnämnden redovisas separat under Stockholms stad medan Stockholm Vatten AB och Stockholm Avfall AB redovisas separat under bolagskoncernen Stockholm Stadshus AB.

Från och med 2019 är den kommunala koncernen konsoliderad med proportionell metod utom Stockholm Exergi AB, som är konsoliderad med kapitalandelsmetoden. Staden äger del av Stockholm Exergi AB, som bedriver verksamhet på affärsmässiga grunder och vid klyvning hade räkenskapernas olika poster dominerats av del från Stockholm Exergi AB beroende på bolagets storlek och karaktär.

Konsolideringsmetoden förändras därmed 2019 avseende Stadsholmen, Stockholm Vatten AB och Kapellskär som tidigare konsoliderats enligt förvärvsmetoden. De sammanställda räkenskaperna är kompletterade med stiftelsen SHIS bostäder. Jämförelseperioden är justerad avseende förändringarna.

Noter till resultaträkningen				
Not 1 Verksamhetens intäkter				
	Staden		Den kommunala koncernen	
mnkr	2019-08-31	2018-08-31	2019-08-31	2018-08-31
Taxor, avgifter m m*	3 393,5	3 287,4	6 807,9	6 694,9
Hyror, tomträttsavgälder	2 775,2	2 802,2	7 783,1	7 610,9
Statsbidrag	2 041,6	2 167,0	2 164,8	2 305,0
EU-bidrag	26,3	28,1	26,3	28,1
Summa verksamhetens intäkter	8 236,6	8 284,6	16 782,0	16 638,9
Not 2 Jämförelsestörande intäkter				
	Staden		Den kommunala koncernen	
mnkr	2019-08-31	2018-08-31	2019-08-31	2018-08-31
Realisationsvinster vid försäljningar	647,3	518,2	897,8	617,5
Försäljning av exploateringsfastigheter**	696,6	1 280,9	696,6	1 280,9
Summa jämförelsestörande intäkter	1 343,9	1 799,1	1 594,4	1 898,4
*I beloppet ingår rättelse av fel avseende båtavgifter 2019 med 19,1 mnkr				
**Försäljning av exploateringsfastigheter bruttoredovisas.				
Not 3 Verksamhetens kostnader*				
	Staden		Den kommunala koncernen	
mnkr	2019-08-31	2018-08-31	2019-08-31	2018-08-31
Material och köpta tjänster m m	-2 851,9	-2 806,1	-8 553,7	-8 198,6
Bostadstillägg, sociala bidrag och andra understöd varav försörjningsstöd/socialbidrag	-1 561,9	-1 494,6	-1 561,9	-1 494,6
Entreprenader och köp av verksamhet	-12 608,8	-12 589,1	-12 755,0	-12 719,6
Lokalkostnader	-3 196,4	-3 038,4	-	-
Löner**	-11 491,6	-10 911,3	-12 617,1	-12 002,9
Arbetsgivaravgifter och avtalsförsäkringar	-3 558,1	-3 387,5	-3 920,5	-3 741,3
Pensionskostnader***	-1 854,0	-1 651,5	-2 038,2	-1 834,4
varav utbetalning av pensioner	-649,2	-622,2	-649,2	-622,2
varav pensionsavgifter	-553,9	-544,1	-553,9	-544,1
varav tjänstepensionsförsäkringsavgifter	0,0	0,0	0,0	0,0
varav särskild löneskatt	-290,3	-291,6	-325,7	-364,8
varav förändring av pensionsskuld inkl. löneskatt	-360,4	-193,5	-360,4	-193,5
Övriga personalkostnader****	17,6	-30,2	-125,9	-113,9
Utrangeringar*****	0,0	-2,9	-1,2	-3,6
Summa verksamhetens kostnader	-37 105,2	-35 911,5	-41 573,5	-40 108,9
*Varav kostnad för räkenskapsrevision	3,9	3,8	3,9	3,8
**Timlöner, ersättning obekvämt arbetstid, övertid inklusive arbetsgivaravgift samt ej reglerat avtal avseende vårdförbundet är periodiserade.				
***Ränte- och basbeloppsuppräkningskostnader inklusive löneskatt redovisas under finansiella kostnader				
****Varav +220,7 mnkr 201908, +194,2 mnkr 201808 aktiverat eget arbete				
***** Utrangeringar flyttade från avskrivningar till verksamhetens kostnader. Redovisning enligt praxis				

Not 4 Jämförelsestörande kostnader	Staden		Den kommunala koncernen	
	2019-08-31	2018-08-31	2019-08-31	2018-08-31
mnkr				
Bokfört värde försäljning exploateringstillgångar*	-50,8	-192,6	-50,8	-192,6
Realisationsförluster vid försäljningar	-0,1	-0,1	-10,8	-13,2
Gjord avsättning till infrastruktur o begravningsverks mm**	-102,8	-300,2	-102,8	-300,2
*Försäljning av exploateringstillgångar bruttoredo visas				
**Begravningsverksamh 8,8 mnkr; Slussen bussterminal 94,0 mnkr				
KPI-uppräknningar, 41,3 mnkr, redovisas som finansiell jämförelsestörande kostnad				
Ianspråktagande av notningar enligt 2017/2014 års bokslut.				
IT-kostnader*	-189,9	-222,6	-189,9	-222,6
<i>varav skolplattform</i>	0,0	-79,7	0,0	-79,7
<i>varav digital förnyelse och e-tjänster</i>	0,0	-18,8	0,0	-18,8
<i>varav projekt eDok</i>	-7,2	-52,6	-7,2	-52,6
<i>varav GS-IT</i>	-100,0	-71,5	-100,0	-71,5
<i>varav modernisering sociala system</i>	-40,7	0,0	-40,7	0,0
<i>varav smart Stad</i>	-31,3	0,0	-31,3	0,0
<i>varav övriga IT-satsningar</i>	-10,7	0,0	-10,7	0,0
Sociala investeringar	-32,1	-24,8	-32,1	-24,8
Kompetensutvecklings satsningen	-10,9	-17,2	-10,9	-17,2
Summa jämförelsestörande kostnader	-386,6	-757,4	-397,3	-770,5
*I bokslut 2017 beslöts att notningar avseende IT-satsningar skulle uppgå till 1 830 mnkr avseende perioden 2018-2020				
Not 5 Avskrivningar*				
mnkr				
Avskrivning hyresrätter immateriella tillgångar (Procent 20-33)	0,0	0,0	-20,6	-16,8
Avskrivning byggnader tekniska anläggningar (Procent 1,4-33,3)	-880,0	-803,9	-3 100,2	-2 896,6
Avskrivningar maskiner inventarier (Procent2-33)	-160,0	-145,2	-499,0	-465,1
<i>Summa planenliga avskrivningar</i>	<i>-1 040,0</i>	<i>-949,1</i>	<i>-3 619,8</i>	<i>-3 378,6</i>
Nedskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0
Reservering för kommande nedskrivningsbehov	0,0	0,0	0,0	0,0
Återföring nedskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa avskrivningar**	-1 040,0	-949,1	-3 619,8	-3 378,6
*Komponentavskrivningar är genomfört avseende samtliga anläggningar.				
**Utrangeringar flyttade till verksamhetens kostnader				
Not 6 Skatteintäkter				
mnkr				
Årets preliminära skatteintäkter	32 930,3	31 803,4	32 930,3	31 803,4
Korrigerig prognostiserad slutavräkning 2017/2016	-0,6	2,4	-0,6	2,4
Korrigerig prognostiserad slutavräkning 2018/2017	41,8	-121,5	41,8	-121,5
Prognostiserad slutavräkning 2019/2018	-322,5	0,9	-322,5	0,9
Begravningsavgifter	120,5	134,6	120,5	134,6
Summa skatteintäkter	32 769,5	31 819,8	32 769,5	31 819,8
Not 7 Generella statsbidrag och utjämning				
mnkr				
Införandebidrag	0,0	0,0	0,0	0,0
Regleringsbidrag	450,2	99,5	450,2	99,5
Generella statsbidrag	167,5	210,1	167,5	210,1
Kommunal fastighetsavgift	805,7	785,7	805,7	785,7
Summa generella statsbidrag och utjämning	1 423,3	1 095,4	1 423,3	1 095,4

Avgifter i utjämningsystemet	Staden		Den kommunala koncernen	
	2019-08-31	2018-08-31	2019-08-31	2018-08-31
Inkomstutjämningsavgift	-2 641,9	-2 511,5	-2 641,9	-2 511,5
Regleringsavgift	0,0	0,0	0,0	0,0
Kostnadsutjämningsavgift	-509,0	-307,5	-509,0	-307,5
Avgift till LSS-utjämnings	-976,9	-845,6	-976,9	-845,6
Summa avgifter i utjämningsystem	-4 127,8	-3 664,7	-4 127,8	-3 664,7
Summa generella statsbidrag och utjämnings	-2 704,5	-2 569,3	-2 704,5	-2 569,3
Not 8 Resultat från andelar i intresseföretag	Staden		Den kommunala koncernen	
mnkr	2019-08-31	2018-08-31	2019-08-31	2018-08-31
I kommunkoncernen ingår resultat från andelar i intresseföretaget enligt nedan:				
Stockholm Exergi AB	-	-	309,04	364,76
Summa resultat från andelar i intresseföretag	-	-	309,04	364,76
Då Stockholm Exergi Holding AB representerar ett stort värde i kapitalandel presenteras bolagets resultaträkning i förkortad form nedan:				
Resultaträkning Stockholm Exergi AB			2019-08-31	2018-08-31
Intäkter			4 658,0	4 509,8
Kostnader			-3 779,7	-3 755,7
Finansiella intäkter			0,7	0,8
Finansiella kostnader			-108,9	-103,4
Skatt			-160,9	75,5
Minoritetsintresse i periodens resultat			0,0	2,5
Årets resultat			609,1	729,6
Resultaträkningen ovan är upprättad enligt K3-regelverket medan den officiella rapport som bolaget presenterar upprättas enligt IFRS.				
Not 9 Finansiella intäkter	Staden		Den kommunala koncernen	
mnkr	2019-08-31	2018-08-31	2019-08-31	2018-08-31
Räntor	463,7	498,4	75,8	70,4
Övriga finansiella intäkter*	4,0	6,5	219,7	8,0
Aktieutdelning	1 500,0	1 700,0	0,0	0,0
<i>varav Stockholms Stadshus AB</i>	<i>1 500,0</i>	<i>1 700,0</i>	-	-
<i>varav Söderhalls renhållningsverk AB</i>	<i>0,000</i>	<i>0,000</i>	-	-
Jämförelsestörande finansiell intäkt; Försäljning Stockholm Terminal AB	0,0	11,2	0,0	11,2
Summa finansiella intäkter	1 967,7	2 216,0	295,5	89,5
*Under posten övriga finansiella intäkter redovisas bland annat borgensintäkter från de kommunala bostadsbolagen.				
Not 10 Finansiella kostnader	Staden		Den kommunala koncernen	
mnkr	2019-08-31	2018-08-31	2019-08-31	2018-08-31
Räntor likvida medel och placeringar*	-257,5	-267,4	-231,2	-175,9
Ränta del pensionskultsförändring	-134,4	-115,6	-134,4	-115,6
Övriga finansiella kostnader	-27,0	-28,0	-28,9	-81,8
Jämförelsestörande finansiell kostnad**	-41,3	-66,0	-41,3	-66,0
Summa finansiella kostnader	-460,3	-477,1	-435,9	-439,4
Genomsnittlig ränta*				
Genomsnittlig ränta extern skuldportfölj med derivat (%)	0,60	0,80	0,60	0,80
Genomsnittlig ränta extern skuldportfölj utan derivat (%)	0,72	0,72	0,72	0,72
Genomsnittlig räntebindningstid				
Genomsnittlig räntebindningstid extern skuldportfölj med derivat, år	2,1	2,0	2,1	2,0
Genomsnittlig räntebindningstid extern skuldportfölj utan derivat, år	1,8	1,6	1,8	1,6
*Räntekostnader redovisas inklusive nettot av ränte- och valutaswappar, i enlighet med RKR R8. Se även not 36 Derivatinstrument.				
Årets räntekostnad för den externa skuldportföljen är 395,9 mnkr inklusive derivat och 391,8 mnkr exklusive derivat.				
**Indexreglering 2019 Sverigeförhandlingen 36,7 mnkr, bussterminal Slussen 4,6 mnkr				

Not 11 Skatt	Staden		Den kommunala koncernen	
			2019-08-31	2018-08-31
mnkr	-	-		
Aktuell skatt	-	-	-366,7	-361,0
Uppskjuten skatt	-	-	25,7	96,2
Skatt hänförlig till räntevdragsbegränsning	-	-	-34,3	-28,1
Summa skatt	-	-	-375,2	-292,8
Not 12 Jämförelsestörande intäkter, som avgår i balanskravsutredningen	Staden			
mnkr	2019-08-31	2018-08-31		
Realisationsvinster	-647,3	-529,4		
Summa jämförelsestörande intäkter som avgår	-647,3	-529,4		

Noter till balansräkning

<i>Interna poster är eliminerade</i>				
Not 13 Immateriella anläggningstillgångar	Staden		Den kommunala koncernen	
	mnkr	2019-08-31	2018-12-31	2019-08-31
Ingående immateriella anläggningstillgångar 1/1	-	-	229,4	263,0
Årets nyinvesteringar	-	-	2,3	5,5
Försäljningar	-	-	0,0	0,0
Omklassificering	-	-	27,9	2,5
Utrangeringar	-	-	0,0	-41,6
<i>Summa anskaffningsvärde immateriella anläggningstillgångar</i>	-	-	<i>259,5</i>	<i>229,4</i>
Ingående avskrivningar 1/1	-	-	-158,8	-175,6
Årets avskrivningar	-	-	-20,6	-23,9
Omklassificering	-	-	0,0	0,0
Utrangeringar	-	-	0,0	40,6
<i>Summa avskrivningar immateriella anläggningstillg</i>	-	-	<i>-179,4</i>	<i>-158,8</i>
Ingående nedskrivningar 1/1	-	-	-1,1	-1,1
Årets nedskrivningar	-	-	0,0	0,0
<i>Summa utgående nedskrivningar</i>	-	-	<i>-1,1</i>	<i>-1,1</i>
Summa immateriella anläggningstillgångar	-	-	79,1	69,5
Avskrivningstider			3-10 år	3-10 år
Genomsnittlig avskrivningstid (år)			8,4	9,6
Not 14 Mark, byggnader och tekniska anläggningar	Staden		Den kommunala koncernen	
mnkr	2019-08-31	2018-12-31	2019-08-31	2018-12-31
Ingående anskaffningsvärde mark, byggnader och tekniska anläggningar 1/1	66 152,1	61 928,5	190 152,3	180 560,2
Årets anskaffningar	1 993,2	4 514,1	2 018,8	4 517,2
Årets försäljningar	-426,5	-177,9	-676,4	-231,7
Årets utrangeringar anskaffningsvärde	0,0	-46,7	-26,7	-124,7
Omklassificering	-40,6	3,2	4 660,6	5 545,3
Årets återföring till omsättningstillgångar/omklassificering	0,0	-69,1	0,0	0,0
Årets kostnadsförda investeringar	0,0	0,0	0,0	-56,2
Korrigerig anskaffningsvärde hänförlig försäljning tidigare år	0,0	0,0	-0,2	-57,7
<i>Summa utgående anskaffningsvärde</i>	<i>67 678,2</i>	<i>66 152,1</i>	<i>196 128,3</i>	<i>190 152,3</i>
Ingående avskrivningar	-11 090,7	-9 917,9	-47 290,8	-43 208,9
Årets planenliga avskrivningar	-880,0	-1 228,9	-3 092,5	-4 435,8
Årets anskaffade ackumulerade avskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0
Årets avskrivningar försäljningar	169,1	12,2	209,6	91,4
Årets avskrivningar utrangeringar	0,0	41,8	15,7	98,2
Omklassificering	0,1	2,2	4,1	164,3
<i>Summa utgående avskrivningar</i>	<i>-11 801,5</i>	<i>-11 090,7</i>	<i>-50 153,8</i>	<i>-47 290,8</i>
Ingående återföring av nedskrivningar	0,0	0,0	1 365,8	1 372,8
Årets avskrivning återfört belopp	0,0	0,0	-4,7	-7,0
Omklassificering	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Summa utgående återföringar av nedskrivningar</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>1 361,1</i>	<i>1 365,8</i>

mnkr	Staden		Den kommunala koncernen	
	2019-08-31	2018-12-31	2019-08-31	2018-12-31
Ingående nedskrivningar	0,0	0,0	-1 387,8	-1 393,7
Årets nedskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0
Årets försäljningar nedskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0
Årets återförda nedskrivningar	0,0	0,0	0,0	5,0
Omklassificering	0,0	0,0	0,0	0,9
<i>Summa utgående nedskrivningar</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>-1 387,8</i>	<i>-1 387,8</i>
Summa mark, byggnader och tekniska anläggningar	55 876,7	55 061,5	145 947,8	142 839,5
Avskrivningstider	3-70 år	3-70 år	3-70 år	3-70 år
Genomsnittlig avskrivningstid (år)	51,3	53,8	42,3	42,9
Investering; Ett prisbasbelopp, nyttjandeperiod 3 år eller mer. RKR R6 avseende nedskrivningar tillämpas				
Komponentindelning och komponentavskrivningar tillämpas avseende stadens anläggningar.				
Not 15 Maskiner och inventarier	Staden		Den kommunala koncernen	
mnkr	2019-08-31	2018-12-31	2019-08-31	2018-12-31
Ingående maskiner och inventarier 1/1 *	2 034,5	1 765,4	17 638,2	16 247,1
Årets nyinvesteringar	120,6	324,2	180,6	404,2
Årets försäljningar anskaffningsvärde	-36,6	-2,6	-49,2	-19,5
Årets utrangeringar anskaffningsvärde	0,0	-61,7	-28,4	-168,2
Årets omklassificering	2,1	9,2	330,8	1 128,3
Aktiverade leasingavtal	0,0	0,0	20,1	46,4
<i>Summa utgående anskaffningsvärde maskiner och inventarier</i>	<i>2 120,6</i>	<i>2 034,5</i>	<i>18 092,2</i>	<i>17 638,2</i>
Ingående avskrivningar	-1 205,3	-1 047,2	-8 224,9	-7 731,7
Periodens planenliga avskrivningar	-160,0	-219,6	-506,6	-740,8
Avskrivningar periodens försäljningar	36,5	2,3	48,5	25,1
Avskrivningar periodens utrangeringar	0,0	61,4	27,1	156,7
Omklassificering	-0,1	-2,2	1,5	65,8
<i>Summa utgående avskrivningar</i>	<i>-1 328,9</i>	<i>-1 205,3</i>	<i>-8 654,3</i>	<i>-8 224,9</i>
Ingående återföring av nedskrivning	-	-	0,0	0,0
Periodens återföringar	-	-	0,1	0,0
<i>Summa utgående återföringar av nedskrivningar</i>			<i>0,1</i>	<i>0,0</i>
Ingående nedskrivningar	0,0	0,0	-2,3	-2,3
Periodens nedskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0
Periodens försäljningar	0,0	0,0	0,0	0,0
Utrangeringar	0,0	0,0	0,0	0,0
Omklassificering	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Summa utgående nedskrivningar</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>-2,2</i>	<i>-2,3</i>
Summa maskiner och inventarier*	791,7	829,2	9 435,7	9 411,0
Avskrivningstider (linjär avskrivning)	3-20 år	3-20 år	3-20 år	3-20 år
Genomsnittlig avskrivningstid (år)	8,8	9,3	23,8	23,8
Investering; Ett prisbasbelopp, nyttjandeperiod 3 år eller mer.				
*Finansiella leasingavtal ingår i summan för maskiner och inventarier, staden har inga finansiella leasingavtal för närvarande, se not 37 för specifikation.				

Not 16 Pågående ny-, till- och ombyggnader	Staden		Den kommunala koncernen	
	2019-08-31	2018-12-31	2019-08-31	2018-12-31
mnkr				
Ingående pågående ny-, till- och ombyggnader 1/1	21 787,2	20 055,6	44 245,4	37 474,4
Årets nyinvesteringar	2 307,9	1 830,3	10 474,6	14 369,4
Försäljningar	0,0	0,0	-495,2	0,0
Kostnadsförda investeringar	0,0	0,0	-70,3	-165,8
Omklassificering från/till exploateringsfastigheter	260,5	-98,8	260,5	-195,0
Omklassificering från/till mark- byggnader och tekniska anläggningar	0,0	0,0	-5 158,3	-7 237,6
<i>Summa utgående anskaffn pågående , ny till o ombyggn</i>	<i>24 355,5</i>	<i>21 787,2</i>	<i>49 256,6</i>	<i>44 245,4</i>
Ingående nedskrivningar 1/1	0,0	0,0	-1 057,6	-1 057,6
Årets nedskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Summa utgående nedskrivningar</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>-1 057,6</i>	<i>-1 057,6</i>
Summa pågående ny-, till- och ombyggnader	24 355,5	21 787,2	48 199,0	43 187,8
Investering: Ett prisbasbelopp, nyttjandeperiod 3 år eller mer.				
Not 17 Aktier och andelar	Staden		Den kommunala koncernen	
mnkr	2019-08-31	2018-12-31	2019-08-31	2018-12-31
Ingående aktier och andelar 1/1	4 265,6	4 031,4	3 245,3	2 822,3
Köp av bostadsrätter	0,0	240,7	0,0	240,7
Köp av aktier, andelar och värdepapper*	0,7	0,0	124,9	35,8
Försäljning av bostadsrätter	0,0	0,0	0,0	0,0
Omklassificering bostadsrätter	0,0	-4,2	0,0	-1,4
Värdetförändring	0,0	0,0	200,2	152,1
Försäljning av aktier, andelar och värdepapper*	-0,7	-2,3	-71,4	-4,2
Summa aktier och andelar	4 265,6	4 265,6	3 499,0	3 245,3
* År 2018 försäljning stadens aktieinnehav Stockholm Terminal AB				
År 2019 försäljning av under året inköpta aktiebolag Slakthusområdet				
Stadens aktier i kommunala bolag m m per 2019-08-31				
Bolag	Aktiekapital (tkr)	Ägarandel (%)	Bokfört värde 2019-08-31 (tkr)	
Stockholms Stadshus AB	2 850 001,0	100,0	3 484 382,0	
Kaplansbacken AB	500,0	100,0	514,0	
Svenska Teknologföreningens Fastighets AB	562,0	100,0	562,0	
Stockholms Terminal AB*	0,0	0,0	0,0	
Summa aktier i dotterbolag/koncernföretag			3 485 458,0	
*Aktieinnehavet i Stockholms Terminal AB har sålts 2018				
Aktier i övriga företag				
SÖRAB	12 000,0	5,0	400,0	
Inera AB			42,5	
AB Servi-Data (depositionsbevis)			0,1	
Summa aktier i övriga företag			442,6	
Andelar kommunalförbund Storstockholms brandförsvär			27 831,4	
Summa andelar kommunalförbund			27 831,4	
Andelar bostadsrätter			751 916,3	
Summa andelar bostadsrätter			751 916,3	
Totalt summa aktier och andelar staden			4 265 648,3	

		Den kommunala koncernen			
		2019-08-31	2018-12-31		
Not 18 Kapitalandel intresseföretag					
mnkr					
Ingående anskaffningsvärde		6 095,6	5 939,9		
Årets resultatandel		309,0	555,7		
Utdelning		-425,0	-400,0		
Korrigerig hänförlig till tidigare år		0,0	0,0		
Övrigt		0,1	-0,1		
Utgående nettovärde		5 979,7	6 095,6		
Intresseföretag		Org nummer	Säte	Kapitalandel (%)	
Sydvästra Stockholmsregionens VA-verks AB, SYVAB		556050-5728	Stockholm	33,0%	
Nynäshamns Mark AB		556314-3113	Stockholm	50,0%	
Mässfastigheter i Stockholm AB		556094-5627	Stockholm	50,4%	
Stockholm Exergi AB		556040-6034	Stockholm	50,0%	
Kommunkoncernen					
		Kapitalandel	Org nummer	Säte	
Stockholm Exergi AB		50,0%	556040-6034	Stockholm	
Då Stockholm Exergi Holding AB utgör en stor kapitalandel presenteras bolagets balansräkning i förkortad form nedan.*					
Balansräkning Stockholm Exergi AB		2019-08-31	2018-12-31		
Immateriella anläggningstillgångar		92,2	80,1		
Materiella anläggningstillgångar		26 237,5	26 304,0		
Finansiella anläggningstillgångar		5,9	6,2		
Omsättningstillgångar		1 905,3	3 054,7		
Summa tillgångar		28 240,9	29 445,0		
Eget kapital inkl minoritetsintresse		12 420,8	12 652,6		
Avsättningar		3 319,8	3 325,9		
Långfristiga skulder		8 955,9	157,9		
Kortfristiga skulder		3 544,4	13 308,6		
Summa eget kapital, avsättningar och skulder		28 240,9	29 445,0		
*Balansräkningen ovan är upprättad enligt K3-regelverket medan den officiella rapport, som bolaget presenterar, upprättas enligt IFRS					
Not 19 Långfristiga fordringar *		Staden		Den kommunala koncernen	
mnkr		2019-08-31	2018-12-31	2019-08-31	2018-12-31
Ingående långfristiga fordringar 1/1		16,9	17,6	77,9	58,6
Amorteringar		-0,6	-0,8	-0,6	-0,8
Förändring övriga långfristiga fordringar		0,0	0,0	1,0	20,2
Summa långfristiga fordringar		16,3	16,9	78,3	77,9
*Fordringar som på balansdagen har en förfallodag som inträffar inom ett år har omförd till kortfristig utlåning.					
Sammansättning långfristiga fordringar		Staden		Den kommunala koncernen	
mnkr		2019-08-31	2018-12-31	2019-08-31	2018-12-31
Låntagare, övriga		16,3	16,9	78,9	58,6
Övrigt		-	-	-0,6	19,4
Summa långfristiga fordringar		16,3	16,9	78,3	77,9
Not 20 Exploateringsfastigheter		Staden		Den kommunala koncernen	
mnkr		2019-08-31	2018-12-31	2019-08-31	2018-12-31
Ingående exploateringsfastigheter		1 727,8	1 629,0	1 727,8	1 629,0
Nyanskaffning		24,3	429,5	24,3	429,5
Försäljning exploateringsfastigheter		-62,8	-500,6	-62,8	-500,6
Omklassificering mark, byggnader och tekniska anläggningar		38,5	71,1	38,5	71,1
Omklassificering pågående arbeten		-260,5	98,8	-260,5	98,8
Summa exploateringsfastigheter		1 467,3	1 727,8	1 467,3	1 727,8

Not 21 Varulager och pågående arbete	Staden		Den kommunala koncernen	
	2019-08-31	2018-12-31	2019-08-31	2018-12-31
mnkr				
Varulager	1,6	4,5	36,5	36,7
Pågående arbeten	0,0	0,2	2,1	4,9
Summa varulager och pågående arbeten	1,6	4,8	38,7	41,6
Förråd värderas till det lägsta värdet av anskaffningsvärde och verkligt värde.				
Not 22 Kortfristiga fordringar - övriga	Staden		Den kommunala koncernen	
	2019-08-31	2018-12-31	2019-08-31	2018-12-31
mnkr				
Skattefordringar	0,0	0,0	94,5	0,1
Momsfordringar	433,0	812,5	509,0	983,9
Statsbidragsfordringar	592,3	386,0	592,3	386,0
Kortfristiga fordringar stadens concernföretag*	76 770,8	71 317,0	-	-
Övriga kortfristiga fordringar	15,1	33,2	547,1	494,8
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	1 365,6	1 907,9	1 511,4	1 380,1
Kundfordringar	944,9	846,8	1 609,4	1 567,0
Summa kortfristiga fordringar - övriga	80 121,6	75 303,3	4 863,8	4 811,9
*Staden administrerar upplåning för stadens bolag. Bolagen lånar efter behov av staden.				
Not 23 Kortfristiga placeringar	Staden		Den kommunala koncernen	
	2019-08-31	2018-12-31	2019-08-31	2018-12-31
mnkr				
Kompetenskonto	12,5	14,0	12,5	14,0
Kortfristig del av långfristig utlåning*	0,8	0,8	0,8	0,8
Övriga kortfristiga placeringar	0,0	0,0	-0,8	182,2
Summa kortfristiga placeringar	13,2	14,8	12,5	196,9
*Långfristiga fordringar som på balansdagen har en förfallodag som inträffar inom ett år har omförts till kortfristig utlåning.				
Not 24 Likvida medel	Staden		Den kommunala koncernen	
	2019-08-31	2018-12-31	2019-08-31	2018-12-31
mnkr				
Förskottskassor mm	7,4	6,9	7,4	6,9
Likvida medel (Bank mm)	398,0	43,2	500,7	52,2
Summa likvida medel	405,4	50,0	508,1	59,1
Not 25 Eget kapital	Staden		Den kommunala koncernen	
	2019-08-31	2018-12-31	2019-08-31	2018-12-31
mnkr				
Ingående eget kapital 1/1	72 936,6	69 760,2	123 985,9	120 697,5
Varav disposition 2017/2014 års förändring/Tidigare år*	-232,9	-660,7	-	-
Förändring av eget kapital enligt resultaträkningen	2 621,1	3 176,4	2 644,1	3 083,2
Resultatutjämningsreserv (RUR)	0,0	0,0	0,0	0,0
Förändrad redovisningsprincip**	0,0	0,0	0,0	207,8
Övrigt	0,0	0,0	-0,6	-2,6
Summa eget kapital	75 557,7	72 936,6	126 629,4	123 985,9
*Se not 26, avgår 2018-12-31				
**2018 Förändrad bolagsskatt Stockholms Stadshus AB				

Not 26 Summa disposition eget kapital*	Staden			
	IB2018*	Avgår hittills	Avgår 2019-08-31	UB 2019-08-31
mnkr				
IT-kostnader	1 830,0	-572,8	-189,9	1 067,3
Skolplattform			0,0	
Digital förnyelse inkl e-tjänster			0,0	
GS-IT			-100,0	
Projekt eDok			-7,2	
Modernisering sociala system			-40,7	
Smart Stad			-31,3	
Övriga IT-satsningar			-10,7	
IB 2018: Enligt beslut i verksamhetsberättelse 2017 utökades kvarvarande notning 2017 på 457,2 mnkr avseende IT-investeringar				
Sociala investeringar	300,0	-52,2	-32,1	215,7
Kompetensutvecklingssatsning	200,0	-59,7	-10,9	129,4
Avgår förbrukat anslagsfinansierat*		-2,7		-2,7
Kvarstår medel kompetensutveckling				126,7
Total kvarstående disposition**	2 330,0	-687,3	-232,9	1 409,8
* Ursprungliga notningar avseende sociala investeringar och kompetensutvecklingssatsningar gjorda 2014				
**IB tillsammans med kolumnen avgår hittills visar den sammanlagda ingående inteckningen i eget kapital 20190101				
Not 27 Pensioner och liknande förpliktelser	Staden		Den kommunala koncernen	
	2019-08-31	2018-12-31	2019-08-31	2018-12-31
mnkr				
Ingående avsatta pensioner 1/1	6 620,6	6 066,3	8 788,6	8 114,5
Nyintjänande och skuldförändr arbetstagare	226,6	274,8	487,5	438,5
Nyintjänande och skuldförändr pensionär	233,1	282,6	233,1	282,6
Ränte- och basbeloppsuppräknig	108,2	118,1	108,2	118,1
Årets pensionsutbetalningar	-169,7	-229,5	-230,8	-318,0
Förändring av löneskatt	96,6	108,2	96,6	108,2
Garanti och avtalspensioner	-	-	-0,9	44,7
Varav skuldförändring avgiftsbestämd chefs pension	2,0	9,1	2,0	9,1
Varav pensionärer skuldförändring*	0,0	0,0	0,0	0,0
Varav skuldförändring förtroendevalda visstids- och ålderspensioner, avgångsersättning	-4,8	-43,8	-4,8	-43,8
Varav skuldförändring avseende Skafab	-0,3	-0,6	-0,3	-0,6
Summa avsatt till pensioner	7 115,4	6 620,6	9 482,2	8 788,6
därför avgiftsbestämd chefs pension	108,5	106,0	110,3	107,7
därför avsatt till pensioner särskilda beslut inkl särskild löneskatt	151,2	288,4	-	-
därför pensionsersättningar förtroendevalda inkl löneskatt*	242,2	248,1	242,2	248,1
*Förtroendevalda ingår i skuld i balansräkningen.				
**Skulden omfattar även åtaganden för latent efterlevandepension.				
Aktualiseringsgrad i procent	81,0%	81,0%	81,0%	81,0%
Antal visstidsförordnade tjänstemän; Stadens visstidsförordnade tjänstemän har samtliga en tillsvidareanställning i botten, varför stadens pensionsåtagande inte förändras på grund av visstidsförordnandet.	0,0	0,0	0,0	0,0
Skulden har minskats med bortförsäkrat via tjänstepensionsförsäkring omfattande förvaltningschefer m fl med särskilda avtal. (mnkr)	0,0	0,2	-	-

Not 28 Övriga avsättningar	Staden		Den kommunala koncernen	
	2019-08-31	2018-12-31	2019-08-31	2018-12-31
mnkr				
Begravningsavgifter*				
Ingående balans 1/1	183,4	147,4	183,4	147,4
Ianspråktaget	0,0	0,0	0,0	0,0
Årets avsättning	8,8	36,0	8,8	36,0
Utgående balans	192,2	183,4	192,2	183,4
Stockholms Ström mm**				
Ingående balans 1/1	1 426,9	1 339,6	1 426,9	1 339,6
Överfört från skulder	0,0	0,0	0,0	0,0
Ianspråktaget	-11,9	-77,7	-11,9	-77,7
Årets avsättning	0,0	165,0	0,0	165,0
Utgående balans	1 415,0	1 426,9	1 415,0	1 426,9
Infrastrukturella bidrag***				
Ingående balans 1/1	10 033,6	10 092,8	10 033,6	10 092,8
Ianspråktaget	-181,5	-364,2	-181,5	-364,2
Årets avsättning	135,3	305,0	135,3	305,0
Utgående balans	9 987,4	10 033,6	9 987,4	10 033,6
Övriga avsättningar bolag				
Ingående balans 1/1	0,0	0,0	192,5	241,5
Ianspråktaget	0,0	0,0	-29,7	-49,7
Årets avsättning	0,0	0,0	20,0	0,7
Utgående balans	0,0	0,0	182,8	192,5
Summa ingående balans	11 643,8	11 579,8	11 836,4	11 821,2
Summa ianspråktaget	-193,4	-442,0	-223,0	-491,6
Summa upplöst avsättning				
Summan överfört från skulder	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa årets avsättningar	144,1	506,1	164,1	506,7
Summa utgående balans	11 594,6	11 643,8	11 777,4	11 836,4
*Verksamhet som finansieras med begravningsavgifter kan det enskilda året ge ett över- eller underskott. Detta regleras mot en avsättning, så att över tid används alltid avgifterna till avsett ändamål.				
**Avsättningen avseende Stockholms Ström m m beräknas betala 36,5 mnkr 2019, 25 mnkr 2020, 328 mnkr 2023, 244 mnkr 2024 och övrigt 782 mnkr 2025 och framåt. Avsättningen är 2016 överförd från långfristiga skulder.				
***Avsättning bussterminal Slussen har utökats med 94 mnkr, Indexreglering Sverigeförhandlingen 36,7 mnkr och indexreglering Bussterminal Slussen 4,6 mnkr. I övrigt avsättning till Sverigeförhandlingen, Norra länken, Citybanan, Tvärbanor, tunnelbaneutbyggnad, övriga spårförbindelser, Slussen bussterminal och Nationalstadsparken mm. Osäkerhet om belopp föreligger. Staden tillämpar direkt resultatföring av beslut om bidrag till statlig infrastruktur. Beloppen är indexuppräknade. För infrastrukturella åtgärder utgår 205 mnkr ytterligare 2019, 633 mnkr 2020, 1004 mnkr 2021 och 1590 mnkr 2022, 852mnkr 2023, 499 mnkr 2024 och 5,2mdkr efter år 2024.				
År 2019 avser indexreglering av gjorda avsättningar samt fördyrning av Bussterminal Slussen.				
Tidpunkten för igångsättande av Sverigeförhandlingen och takten på övriga projekt är osäker, vilket även medför en osäkerhet om belopp. Eftersom det rör sig om stora infrastrukturella projekt finns svårighet att bedöma faktorer som kan tillstöta och därmed förändra utgiftsbilden, men med vid bokslutstillfället kända faktorer bedöms avsättningen täcka gjorda åtaganden.				
Not 29 Obligationslån	Staden		Den kommunala koncernen	
mnkr	2019-08-31	2018-12-31	2019-08-31	2018-12-31
Ingående obligationslåneskuld	27 830,5	24 400,3	27 830,5	24 400,3
Nyupplåning	13 572,1	9 088,4	13 572,1	9 088,4
Periodisering över- och underkurser	-33,5	-31,6	-33,5	-31,6
Återför av bokf över/underkurs	0,0	0,0	0,0	0,0
Återläggning av föregående års omklassificering	5 626,6	4 530,0	5 626,6	4 530,0
Amorteringar	-5 626,6	-4 530,0	-5 626,6	-4 530,0
Kortfristig del av långfristiga lån*	-8 718,8	-5 626,6	-8 718,8	-5 626,6
Summa obligationslån	32 650,2	27 830,5	32 650,2	27 830,5
*Skulder som på balansdagen har en förfallodag som inträffar inom ett år. Dessa skulder har omförts till kortfristiga lån.				

mnkr	Staden		Den kommunala koncernen	
	2019-08-31	2018-12-31	2019-08-31	2018-12-31
Utländska obligationslån	0,0	27 830,5	0,0	27 830,5
Svenska obligationslån	32 650,2	0,0	32 650,2	0,0
Summa obligationslån	32 650,2	27 830,5	32 650,2	27 830,5
Not 30 Reverslån	Staden		Den kommunala koncernen	
mnkr	2019-08-31	2018-12-31	2019-08-31	2018-12-31
Ingående reverslåneskuld	12 700,0	8 349,0	12 700,0	8 349,0
Nyupplåning	2 000,0	4 351,0	2 000,0	4 351,0
Återläggning av föregående års omklassificering	0,0	900,0	0,0	900,0
Amorteringar	0,0	-900,0	0,0	-900,0
Kortfristig del av långfristiga lån*	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa reverslån	14 700,0	12 700,0	14 700,0	12 700,0
*Skulder som på balansdagen har en förfallodag som inträffar inom ett år och ej med säkerhet bedöms omsättas till långfristig. Dessa skulder har omförs till kortfristiga lån.				
mnkr	Staden		Den kommunala koncernen	
	2019-08-31	2018-12-31	2019-08-31	2018-12-31
Utländska reverslån	14 700,0	12 700,0	14 700,0	12 700,0
Svenska reverslån	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa reverslån	14 700,0	12 700,0	14 700,0	12 700,0
Not 31 Övriga långfristiga skulder	Staden		Den kommunala koncernen	
mnkr	2019-08-31	2018-12-31	2019-08-31	2018-12-31
Ingående låneskuld leasing	0,0	0,0	191,2	77,7
Ny låneskuld leasing	0,0	0,0	20,2	46,4
Återläggning	0,0	0,0	0,0	0,0
Amorteringar	0,0	0,0	-24,3	-31,3
Utrangering	0,0	0,0	0,0	-1,3
Omklassificering	0,0	0,0	31,1	99,7
Summa långfristig skuld leasing	0,0	0,0	218,3	191,2
Förmedlade medel och skuldfonder	39,6	40,2	39,9	40,2
Övriga långfristiga skulder	0,6	0,6	241,9	200,3
Investeringsinkomster pågående arbete	329,7	395,5	329,7	395,5
Aktiverade investeringsinkomster IB	153,5	128,9	153,5	128,9
Periodens anskaffning	164,6	14,3	164,6	14,3
Periodens försäljningar	-0,3	0,0	-0,3	0,0
Periodens omklassificering	-18,8	10,3	-18,8	10,3
Upplösta investeringsinkomster	-36,0	-27,7	-36,0	-27,7
Avskrivningstider (linjär avskrivning)	3-70 år	3-70 år	3-70 år	3-70 år
Genomsnittlig avskrivningstid				
Summa periodiserade investeringsinkomster*	592,7	521,3	592,7	521,3
Summa övriga långfristiga skulder	632,9	562,1	1 092,7	953,1
*Investeringsbidragen periodiseras som motsvarande tillgång. Ingen omläggning till kortfristiga skulder sker då upplösningen av investeringsinkomsterna inte är likvidpåverkande.				

Not 32 Kortfristiga skulder	Staden		Den kommunala koncernen	
	2019-08-31	2018-12-31	2019-08-31	2018-12-31
mnr				
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	4 291,8	3 787,1	7 783,7	7 401,8
Skatteskulder	338,6	385,9	44,0	84,9
Moms	144,8	51,9	232,4	93,2
Leverantörsskulder**	1 709,6	4 074,1	2 984,0	6 065,2
Förmedlade medel, deponerade medel, skuldfonder	19,8	19,8	19,8	19,8
Personalskatter	352,8	373,0	384,4	399,9
Semesterlöneskuld inklusive arbetsgivaravgifter	742,3	808,3	834,7	904,4
Okompenserad övertid inklusive arbetsgivaravgifter	53,7	60,4	53,7	60,4
Kortfristiga skulder till koncernföretag*	7 875,0	8 677,0	-	-
Övrigt	816,9	843,6	1 215,9	1 457,0
Summa kortfristiga skulder	16 345,3	19 081,2	13 552,5	16 486,7
*Staden administrerar upplåning för stadens bolag. Bolagen lånar efter behov av staden. Två av stadens bolag lånar från Stockholms Stadshus AB i stället för att låna direkt från staden.				
**Leverantörsskulder i utländsk valuta är omräknade enligt balansdagens kurs				
Not 33 Kortfristiga lån	Staden		Den kommunala koncernen	
	2019-08-31	2018-12-31	2019-08-31	2018-12-31
mnr				
Utnyttjad checkräkningskredit	0,0	0,0	50,5	0,0
Deposit mm	0,0	1 000,0	0,0	1 014,2
Svenska certifikatslån	0,0	700,6	0,0	700,6
Utländska certifikatlån	0,0	359,1	0,0	359,1
Kortfristig del av långfristiga lån*	8 718,8	5 626,6	8 719,0	5 626,9
Summa kortfristiga lån	8 718,8	7 686,3	8 769,4	7 700,7
*Långfristiga lån som på balansdagen har en förfallodag som inträffar inom ett år har omförd till kortfristiga lån.				
Not 34 Ansvars- och borgensförbindelser				
mnr	2019-08-31	2018-12-31		
Stadens majoritetsägda bolag pensionsutfästelse				
Stockholms Stadshus AB	0,0	0,0		
Stockholms Parkering	4,0	4,0		
Stockholms Hamnar	6,9	6,9		
S:t Erik Markutveckling	2,3	2,3		
Stockholm Business Region	2,7	2,7		
Bostadsförmedlingen i Stockholm AV	3,2	3,2		
AB Svenska Bostäder	2,6	2,6		
Micasa Fastigheter i Stockholm AB	3,1	3,1		
SISAB	3,3	3,3		
Stockholm Vatten Holding AB	7,6	7,6		
Stockholm Globe Arena Fastigheter	1,7	1,7		
AB STOKAB	3,4	3,4		
AB Familjebostäder	1,4	1,4		
S:t Erik Livförsäkring AB	1,7	1,7		
Summa ansvars- och borgensförbindelser för majoritetsägda bolag	43,8	43,8		
Övriga juridiska-/privatpersoner				
Borgen för lån				
Stiftelsen Stockholms Studentbostäder	58,4	58,4		
Stockholms Stadsmission	70,6	70,6		
SYVAB	169,6	169,6		
övriga juridiska personer	14,4	14,4		
Summa Borgen för lån	313,0	313,0		
Pensionsutfästelser	55,0	55,0		
Kommunalt förlustansvar för småhus	0,2	0,2		
Summa Övriga juridiska personer	368,2	368,2		
Totalt ansvars- och borgensförbindelser	411,9	411,9		

Not 35 Pensionsskuld Ansvarsförbindelse	Staden			
	2019-08-31	2018-12-31		
mnkr				
Ingående pensionskuld 1/1	13 468,4	13 604,3		
Ränte- och basbeloppsuppräknig	256,1	301,7		
Årets pensionsutbetalningar	-479,9	-684,9		
Övrig post	49,5	247,3		
Summa pensionsskuld ansvarsförbindelse	13 294,1	13 468,4		
Tillkommer löneskatt	3 225,2	3 267,4		
Summa pensionsskuld ansvarsförbindelse inklusive löneskatt	16 519,3	16 735,8		-216,5
Pensionsförpliktelse avseende visstidspension som ännu ej börjat betalats ut redovisas som ansvarsförbindelse enligt förändrad rekommendation 2015.				
Aktualiseringsgrad (%)	81,0	81,0		
Not 36 Derivatinstrument	Staden			
2019-08-31	Nominellt belopp	Säkrad volym	Marknadsvärde	
Typ av derivat (mnkr)				
Valuta-/valutaränteswappar*	8 845,1	8 845,1	123,6	
Ränteswappar	2 550,0	2 550,0	-38,7	
Summa	11 395,1	11 395,1	84,9	
2018-12-31	Nominellt belopp	Säkrad volym	Marknadsvärde	
Typ av derivat (mnkr)				
Valuta-/valutaränteswappar*	9 844,7	9 844,7	-225,6	
Ränteswappar	3 500,0	3 500,0	-66,3	
Summa	13 344,7	13 344,7	-291,9	
	2019-08-31	2018-12-31		
Genomsnittlig ränta extern skuldportfölj inkl derivat (%)	0,60	0,76		
Genomsnittlig ränta extern skuldportfölj exklusive derivat (%)	0,72	0,72		
Genomsnittlig räntebindningstid (duration) extern skuldportfölj med derivat, år	2,11	1,94		
Genomsnittlig räntebindningstid extern skuldportfölj exklusive derivat, år	1,79	1,47		
Räntekostnad för den externa skuldportföljen inklusive derivat (mnkr)	257,5	395,9		
Räntekostnad för den externa skuldportföljen exklusive derivat (mnkr)	303,7	391,8		
*Enligt finanspolicyn ska den genomsnittliga räntebindningstiden (durationen) ligga inom intervallet 1,5 - 4,5 år.				
**Räntekostnader redovisas inklusive nettot av ränte- och valutaswappar, i enlighet med RKR R8.				
Not 37 Leasing	Staden		Den kommunala koncernen	
mnkr	2019-08-31	2018-12-31	2019-08-31	2018-12-31
Finansiella leasingavtal*				
Maskiner och inventarier				
Redovisat värde	0,0	0,0	87,6	93,1
Nuvärdesberäknade minimileasavgifter	0,0	0,0	87,0	91,6
<i>därav förfallodag inom 1år</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>36,7</i>	<i>33,4</i>
<i>därav förfallodag senare än 1 år men mindre än 5 år</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>50,3</i>	<i>58,2</i>
<i>därav förfallodag senare än 5 år</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>

Operationella leasingavtal* , erlägges	Staden		Den kommunala koncernen	
	2019-08-31	2018-12-31	2019-08-31	2018-12-31
Minimileaseavgifter	12 674,6	11 329,6	4 328,0	4 207,5
<i>därav förfallodag inom 1år</i>	1 399,2	1 273,0	804,7	792,3
<i>därav förfallodag senare än 1 år men mindre än 5 år</i>	4 546,6	4 007,2	1 960,8	1 889,2
<i>därav förfallodag senare än 5 år</i>	6 728,7	6 049,4	1 562,5	1 526,0
<i>varav koncernintern leasing</i>	10 706,6	9 519,7		
<i>med förfallodag inom 1år</i>	957,6	839,1		
<i>med förfallodag senare än 1 år men mindre än 5 år</i>	3 440,4	2 984,8		
<i>med förfallodag senare än 5 år</i>	6 308,6	5 695,8		
Operationella leasingavtal , erhålles				
Minimileaseavgifter	0,0	0,0	25 341,5	23 439,1
<i>därav förfallodag inom 1år</i>	0,0	0,0	9 387,6	9 195,6
<i>därav förfallodag senare än 1 år men mindre än 5 år</i>	0,0	0,0	9 659,4	9 141,8
<i>därav förfallodag senare än 5 år</i>	0,0	0,0	6 294,5	5 101,6
*För stadens del är medtaget endast avtal som överstiger 3 år.				
Hyresavtal som uppfyller villkoren för operationell leasing ingår. Leasingavtal med ett sammanlagt värde understigande 500 000 kronor eller en årlig kostnad motsvarande max 150 000 kronor är ej medtagna i redovisningen för staden. I bolagskoncernen tillämpas dock inte dessa gränobelopp. Det beräknas endast påverka marginellt varför ingen omräkning har gjorts.				
Finansiell leasing ingår i balansräkningen på tillgångssidan under "maskiner och inventarier" samt under kort- och långfristiga skulder. Inga avtal om finansiell leasing omfattar variabla avgifter.				
Under 2019 byter staden IT-leverantör från HCL till Tieto samt till Advania och Fujitsu för pedagogisk verksamhet. Införandet av bytet sker successivt. Leasingavtalets längd överstiger inte 3 år och därmed ingår inte det ekonomiska åtagandet i redovisningen ovan. Kostnaden hittills för 2019 uppgår till 525,8 mnkr (414,1 mnkr aug 2018).				
	Staden			
Not 38 Efterutdelning enligt §5:1 allbolagen	2019-08-31	2018-12-31		
Efterutdelning enligt §5:1 allbolagen 2012	670,0	670,0		
Förbrukat	-592,1	-566,8		
Summa återstår	77,9	103,2	25,3	
Efterutdelning enligt §5:1 allbolagen 2013	1 900,0	1 900,0		
Förbrukat	-772,2	-665,8		
Summa återstår	1 127,8	1 234,2	106,4	
Efterutdelning enligt §5:1 allbolagen 2014	450,0	450,0		
Förbrukat	-184,3	-184,3		
Summa återstår	265,7	265,7	0,0	
Enligt beslut i kommunfullmäktige i samband med årsredovisning 2018 upphör 2019 vissa angivna projekt att finansieras via efterutdelning via allbolagslagstiftningen. Anledningen är att dessa projekt ändrat karaktär och/eller avstannat i planeringsfasen.				
Not 39 Andelar i koncernföretag				
Koncernen		Moderbolaget		
2019		2019	2018	
Ingående anskaffningsvärde		6 572,9	6 572,9	
Lämnade aktieägartillskott/förvärv av bolag				
Sålda bolag				
Utgående anskaffningsvärden		6 572,9	6 572,9	

	Andel % kapital och röster	Antal andelar	Bokfört värde 2019	2018	Org.nr	Säte:
AB Svenska Bostäder	100%	15 190 000	2087,9	2087,9	556043-6429	Stockholm
AB Stadsholmen	91%				556035-1511	Stockholm
Fastighets AB Centrumhuset Vällingby	100%				556203-5559	Stockholm
IT-BO i Stockholm AB	100%				556615-7292	Stockholm
Svenska Bostäder L-Bolag 1 AB	100%				556748-4141	Stockholm
AB Stadsholmen	9%		0,4	0,4	556035-1511	Stockholm
AB Familjebostäder	100%	7 500 000,	1398,2	1398,2	556035-0067	Stockholm
AB Familjebostäder Fastighetsnät	100%				556715-5386	Stockholm
Hemmahamnen Kontor AB	100%				556736-2156	Stockholm
Gyllenen Ratten Ny AB	100%				556876-3196	Stockholm
Micasa fastigheter i Stockholm AB	100%	150 000,	29,9	29,9	556581-7870	Stockholm
AB Stockholmshem	100%	17 640 000,	1630,2	1630,2	556035-9555	Stockholm
Västertorp Energi AB	100%				556052-2160	Stockholm
AB Stockholmshem Fastighetsnät	100%				556715-5394	Stockholm
Bostadsförmedlingen i Stockholm AB	100%	1 000,	0,1	0,1	556057-8303	Stockholm
Skolfastigheter i Stockholm AB	100%	50 000,	158,3	158,3	556034-8970	Stockholm
Stockholm Vatten Holding AB	100%	1 000,	122,6	122,6	556969-3111	Stockholm
Stockholm Vatten Avfall AB	100%	1 000,			556969-3087	Stockholm
Stockholm Vatten AB	98%	980,			556210-6855	Stockholm
Stockholm Vatten VA AB	100%				556175-1867	Stockholm
Stockholms Hamn AB	100%	500 000,	96,9	96,9	556008-1647	Stockholm
Kapellskärs Hamn AB	91%				556189-1010	Stockholm
Nynäshamns Hamn AB	100%				556038-0882	Stockholm
AB Stokab	100%	500 000,	159,9	159,9	556475-6467	Stockholm
St Erik Kommunikation AB	100%				556738-9951	Stockholm
St Erik Fiber AB	100%				556801-6603	Stockholm
Stockholms Stads Parkerings AB	100%	40 000,	49,8	49,8	556001-7153	Stockholm
Stockholms Stadsteater AB	100%	12 500,	1,2	1,2	556026-1553	Stockholm
Stockholm Globe Arena Fastigheter AB	100%	180,	369,0	369,0	556206-4914	Stockholm
Arenan 9 Norra Fastigheten AB	100%				556862-4182	Stockholm
Stockholm Entertainment District AB	100%				556862-4166	Stockholm
Södra Byggrätten Globen AB	100%				556862-4174	Stockholm
S:t Erik Försäkrings AB	100%	100 000,	119,8	119,8	516401-7948	Stockholm
S:t Erik Markutveckling AB	100%	100,	232,1	232,1	556064-5813	Stockholm
Fastighets AB G-mästaren	100%				556605-2170	Stockholm
Stockholm Norra Station AB	100%				556661-9929	Stockholm
Fastighets AB Styckmästaren	100%				556026-2049	Stockholm
Fastighets AB Charkuteristen	100%				556745-4862	Stockholm
Fastighets AB Tuben	100%				556048-0328	Stockholm
Fastighets AB Kylrummet	100%				556862-8142	Stockholm
Kylfacket Förvaltning AB	100%				556566-6111	Stockholm

	Andel % kapital och röster	Antal andelar	Bokfört värde 2019	2018	Org.nr	Säte:
Fastighets AB Palmfelt Center	100%				556833-4535	Stockholm
Langobardia AB	100%				556681-4470	Stockholm
Fastighets AB Gavia	100%				556860-2188	Stockholm
Fastighets AB Godsfinkan	100%				556969-5314	Stockholm
Fastighets AB Grosshandlarvägen	100%				556027-2972	Stockholm
Stockholm Business Region AB	100%	21 000,	9,1	9,1	556491-6798	Stockholm
Stockholm Visitors Board AB	100%				556027-5736	Stockholm
Stockholm Business Region Development AB	100%				556083-1306	Stockholm
S:t Erik Livförsäkring AB	100%	100 000,	100,0	100,0	516406-0427	Stockholm
AB Glasbrukskvarteret SWF	100%	40 000,	7,5	7,5	556409-1832	Stockholm
Summa			6 572,9	6 572,9		
AB Glasbrukskvarteret SWF	100%	40 000,		7,5	556409-1832	Stockholm
Summa			6 572,9	6 572,9		

mnkr		Staden		Den kommunala koncernen	
		2019-08-31	2018-12-31	2019-08-31	2018-12-31
Not 46	Investering i materiella anläggningstillgångar				
	Varav byggnader och tekniska anläggningar	-2 017,6	-4 943,5	-2 057,3	-4 893,8
	Varav maskiner och inventarier	-120,6	-324,2	-194,3	-450,2
	Varav pågående ny-, till- och ombyggnader	-2 307,9	-1 830,3	-10 114,3	-14 218,6
	Varav finansiella leasingavtal	0,0	0,0	20,1	46,4
	Summa investering i materiella anläggningstillgångar	-4 446,0	-7 098,1	-12 365,9	-19 562,6
mnkr		Staden		Den kommunala koncernen	
		2019-08-31	2018-12-31	2019-08-31	2018-12-31
Not 47	Försäljning av materiella anläggningstillgångar				
	Bokfört värde mark, byggn o tekn anläggning inkl expl	320,3	666,3	477,8	652,1
	Bokfört värde maskiner och inventarier	0,1	0,3	1,9	5,9
	Bokfört värde pågående ny-till o ombyggnad	0,0	0,0	193,6	0,0
	Reavinst/förluster inkl expl	1 293,0	2 540,9	1 313,6	2 617,0
	Summa försäljning av materiella anläggningstillgångar	1 613,3	3 207,5	1 986,8	3 275,0
mnkr		Staden		Den kommunala koncernen	
		2019-08-31	2018-12-31	2019-08-31	2018-12-31
Not 48	Investering i finansiella anläggningstillgångar				
	Köp av aktier och andelar	-0,7	0,0	-124,9	0,0
	Köp av bostadsrätter	0,0	-240,7	0,0	-240,7
	Summa investering i finansiella anläggningstillgångar	-0,7	-240,7	-124,9	-240,7
mnkr		Staden		Den kommunala koncernen	
		2019-08-31	2018-12-31	2019-08-31	2018-12-31
Not 49	Försäljning finansiella anläggningstillgångar				
	Bokfört värde finansiella anläggningstillgångar	0,7	2,3	67,5	6,2
	Reavinst/förluster	0,0	11,2	208,0	0,0
	Summa försäljning finansiella anläggningstillgångar	0,7	13,5	275,5	6,2
mnkr		Staden		Den kommunala koncernen	
		2019-08-31	2018-12-31	2019-08-31	2018-12-31
Not 50	Ökning/minskning långfristiga skulder				
	Omklassificering till kortfristig skuld	-8 718,8	-5 626,6	-8 718,8	-5 626,6
	Återläggning av omklassificering av långfristig upplåning till kortfristig	5 626,6	5 430,0	5 626,6	5 430,0
	Periodisering över- och underkurser	-33,5	-31,6	-33,5	-31,6
	Nyupplåning amortering mm*	70,8	189,8	70,8	189,8
	Övriga förändringar långfristiga skulder	0,0	0,0	76,1	1 530,2
	Posten redovisas under ej likvidpåverkande poster	8,2	7,0	8,2	7,0
	Summa ökning/minskning långfristiga skulder	-3 046,7	-31,4	-2 970,6	1 498,8
	* Här ingår nollställning omklassificering anläggningstillgångar 10,3 mnkr 2018				
mnkr		Staden		Den kommunala koncernen	
		2019-08-31	2018-12-31	2019-08-31	2018-12-31
Not 51	Likvida medel vid periodens slut				
	Förskottskassor mm	7,4	6,9	7,4	6,9
	Likvida medel (bank med mera)	398,0	43,2	500,7	52,2
	Utnyttjad checkräkningskredit	0,0	0,0	0,0	0,0
	Summa likvida medel vid periodens slut	405,4	50,0	508,1	59,1